

מזל התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים דהסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק - אלעד

שנה י"ב גליון תקפ"ח

וישלה

ט"ז כסלו תשס"ט

לרגל יום שחרור והצלת רביה"ק זי"ע

לשמחה מה זו עושה

טיפות זיעה נטפו מעל פניו המיוגעות של הכפרי העני כשהניף בידו הגרון לחטוב עצים עם שארית כוחותיו, וככה ניהל חייו מדי יום ביומו, וכלכל את ביתו מלחמו הדל.

ביום בהיר אחד האיר לו ה' את מזלו, ובין העצים מצא אוצר גדול של מרגליות ומטמוניות, ומאותו רגע נתעשר אותו כפרי בעושר גדול למעלה מן המשוער.

הכפרי שהי' נבוב דעה וחסר תבונה שכר לו אנשים חכמים ונבונים שילמדו אותו דרכי המסחר, וכן השקיע לשכור לו איש ת"ח שיורהו דרכי התורה, וככה גדל במסחר, וכן בשעת הפנאי עסק בתורה, וצבר לו ידיעות רבות בהלכה ובש"ס ובפוסקים, וכך זכה לתורה וגדולה במקום אחת.

ויחי מדי שנה בשנה כשהגיע אותו היום שמצא את האוצר המנוצר בהיסח הדעת, עשה משתה לכל ידידיו ורעיו להודות ולהלל להשי"ת על אשר זיכהו בעשירות מופלגת.

לימים נהפך עליו הגלגל ואבד את כספו, וכל רכושו הלך למטיון, אמנם כשהגיע היום שבו מצא את המציאה, קרא לאהביו לעשות משתה, ולתדהמתם הראה להם פנים שמחות, וכששאלו אותו לשמחה מה זו עושה הרי רכושו כבר נאבד מן העולם, ענה להם שאע"פ שכספו הלך למטיון, אמנם שמה לבי ויגל כבודי שדרכי התורה שרכשתי לעצמי בעושרי זה נשאר אתי לנצח וזאת נהמתי בעיני.

מה מאוד יונעם משל זו להיום הגדול המתקרב ובא והוא יום כ"א כסלו שבו ניצל מרן רבינו הקדוש והטהור זיעועבי"א מגיא צלמות ונשאר לפליטה.

ברם ישאל השואל ולשמחה מה זו עושה, הלא מרן רביה"ק איננו כי לקח אותו האלוקים הוא הלך למנוחות ואותנו עזב לאנחות, וא"כ הרי נחשבנו כאותו כפרי ששמה ביום שמצא כספו שכבר שקעה מזמן במצולות.

ועל זאת שוברו בצידו, אע"פ שלא זכינו שיתמלא תקוותינו אשר אמרנו בצילו נחיה, והוא יוליכנו לקראת גואלינו, אעפ"כ שמחתנו ביום זה שנשאר לנו דרכו ושיטתו הבהירה והברורה, אשר סלל לנו לדעת את הדרך אשר ילכון והמעשים אשר יעשון בכל צעד ושעל, הן בעניני תורה ועבודת ה', הן בעניני השקפה הטהורה, הנמשכת בהדרכת כ"ק מרן רבינו עמ"ר שליט"א בעוז ותעצומות.

הבוכ"ע יעזור שנזכה לילך בדרכיו ובשיטתו הטהורה, ובזכות זה נזכה לכל מיני ישועות, עדי נושע בנאות עולמים, וכ"ק מרן רבינו שליט"א מתוך בריות גופא ונהורא מעליא יוליכנו לקראת משיח צדקינו הולך תמים, בכ"א.

תזכין העניינים

- לקח טוב.....עמוד ב'
- דבש תמרים.....עמוד ג'
- בשפתי צדיקים.....עמוד ד'
- פרפראות להכמה.....עמוד ה'
- ודרשת וחקרת.....עמוד ו'
- הילולא דצדיקיא.....עמוד ט'
- דבר בעתו.....עמוד י"ג
- משולחן מלכים.....עמוד י"ד
- דברות קודש.....עמוד כ"א

מען קען שויין באקומען דעם גליון דורכנ פעקס

רופט דעם נומער פון א פעקס מאשיך

619-491-2985

להכנסת מודעות, ברכות מזל טוב, הנצחת שם, לעילוי נשמת וכלל שאר עניני המערכת הארות והערות וכדו' אפשר לפנות

להר"ר יושע פאליק שווארץ הי"ו

011-972-527617061

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר והסידות נאמרים

עם לבן גרתי, ברש"י עם לבן גרתי ותר"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, ונר' לפרש כי יכולים ללמוד ע"י מעשיו הרשעים, על דרך מאוייבי תחכמני, שכמו שהרשע עושה את רשעתו ותאוותיו בחשק נמרץ ובורחות נפלאה, כמו"כ ממנו נקה לעבוד את ה'; באותו חשק ובאותו זריות, כמו שהרשע עושה את מעשיו הרעים, וזה אמר כאן יעקב אבינו ברוב ענוותנותו, שהתאונן שאמנם "תר"ג" מצות שמרתי" אבל "לא למדתי ממעשיו הרעים" היינו שלא עשיתי אותם באותה התלהבות כמו שלבן עושה מעשיו הרעים, והייתי צריך ללמוד ממנו לעבודת ה'. (מהר"ם ספירא)

☆

ויירא יעקב מאוד, וברש"י התקן עצמו לשלשה דברים, לדורון תפילה ולמלחמה, שלשת הדברים אינם אלא דבר אחד, זו תפילה, אלא שהדורון היא צדקה לעניים שמכשירה את התפילה, ואילו המלחמה נעשית בעצם התפילה, נגד המהשבות הזרות המפריעות לכוונה ראווה.

(תפארת שלמה)

☆

ויירא יעקב מאוד ויצר לו, יעקב נתקף במורא, אך מיד התחרט "ויצר לו" היה צר לו הכינד נתיירא מפני מישהו הויץ מהקב"ה, לפיכך גם אמר 'הצילני נא מיד אחי מיד עשיו כי ירא אנכי אות' אם עדיין מתיירא אני מפני עשיו, הרי משמע עדיין אינני בתכלית השלימות, וא"כ עלי לבקש על עצמי 'הצילני נא'. (אורח לחיים)

☆

ואתה אמרת היטב איטיב עמך, הקב"ה אומר לנו אם תהיה בכוחי "ואתה אמרת היטיב" כאשר תאמר שכל מה דעיבד רחמנא למט עביד, והכל הוא היטיב, ותקבל כל דבר בשמחה, או אראה לך מה היא באמת טובה, ואז "איטיב עמך".

(דברי ישראל)

☆

הצילני נא מיד אחי מיד עשיו, יעקב אבינו התיירא מפני שני אופנים ביחסו של

עשיו, מצד אחד נתיירא מפני כעסו של עשיו, שאמר ואהרנה את יעקב, ומאידיך נתיירא יעקב שמה יכרות אתו עשיו ברית שלום, והשש יעקב מאוד מקרבתו של אותו רשע, ולא רצה להיות אתו בקרבתו, לפיכך ביקש על שניהם, הצילני נא מיד אחי מפני אהווה יתירה, שלא יתקרב אליו, "מיד עשיו" היינו מכעסו של עשיו שלא יהרגנו, ואמנם קיבל השי"ת תפילת יעקב, והצילו גם מכעסו וגם מקרבתו של עשיו, שנא' וישב ביום ההוא עשיו לדרבו שעירה.

(בית הלוי)

☆

הצילני נא מיד אחי מיד עשיו כי ירא אנכי אותך, אמר יעקב מתיירא אני על שום 'אנכי אותך' ששמתי את עצמי 'אותי' שאמרת לי צחק אבי אנכי עשיו בכורך, וזוה היה מתיירא שמה יחשב לו הדבר לחטא, ולא רצה להיות כדובר שקר.

(בוציאנה נהורא)

☆

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו, כשיש כח האחדות אין היצה"ר יכול לשלוט, וע"י כח הרבים מונעים מלחמת היצה"ר, אבל אם "ויותר יעקב לבדו" כאשר האדם מתבדל מן הרבים, מן הכלל, ונשא לבדו, אז "ויאבק איש עמו" מתחלת אצלו מיד מלחמת היצר החזקה והמסוכנת.

(אמרי שפר)

☆

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו, ובגמ' דד אמר כעב"ם נדמה לו ודד אמר כתלמיד חכם נדמה לו, יש שני דרכים אך שהיצר בא אל האדם ומביאו לדי דמא, יש והוא בא ברירות ובפשיטות שהוא מפתה את האדם לעבירות, אף שהוא יודע כי אמור הדבר, בכל זאת הוא מפתהו, לכל יתן דעתו על כך, והוה כעב"ם נדמה לו, שהוא מפתהו להיות ממש כעב"ם. מאידך יש יצה"ר אחר, המתלבש באינצטלא של ת"ח ומוכיח לו לאדם, שהעבירה היא בעצם מצוה, וכתלמיד חכם נדמה לו.

(אבני נזר)

ויאמר שלחני כי עלה השחר, ובמד' מיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה, והיום הגיע זמני וצריך אני לומר שירה, וצ"כ למה זה דווקא באותו יום הגיע זמנו לומר שירה, אלא זמן שירתו של מלאך מגיע בשעה שממלא את שליחותו שלמענה נברא, והנה אותו איש הרי היה שר של עשיו, השמן והיצר הרע, שנברא לפתות את האדם לדבר עבירה, על מנת שיתגבר עליו האדם ויזכה עי"ז לשכר, נמצא ששליחותו של היצה"ר נתמלא בשלימותו, רק כאשר האדם מתגבר עליו ומכובש אותו, וזה כוונת המד' מיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה, שעד יעקב אבינו לא היה אדם אשר במלחמתו נגד היצר ניצח אותו בשלימותו, ולכן כאשר יעקב אבינו ניצח נגד שר של עשיו, נתמלאה שליחותו בשלימות והגיע זמנו לומר שירה. (עבודת ישראל)

☆

ויפול על צוואריו וישקחה, נאמר במד' שביקש עשיו לנשכו, ונעשה צאוורו של יעקב קשה כאבן שיש, יש להבין היכן דבר זה מפורש בפסוק הלא מפורש שנשק אותו, אלא כאשר עשיו מנשק ליעקב, הרי לגבי יעקב זוהי הנשיקה המכאיבה ביותר, והנשיקה אינה אלא נשיכה. (שפת אמת)

☆

ויאמר עשיו יש לי רב, ואילו יעקב אמר יש לי כל, שכן עשיו לעולם אין לו 'כל' כי כל כמה שיש לו עדיין אין זה הכל, והוא עוד שואף לעוד ועוד, וכי אם יש לו מנה רוצה מאתיים, משא"כ יעקב הוא שמה בחלקו, וכמה שיש לו הרי זה כבר הכל ואיננו רוצה יותר מזה.

☆

ויבא יעקב שלם עיר שבט, ר"ת של שלים הוא ש"ם לישון מלבוש, יעקב אבינו לא שינה את שמו את לשונו ואת מלבושו, על אף היותו זמן רב אצל לבן וקשירת ידידותו עם עשיו, ואחרי ככלות הכל הוא נשאר שלם, והוה שלימותו של ישראל, בזה שהוא עומד בתוקף על כך, לכלי לשנות משלשת הדברים הללו. (בני יששכר)

דבש תמרים

פגינוכי יקרים, מבאר הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

ויאמר יעקב אלוקי אבי אברהם ואלוקי אבי יצחק. וצריך להבין דבפרשת ויגש על הפסוק ויזכה זכחים לאלוקי אביו יצחק פירש רש"י חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם, ואם כן קשה מה נשתנתה תפילתו של יעקב כאן שהקדים להזכיר את אברהם. וי"ל דבשולחן ערוך יורה דעה (סימן רמ"א) הובאה שיטת מהר"ק דאין אדם חייב בכבוד אבי אביו, וכתב על זה השאגת אר"י הללק שכל זמן שאביו קיים יש מעם לחיובו לנהוג כבוד באבי אביו, שהרי אתה ואביך חייבים בכבודו, משא"כ לאחר מיתת אביו אין בן הבן חייב בכבוד אבי אביו. ומעתה מוכן היטב כי אז בלכתו להרן היי יצחק קיים והיי יעקב חייב בכבוד אבי אביו לכן הקדים להזכיר את אברהם לפני יצחק, אבל שם בפר"י ויגש מיירי שלא היי יצחק כבר קיים, וכבר לא היי חייב בכבוד זקינו, לכן הזכיר רק את יצחק אביו. (ישמח משה)

☆

עם לבן גרתי. ופירש"י ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים וצ"ב למה הודיע זאת לעשו, וי"ל לפימ"ש בתפלי"מ עה"פ ואני כזית רענן בבית אלקים, דאיתא במדרש יפה תואר פרי זית קרא הי שמך, למה נמשלו ישראל לזית מה זית אינו מוציא שמנו אלא עיי כתישה אף ישראל וכו', די"א מה שמן צף מלמעלה ואינו מתערב בשום משקה וכו', וכל אי מישאל יש לו הבחירה אם שיהיה נבדל מהאזח"ע בכל הענינים אי"כ נתקיים בזה קריאת שם פרי זית שקרא הי

ואותם ארבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו אח"ד אח"ד, היינו שהכניעם יעקב אבינו בכח קריאת שמע שלו, כאמרו בכל יום תמיד פעמיים באהבה שמע ישראל הי אלוקינו הי אח"ד. (ברך משה)

☆

עם לבן גרתי. פירש"י לא נעשיתי שר וחשוב, ויבואר לפימ"ש מהר"י מבעלזא זי"ע הכתוב ואלה שמות בניי הבאים מצרימה, דיותר הול"ל אשר באו, והנה דרך העולם כשאדם בא לארץ נכריה משתוקק כל רגע לצאת כי אין שם מקומו, אבל כמשך הזמן כאשר נעשה תושב אז חן המקום על יושביו ולכך מרמז הפסוק שיעקב אבינו התפלל על ימי הגלות שיהיה לבנ"י הכה שיהו תמיד בבחי' הבא"ים לשון הוה שבאים עכשיו ותמיד ירצו וישתוקקו לצאת, וזשה"כ הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, שיעקב אבינו השריש בלב ישראל שיהיו נקראים הבאים, ובזכות זה יציץ ופרח עליהם ישועות ע"כ, ומעתה כאשר התפלל יעקב אבינו להנצל מיד עשו הרשע נענה ואמר כה תאמרן לאדני ומבואר בנוע"א שכיון דבכרים אלו תפילה להקב"ה, הצילנו נא מיד אחי ומיד עשו, בזכות אשר עם לבן גרתי ולא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, ובזכות זה יזכה להנצל מידי עשו. (כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליפ"א)

שמו וא"צ לכתישה, משא"כ כשאינו נבדל ומתדמה להם אי"כ בהכרח צריך לכתישה, וזהו ואני כזית ר"ל בזה נמשל איש הישראלי לזית במה שהוא רענן מושרש בבית אלקים דהיינו מובדל ומופרש מאזח"ע וא"כ א"צ לכתישה ע"כ, וזהו ששלח יעקב לו עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, ואם כן הנני נמשל כשמן הטוב שאינו צריך לכתישה ויסורין, כי התבדל מלבן הרשע ואם כן אין לך לשנוא אותי כיון שאין צריך לכתישה.

☆

וישב ביום ההוא עשו לדרכו שיעידה. פירש"י עשו לבדו, וארבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו מאצלו אחד אחד, ויתבאר בהקדם מה שכתב בתפארת שלמה בפרשתן לפרש דברי רש"י וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש, כי ידוע מזה"ק שמכל מצוה ומצוה נברא מלאך והנה נגד השר של עשו עיקר התקנה נגדו הוא ק"ש להכניעו וז"ש והיה בית יעקב אש ובית עשו לק"ש ר"ת קריאת שמע כמ"ש במג"ע על פסוק כה תאמרן לאדוני לעשו כה הוא ק"ש ויש לרמז בתכת ממי"ש ר"ת מקבלת מלכות שמים היינו המלאכים היוצאים מכוונת ק"ש הוא העיקר להכניע שר של עשו, עכ"ד התפארת שלמה, וזהו כוונת רש"י

לעני"ג הרה"ח ר' ישראל טרענגער ז"ל

ב"ר יעקב אר"י הכהן ז"ל
גלב"ע כ"א חשוון תשס"ט לפ"ק

זו"ו האה"ח ר' צירל ציפוריה ב"ר משה וודא ע"ה

גלב"ע י"ט שבט תשס"ח לפ"ק

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונגוה מפיקים

בשפתי צדיקים

וישלה יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו

חסיד אחד מחסידי הבעש"ט הק' זי"ע שהיה מכיר היטב את נכד רבו הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע עוד משחר טל ילדותו, ואחרי פטירת הבעש"ט נסע פעם אל הרבי ר' ברוך ל, ויען שהיה זוכר ומכירו בעודו ילד קטן, והחסיד היה כבר אז בא בשנים, לא הכניע עצמו לפניו כיאות והתנהג לפניו בהרחבה, הקפיד עליו הרה"ק הרבי ר' ברוך ואמר לו: כתוב בתורה "וישלה יעקב מלאכים" ופרש"י מלאכים ממש, ולכאורה קשה האם היה יעקב אבינו ע"ה חסר עבדים שישלה אותם אל עשו, ולמה אם כן הטריח את המלאכים, אך יש לומר שאלו המלאכים היו מאלו שהיו רגילים לבוא אל אברהם אבינו ע"ה, ואחר שהיו חסידים של הרבי ר' אברהם היו מחסידי בנו הרבי ר' יצחק, וכשנפטר יצחק אבינו, נעשו לחסידי בנו הרבי ר' יעקב, והנה אצל אברהם אבינו היו מתנהגים בהכנעה ובאו בדמות "אנשים", כמו שנאמר "וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו", אך אצל יעקב כיון שהכירו אותו מילדותו לא התנהגו אצלו בכבוד ודרך ארץ הראוי, ובאו אצלו בבחינת "מלאכים", לכן שלחם יעקב מאתו ואמר להם: לכו אל עשו...

עם לבן גרתי

סיפר הרה"ק בעל הבני יששכר זצלה"ה בשם הבעש"ט שאמר כי פעם אחד היה בבית עכו"ם והיה שמה עבודה זרה, וכשיצא משם אמר לתלמידיו שהוא בשמחה גדולה מחמת שבשעה אחת קיים כל התורה כולה כי עבודה זרה דינה כצואה, ואסור להרהר בדברי תורה במקום המטונף, נמצא במה שמשמר מחשבתו מבלי להרהר בשום דבר מדברי תורה נחשב לו כאילו קיים כל התורה, ובה יש לפרש דברי יעקב עם לבן גרתי ופרש"י ותרי"ג מצות שמרתי, דלכאורה הקיים כל התרי"ג מצות, והלא יש ביניהן גם מצות התלויות בארץ וכדו', שלא כל אחד יכול לקיימם, אולם לפי האמור ניחא שהרי בית לבן היה מלא גילולים ותרפים וכששהה יעקב אבינו ע"ה בביתו היה מוכרח לשמור מחשבתו מבלי להרהר שם בשום ענין מדברי תורה, ולזאת נחשב לו כאילו קיים כל התורה, וזה שאמר ותרי"ג מצות שמרתי, היינו ששמרתי מחשבתי מלהרהר בבית המטונף, ולכן נחשב לו כאלו קיים כל התרי"ג מצוות. (צמח דוד)

עזים מאתים ותישים עשרים

פעם נסע הגאון בעל בית הלוי מברסק זי"ע ברכבת, ובקרו בו יושב היו עוד יהודים, כשהגיע זמן תפילת מנחה, התקרבו למקום מושבו של ה"בית הלוי" כדי להתפלל מנחה בציבור, באותו קרון ישבו שני משכילים שהיו בכלל העשרה להשלים את המנין, וכשראו שמתכוננים לתפילת מנחה יצאו מהקרון, ובוטל המנין, והתפללו ביחידות, אחרי שהיהודים גמרו את תפילתם חזרו השנים לקרון ותפשו מקומותיהם,

התנהגותם גרמה לה"בית הלוי" צער רב, בינתיים בקשו אחדים מה"בית הלוי" שעד שיגיע זמן תפילת ערבית יגיד לפנייהם דבר תורה, פתח ה"בית הלוי" בקול רם, כדי שדבריו יגיעו גם לאזני המשכילים, ואמר: בפרשתן מסופר שיעקב אבינו שלח מנחה לאחיו עשו, עדרים של עזים, גמלים, פרות ועוד ועוד, והנה כל ימי הייתי מתקשה להבין, מדוע לא שלח יעקב במנחתו, גם עדר כלבים שישמרו על עדרי הבהמות, אבל היום ראיתי מעשה ועמדתי על טעמו של הדבר, יעקב ידע שדרכם של כלבים לברוח מן המנחה...

והוא צולע על ירכו

פעם אחת באמצע לימודו, באו אנשים אל הרה"ק ר' אברהם דוב מחאמעלניק ז"ל ודברו אתו שצריך לראות להשיא את בתו, שהיא גדולה בשנים, אמר כתיב ויאבק איש עמו היינו היצר הרע לוחם עם האדם, ורוצה לבלבל אותו דווקא שצריך לעסוק בפרנסה, וירא כי לא יכול לו, היינו שאינו רוצה לבלבל את עצמו בשום אופן, אזי ויגע בכף ירכו אלו יוצאי ירכו, שהוא בא אליו בטענה שיש לו בנים גדולים, וצריך להשיאן ומוכרח להתבטל, ואז ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו, היינו שבזו הטענה התגבר עליו, ובוודאי הוא מוכרח להתבטל, אבל וזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל, היינו כאשר זרח עליו אור השכל, כאשר עבר את פני-אל והתיישב בעצמו ואמר והוא צולע על ירכו בתמיהה, רצה לומר אני אבלבל את עצמי בשביל הבנים, חס ושלום, ותיכף חזר ללימודו, והתחיל לומר "אמר אבי". (אור הגנוז)

הכזונה יעשה את אחותנו..

ידוע הוא הויכוח שהיה בין שני אריות קדושי עליון הלא המה הרה"ק רבי ייבי מאוסטראה זי"ע והרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע מהו העון שהפרוץ בו עומד על המרובה זה עתה בדור האחרון עקבתא דמשיחא, ובעטיה נמשך אריכות הגלות, הרה"ק ר' ייבי טען שהעון שהעולם דש בעקביו ונכשלים בו ביותר בזמנינו הוא מה שמדברים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות בשעת התפילה וקריאת התורה, והרה"ק ר' פנחס קאריצער טען שהענין הצניעות יותר פרוץ, והוא הוא המעכב את הגאולה, ביקשו לבא לעמק שווה, אמרו מאן יימר לנו עם מי הצדק, יבוא הכתוב ויכריע דהרי ליכא מידי דלא רמיזא בתורה, החליטו לפתוח ספר חמשה חומשי תורה והפסוק שיעלה בגורלם הוא יכריע ביניהם, וכן עשו ופתחו בספר בראשית, והנה נזדמן להם הפסוק שאמרו בני יעקב אל אביהם הכזונה יעשה את אחותינו, הבינו שהצדק הוא עם הרה"ק ר' פנחס, ונתנה אות צדיק הרה"ק ר' ייבי הביטו וראו מה שתרגם בתרגום יונתן על פסוק זה לא יא' למהו מתאמר בכנישתהון דישראל, [ובתרגום ירושלמי מוסיף ובבית מדרשהוון], או אז ראו שאלו ואלו דברי אלוקים חיים. (שיח זקנים)

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים כפתור ופרה משוקדים

פרפראות להכמה

ואת אחד עשר ילדיו. וברש"י איתא ודינה היכן היתה נתנה בתיבה ונעל בפניה שלא יתן עשו עיניו בה, וקשה מנין לו לרש"י שדינה היתה חסידה אולי אחד מן השבטים היה חסר, וי"ל איתא בגמרא מפני מה נבנה ביהמ"ק בחלקו של בנימין מפני שנולד בא"י ולא השתחוה לעשו, ואם נאמר שלא דינה היתה חסידה אלא אחד מן השבטים א"כ למה לא נבנה ביהמ"ק בחלקו של אותו השבט שהיה חסר אלא צריכים אנו לומר שכל השבטים השתחוו חוץ מבנימין כי עדיין לא נולד א"כ חייבים אנו לומר שדינה היתה חסידה. (הגרא מווילנא זצ"ל)

☆☆☆

ויותר יעקב לבדו. וברש"י שכח פכים קטנים, וי"ל ע"פ מה שאמרו בוודר כתיב גבי נגעי בתים ופנו את הבית שהקב"ה חס על פכים קטנים לכן צוה לפנות הבית קל וחומר שחס על תלמיד חכם שלא ילך לבד רק עם שני נעריו עמו, וזה שאמר הכתוב "ויותר יעקב לבדו" וקשה למה נשאר יעקב לבדו הרי יש הק"ו מפכים קטנים שת"ח יחוס על עצמו ולא ילך לבד לכן אמר רש"י "שכח פכים קטנים" יעקב שכח את הק"ו מפכים קטנים לכן נשאר לבד. (תפארת צבי)

☆☆☆

ויותר יעקב לבדו. במדרש איתא זה היה שר של עש אמר לו אתה אמרת אנכי עשו בכורך שקרן אתה, וי"ל דאיתא במד"ר (במדבר ו' א') יקרה היא מפנינים מדבר בקדוה וגרשון אע"פ שגרשון הבכור בכל זאת הקדים הכתוב לקחת לפני גרשון לפי שהיה קדוה טוען הארון ששם התורה, מוכח מכאן שת"ח עדיף מבכורה וזה שאמר יעקב ליצחק "אנכי" מכה עשרת הדברות שפתח באנכי קודם ל"עשו בכורך" והנה אחז"ל ת"ח אל יצא יחידי בלילה (חולין נא) וזה מה שאמר לו השר של עשו "ויותר יעקב לבדו" וקשה איך נשאר לבד הלא ת"ח אל יצא יחידי בלילה וע"כ שנשארת יחידי מפני שאין אתה ת"ח א"כ שקרן אתה שאמרת אנכי דמכח אנכי שאתה ת"ח אתה קודם לעשו בכורך. (טללי אורות)

☆☆☆

ויגע בכף יריכו. איתא במדרש נתן עיניו ביוצאי יריכו המה נדב ואביהו, יש לפרש ע"פ מה שכתב האלשיך לכן נגע בכף יריכו ירך יעקב על חטא שתי אחיות אבל לכאורה קשה שהיה צריך לנגוע לו גם בידך השני אבל יש לומר שהרי אמרו חז"ל "תפלה עושה מחצה" ויעקב התפלל "הצילני נא מיד אחי מיד עשו" והכוונה גם לשרו של עשו ולכן הועילה התפלה למחצה ונגע רק בידך אחת, והנה איתא בפסיקתא רבתי מדכתיב אל אלעזר ואל איתמר הנוטרים מלמד שאף הם היו בכלל הגזירה אלא כיון שהתפלל עליו משה שנאמר ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא אמר לו הקב"ה הואיל והתפללת עליו ביטלת חצי הגזירה ממנו, וזה שאמר "ויגע בכף יריכו" בידך אחד ולא בשני ירכים בכלל שתפלה עושה מחצה לכן נתן עיניו ביוצאי יריכו ומתו רק נדב ואביהו בגלל שתפלה עושה מחצה.

וישלה יעקב מלאכים. פרש"י מלאכים ממש, ונראה על פי מה שאמרו חז"ל אם נאמר שצדיק עדיף ממלאך אז מותר לצדיק לראות בשכינה אבל אם נאמר שמלאך עדיף אז רק מלאך מותר אבל לא האדם, והנה איתא בפרקי דר' אליעזר על הפסוק (כ"ז א') "ויהי כי זקן יצחק ותכהינה עיניו מראות" בשעה שנעקד יצחק על המזבח נשא עיניו למעלה וראה השכינה, וכתוב כי לא יראני האדם וחי היה צריך למות במקום זה כחו עיניו וסומא חשוב כמת, אכן במד"ר (פ"ה ט) איתא שעניו יצחק כחו בכדי שיעקב יבא לקחת הברכות, לכן שלח יעקב מלאכים ממש בכדי להראות שצדיק עדיף ממלאך כי השולח ודאי עדיף מן השליח ממילא הצדיק מותר לו להסתכל בשכינה, וע"כ מוכרחין לומר שכוה עיני יצחק בכדי שיבא יעקב וישול הברכות, וממילא כדון מגיע לי הברכות ואין לך לשנוא אותי על הברכות. (משנת דר' אלעזר)

☆☆☆

קטונתי מכל החסדים ומכל האמת. פירש"י נתמעט זכויותי וכו', וקשה למה פחד יעקב שמא נתמעטו זכויותי הרי יעקב קיים כל התורה וביניהם יש דברים שאדם אוכל פרותיהם בעוה"ז והקדן קיימת לעוה"ב ובפרט שאמרו חז"ל (פסא א' א') ותלמוד תורה כנגד כולם, אלא י"ל שרק כשהנה בדרך הטבע אז הקדן קיימת לעוה"ב אבל כשצריך לעשות לו נס אז מנכים מהקדן כמו שאמרו חז"ל (שבת ל"א) "זאם עושים לו נס מנכין מזכויותיו", וזה שאמר יעקב "קטונתי מכל החסדים" נתמעטו זכויותי ע"י החסדים שעשית עמי ואם זה היה בדרך הטבע לא הייתי ירא, אבל "כי במקלי עברתי את הירדן הזה" וכדרך חז"ל נתן מקלו בירדן ונבקע הירדן ממילא נעשה לו נס שלא בדרך הטבע ועכשיו יש לפחד. (פרדס דוד)

☆☆☆

וריוח תשימו בן עדר לעדר. ג' במסורה, וריוח תשימו בן עדר לעדר, וריוח לית, ריוח והצלה יעמוד ליהודים, ונראה על פי מה שמוכח ברמב"ן בשם המדרש על הפסוק הנ"ל וריוח תשימו בין עדר, שיעקב ביקש רחמים מהקב"ה שהיה ריוח מצרה לצרה ולא יהי הרבה צרות ביחד, כדי ליתן ריוח להתבונן בין מכה למכה, וזאת תהיה תורת המסורה, וריוח תשימו בין עדר ובין עדר שלא יהיה הרבה צרות ביחד, אבל אם ריוח לית, הדייט שאין ריוח בין הצרות ובאין צרות רבות ורעות ביחד, אז זה סימן שריוח והצלה יעמוד ליהודים, שכבר בא זמן הגאולה שלימה.

(הגה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע)

☆☆☆

ואמרת לעבדך ליעקב מנחה היא שלוחה. איתא במד"ר (בראשית ע"ח י"ב) כל אותן המתנות ששלח יעקב לעשות עתידים הגוים להחזיר לישראל לימות המשיח שנאמר "מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו" היינו ששייבו המנחה שקבלו מיעקב, וזה כוונת הכתוה "ואמרת לעבדך ליעקב מנחה היא שלוחה" המנחה הזאת שנשלחה עכשיו, לימות המשיח "לעבדך ליעקב" עתידים האומות להחזיר ליעקב. (שלל רב)

ענינים נפלאים, בסוגיות ובפלאולים, שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים

דרשת והקרת

בענין גיד הנשה של נבילה

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה (וישלה לב לג)

בתורה לשון אכילה דכתיב (בראשית לב. לג) ע"כ לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, וכיון דחוינן דהתורה קראו אכילה אע"פ שאין בגידין בנותן טעם, א"כ שפיר אפשר למימר דרחמנא אחשביה לאכילה, משא"כ באכילת יום הכיפורים לא מצינו שהתורה החשיבה את האכילה שלא כדרך אכילתן לאכילה, אלא חז"ל אמרו שעובר עליה כיון דבתורה כתיב כל נפש אשר לא תעונה, והאוכל שלא כדרך אכילתן אע"פ דאינו נחשב לאכילה מ"מ נכלל בכלל אשר לא תעונה, וא"כ אין שום ראייה דרחמנא אחשביה לאכילה, וא"כ באכילת איסור דבענין דייקא אכילה אין עובר עד שיאכלנו כדרך אכילתן, וא"כ אינו חייב ביום הכיפורים על אכילת איסור, ודו"ק.

והמנחת חינוך (שם) מיישב הקושיא על הרמב"ם המובא באופן אחר, דהנה באמת קשה לכאורה, אמאי אינו חייב על כל איסורין כשאכלו שלא כדרך אכילתן משום שאינו נקרא אכילה והתורה הקפידה על אכילה דווקא, מ"מ הרי כיון שראוין שאדם זה אכלו בדרך זה א"כ נימא דכיון דאחשביה לאכילה יתחייב גם כשאכלו בדרך זו.

וכמו שפסק הרמב"ם (פ"ה מהל' שבועות ה"ה) האומר שבועה שאוכל, ואכל שלא כדרך אכילה פטור משבועה, ויצא ידי חובת אכילה כיון שהם חשובים אצלו כאכילה, וכן פסק הרמב"ם (שם בה"ז) שבועה שלא אכלתי והוא אכל אוכלים שאינם ראויים חייב, כיון שאכלם הם חשובים אצלו לאכילה ועבר על שבועתו, עיי"ש, א"כ חוינן שכיון שהאוכל אחשביה לאכילה מיקרי אכילה, א"כ אמאי יפטור בכל איסורים כשאכלן שלא כדרך אכילתן.

אבל הלחם משנה (שם) מבאר דהנה הרמב"ם סובר בנשבע להבא שלא יאכל, ואכל אוכלים שאינם ראויים לאכילה פטור דאינו נחשב לאכילה, ומביא שם בשם הר"ן שמחלק בין דין זה, דבאמת אדם האוכל דבר שאינו ראוי בוודאי חשוב הוא אצלו, ע"כ אם אמר שבועה שאוכל ואכל יצא ידי שבועתו, שהרי אכל ונחשב אצלו דאל"כ אמאי אכל, אלא עב"ח דנחשב אצלו, וכן כשאכל ונשבע אח"כ שאכל, והאכילה הקודמת היתה מדברים שאינם ראויים, מ"מ לא הוי נשבע לשקר כיון שאצלו נחשב לאכילה, אבל אם נשבע אלהבא שלא אוכל ואכל דברים שאינם ראויים, אז אמרי' אחזקי אינשי לרשיעי לא מחוקינן לעבור על שבועה, ועל כרחק אמרי' דאכל אבל לא אחשביה באכילתו כדי לא לעבור על שבועתו, ואילו היה נחשב אצלו לא היה אוכל דבר זה כדי שלא לעשות איסור, עכתו"ד הר"ן.

הרמב"ם בהל' מאכלות אסורות (בפ"ה הל' ו') האוכל גיד הנשה של נבילה חייב שתיים, על אכילת גיד הנשה, ועל אכילת בשר נבילה, וכן האוכל גיד הנשה של עולה, או של טריפה, מתוך שנכלל באיסור שאר גופה שהי' מותר נכלל גם הגיד, ונוסף עליו איסור אחר, עכ"ד.

והכסף משנה (שם) תמה בשם הרשב"א בתשו' (ח"ד סי' טז) דהנה הרמב"ם פסק לעיל (שם בהל' ה') דאין בגידין בנותן טעם (פ' דאינו נחשב כבשר), ועל כן פסק שהאוכל גיד הנשה של בהמה טמאה אינו עובר על שום איסור, כיון דגיד הנשה עובר רק הבהמה כולה מותרת כדילפי' בגמ' מקראי, ועל אכילת בשר טמא נמי אינו עובר כיון שאין בגידין בנותן טעם, וא"כ לא נחשב כאוכל בשר טמא.

וא"כ קשה מאוד האיק' כתב כאן הרמב"ם שבאוכל גיד הנשה של נבילה חייב שתיים, הרי משום נבילה לא הוי ליה למילקי כיון שאין בגידין בנותן טעם, וא"כ לא נחשב כאילו אכל בשר נבילה, והיא סתירה עצומה שנלאו כל חכמי לב לתרצה.

השער המלך (בפ"ה הל' טז) העיר על הרמב"ם קושיא הנ"ל, ומיישבו דהנה הא דפסק הרמב"ם שאין בגידין בנותן טעם והאוכל גיד הנשה מבשר טמא אינו עובר כיון שאינו נחשב כבשר, משא"כ האוכל גיד הנשה של נבילה כיון דרחמנא אחשביה לאכילה (דהרי נבילה יש איסור של גיד הנשה) לגבי איסור גיד הנשה, א"כ כבר נחשב אכילה גם לגבי איסור של אכילת נבילה, ומעתה אתי שפיר דבאוכל גיד הנשה של בשר טמא פסק הרמב"ם דאינו עובר על שום איסור, כיון דאין איסור של גיד הנשה שייק' בה, וא"כ לא אחשביה רחמנא לאכילה והרי אין בגידין בנותן טעם, משא"כ בבשר נבילה, וכ"כ האור שמח (שם) עיי"ש.

המנחת חינוך (מ' רפא) מביא סברת השער המלך הנ"ל, ורוצה לחדש לפי זה שהאוכל אכילת איסור שלא כדרך אכילתן בים הכיפורים, יתחייב שתיים משום אכילת איסור ומשום אכילה ביום הכיפורים שהוא בכרת, דהרי בגמ' אמרי' כל איסורין אין לוקין עליהן אם אכלו שלא כדרך אכילתן כיון שאינו נחשב לאכילה, מ"מ כיון דביום הכיפורים חייב כרת אפי' אם אכל שלא כדרך אכילתן, וא"כ כבר אחשביה רחמנא לאכילה אע"פ שהוא שלא כדרך אכילתן, א"כ נחשב גם כאכילה גם לגבי אכילת איסור וחייב שתיים.

אמנם דוחה חידושו וכותב שנתיישב בדבר שאינו דומה לסברת השער המלך, דהרי גבי גיד הנשה כתיב

ועפ"ד מובן שפיר דבכל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן כשאכלן שלא כדרך אכילתו, כיון דאחזוקי אינשי לרשיעי לא מחזקינן וא"כ בוודאי לא אחשביה האי אינשי בשעת אכילתו כדי שלא לעבור על האיסור, וכסברת הר"ן. אמנם ידוע דעת הרדב"ז (ח"א סי' שגא) הא דאמר' אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, דג"כ הטעם שאחזוקי אינשי לרשיעי לא מחזקינן, אבל בא על הנדה דחזינן שהוא רשע לא אמרי' אין אדם עושה בעילתו זנות, וכ"מ המל"מ (פ"י ה"ה מהל' גיטין).

א"כ נכונים דברי הרמב"ם דהאוכל גיד הנשה של בשר טמא אינו חייב דלא נחשב לאכילה, אע"פ דחזינן שהוא אוכל מ"מ לא מחזקינן לרשע, אדרבה מחזינן שהוא אוכל משמע דאינו חשוב אצלו לאכילה וע"כ הוא אוכל, לכן פסק שהוא פטור מכלום.

משא"כ האוכל גיד הנשה של נבילה, אע"פ דבאמת אינו נחשב לאכילה כיון שאין בגידין בנותן טעם, מ"מ

שייכא שפיר למימר הכא שהוא אחשביה לאכילה, דהכא לא שייך לומר שלא מחזקינן לרשע, דהרי כאן הוא ממילא עובר על איסור גיד הנשה דאיתנייהו בגויה, וא"כ הוי ליה רשע ולא אמרי' אחזוקי אינשי וכו' כסברת הר"ן, וע"כ פסק הרמב"ם באוכל גיד הנשה של נבילה שהוא חייב גם על אכילת נבילה, דהכא שייכא למימר שאחשביה באכילתו.

ולפי"ז האוכל דבר איסור ביום הכיפורים שלא כדרך אכילתו, יתחייב שנים כיון דאכל אחשביה באכילתו, אע"פ דאחזוקי אינשי לרשיעי לא מחזקינן, מ"מ כיון שהוא רשע שחייב על אכילה ביום כיפור, א"כ מחזוק לרשע הוא וע"כ אמרי' דאחשביה באכילתו ויתחייב גם על אכילת דבר איסור. [ומסיים שדברים אלו אמר בימי חורפו לפני כמה גדולים וקלסוהו, וכותב שכמדומה ששמע חידוש זה מאיזה גדול, והנה בספר דברי חיים עה"ת בסוה"ס מובא חידוש זה ומיישב בזה קושיא אחרת על הרמב"ם, ומסתברא ששמעו ממנו כי היה גיסו ולמדו בחברותא כידוע].

ובכלי חמדה (בפרשתן סי' ב') מביא דברי השער המלך ומעיר עליו, דהשער המלך כתב בהדיא שדעת הרמב"ם דנבילה וטומאה חד דינא אית להו ואינו חייב רק על מה שהוא בשר ממש, אע"ג דהוא חזי לאכילה מ"מ אינו חייב מלקות רק על בשר כמו שכתב הרמב"ם להדיא גבי טומאה, והשעה"מ סבר דה"ה נבילה, וכ"כ הפרמ"ג (יר"ד סי' פא).

וא"כ קשה מה מהני הא דאחשביה בגיד כדי לחייבו משום נבילה, הרי גיד יש בו שני טעמים לפטור מאיסור נבילה א' מפני שאינו ראוי לאכילה דאפי' בבשר אי נפסל לאכילה פטור, ב' משום שאינו בכלל בשר ודייקא בבשר חייב דהרי אפי' אי הוי ראוי לאכילה כמו ביצים וכדו' ג"כ אינו חייב, וא"כ קשה נהי דהתורה חייביה על הגיד משום גיד הנשה ואחשביה רחמנא לאכילה, מ"מ לא אחשביה התורה לבשר הבהמה, וכיון שכן הרי אע"ג דהוי אכילה לא עדיף מביצים דאינו חייב עליהם משום נבילה וטומאה, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא אמאי בנבילה חייב שתיים.

CENTRAL INSTITUTIONS
OF SATMAR
KIRYAS JOEL - Bnei Brak

מרכז המוסדות דרבינו יואל
סאטמאר
קרית יואל - בני ברק

הזמנה מילתא היא

שמחים אנו להזמין בקריאה של חיבה
את כל אנשי שלומינו החשובים ה' עליהם יחיו

לסעודת הודאה רבת

לרגל יום כ"א כסלו יום שחרור והצלת
רבינו הקדוש והטהור רשכבה"ג זיעועבי"א

שתינעך א"ה ברוב פאר והדר

ביום רביעי פ' וישב בשעה 8.30
בבית מדרשנו הגדול בשיכון

בשירות ותשבחות להשי"ת כי לא תמנו חסדיו ולא כלו רחמי
נשתתף כולנו כאיש אחד בלב אהר בכוונת חשב זה
כינוס של צדיקים חסידים ואנשי מעשה אשר בו נתחזק ונתדבק
בדרכי רבינו הקדוש ז"ע אשר סלל לנו את דרך ישראל סבא
ווכתו הגדול יעמוד לנו ולכל בית ישראל ונוכה כולנו יחד
עם כ"ק אדמו"ר שליט"א בראשיתו לקבל פני משיח צדיקינו
במהרה בימינו אמן.

המצפים לביאכם לשלום

הנהלת המוסדות

ומיישב דברי הרמב"ם באופן אחר, דהנה הרמב"ם כתב דהאוכל גיד הנשה של טמאה פטור לפי שאינו נוהג אלא בבהמה שכולה מותרת ואינו כאוכל משאר גופה (פי' כדי לחייבו משם אכילת בשר טמא) שאין הגידין מכלל הבשר כמו שביארנו, עכ"ד הרמב"ם.

והרב המגיד (שם) מבאר דמה שכתב "כמו שביארנו" כוונתו על מה שפסק (בפ"ד הי"ח) שאין מלקות על גידי נבילה וטמאה, משום שאינם ראויים לאכילה עיי"ש, ומזה למד השעה"מ שהרמב"ם משווה דיני נבילה לטמאה וחד דינא אית להו.

אמנם המעיין רואה שבטמאה לא צריכין הטעם משום דאין הגיד ראוי אכילה כמ"ש שם הרמב"ם טעמו, דאפי' אי נימא דהוי אכילה לענין לגבי איסור גיד הנשה מדאחשביה רחמנא, מ"מ אינו חייב לגבי אכילת טמאה כיון דאינו חייב רק על בשר טמאה ומה שאינו בשר אע"פ שהוא ראוי לאכילה מ"מ פטור, וא"כ בטמאה לדין דקיי"ל דאין בגידין בנותן טעם ועץ בעלמא הוא, מ"מ לא מהני סברת אחשביה לחייבו משום טמאה וכמו שביארנו.

וזה מודקדק הרמב"ם "שאינן הגידין מכלל הבשר כמו שביארנו" (ולא כתב טעמו כיון שאינו ראוי לאכילה) פי' שם בפ"ד הי"ח דהגידין עצים בעלמא, ועל כן אע"ג שהתורה אמרה דגיד הנשה חשוב אכילה, מ"מ עדיין אינו בכלל בשר.

אמנם נראה ברור דהיינו דווקא בטמאה שנתמעט מברשם לא תאכלו, ע"כ ממעטי' דדיקא אבשר חייב, אבל בנבילה דכתיב בקרא לא תאכלו כל נבילה פשיטא דכל מה שהוא בתוך הנבילה ולא דווקא בשר כיון שהוא ראוי לאכילה הרי הוא בכלל נבילה, וא"כ שפיר כתב הרמב"ם בנבילה, דנהי דבאמת אין בגידין בנותן טעם, מ"מ כיון דאחשביה רחמנא לאכילה גבי גיד הנשה ע"כ חייב עליו גם משום אכילת נבילה, אך זה דווקא נבילה שצריך רק שיהיה דבר הראוי אבל אינו צריך שיהיה בכלל בשר, משא"כ טמאה דבעינן בשר שפיר פטור דאפי' אי נימא דאחשביה רחמנא מ"מ אינו נחשב לבשר אלא סתם לדבר הראוי לאכילה, ובטמאה בעי' שיהיה בשר ממש, והבין. וכעין דברי הכלי חמדה

מיישב הגאון ר"מ זעמבא בשו"ת זרע אברהם (סי' ג' אות יד) על קושיות הרשב"א על הרמב"ם דכתב (שם) דגיד הנשה של עולה חייב שתים, ובריש פרק גיד הנשה אמרי' דלמ"ד אין בגידין בנותן טעם איסור מוקדשין ליכא איסור גיד הנשה איכא, וא"כ הרמב"ם הרי פסק דאין בגידין בנותן טעם וא"כ אמאי חייב משום עולה.

ותי' דאיסור מוקדשין הוי איסור מעילה שהוא אפי' בעורו של הבהמה ובגיתו כדאמרי' בפסחים (ג.) המתחמם בגיזי עולה מעל, לכן האיסור הוא מצד גזל ממון של הקדש, ואין זה מצד דהוי אכילה ולא שייך לומר מדאחשביה רחמנא לגבי גיד אחשביה נמי לגבי הקדש כיון שהוא לאו משום אכילה אלא משום ממון הקדש, משא"כ בבשר עולה ששם איכא לאו מיוחד דכליל תהיה לא תאכל שאיסורו בכזית, והוא דווקא באכילה כמבואר במנחות (עד.), ועל זה שייך שפיר למימר דכיון דאחשביה רחמנא לאכילה לחייבו בגיד הנשה חשבינן ליה נמי לאכילה לגבי עולה דשיעור אחד להם, עיי"ש שמביא הערה ע"ז מגדול אחד, והבין.

ויברך אלוקים את יצח"ק

ברגשי הוודאה והערכה, נשגור בזה כוס של ברכה, בברכת מזל טוב, מריחוק מקום וקירוב לב, קדם מע"כ ידידינו ומכובדינו האי גברא יקרא, רודף צדקה וחסד תדירא, מסור בלב ונפש בגוף ובממון למען כוללני המעטירה,

הרה"ח ר' יצחק טייטלבוים הי"ו

חבר הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל השמחה שבמעונו, קול ששון בארמונו, ורוממות קל בגרונו, בנישואי בנו הבחור החשוב והמופלא בתו"ש ני"ו למזל טוב ובשעטו"מ

עכ"ג בת ידידיו היקר והמפואר, מוכתר בכל תואר, מוה"ר ישראל ווייס הי"ו

יה"ר שתזכו לראות ולרוות רב תענוג ונחת מרה ומכל יוצאי חלציכם, ותזכו להמשיך במעשי צדקה וחסד לאורך כל ימי חייכם, ואלקא דמאיר יענכם, להניח ברכה אל תוך בתיכם.

המברכים ביקרא דאורייתא

הנהלת הכולל

תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים של בעלי היולא אשר בשמותם נקובים

היולא דצדיקא

הגה"ק ר' משולם פייבוש בהגה"ק ר' אהרן משה זי"ע מזבאריז'
בעמח"ס "יושר דברי אמת"

יומא דהילולא כ' כסלו (תקנ"ה)

מהחסידים הושיט ידו לקחת פעם שניה הרגישה ואמרה:
יד זה כבר לקח פעם אחד.

בצל רבותי

בימי נעוריו למד את תורתו בנגלה אצל רבו הגאון
האדיר המפורסם בעוצם חריפותו ובקיאותו רבי משה צבי
העלער אב"ד בוקשוויץ ובעמח"ס "גאון צבי", לימים אזה
להוסיף שלימות על שלימותו ונסע אל צדיקי הדור תלמידי
הבעש"ט הק' כדי ללמוד מדרכיהם.

בראשית מכתבו המפורסם הוא מונה את שלשת
רבותיו הדגולים מרועי החסידות וז"ל: ואני לא זכיתי רק
לראות פני תלמידו האלהי רבי דוב בער זלה"ה, ואף כמה
פעמים הייתי לפני האשל הגדול האלהי רבי מנחם מענדל
מפרעמישלאן זלה"ה, וביותר להבדיל בין המתים ובין
החיים הרב המופלג האלהי מרנו הרב יחיאל מיכל (המגיד
מזלאטשוב) נירו יאיר.

כשנסע הרה"ק ר' מנחם מענדל מפרימשלאן לארה"ק
נסע ר"מ אצל הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע ואמר לו: אני
נותן לך את היונגערמאן הזה שהוא דימאנט רק נישט
געשליפן, ואז התחיל לנסוע אל אל המגיד הק' מזלאטשוב
זי"ע בצלו חמד וישב ונתקשר אליו בעבותות אהבה, ואותו
החזיק לרבו מובהק.

בהקדמה לס' "גאון צבי" שנכתב ע"י נכדו המו"ל
כותב דבר פלא ורוח הקודש שנצנצה בו וז"ל: כח התמדתו
בתורה של הגאון צבי הי' למעלה מדרך הטבע עד כלות
הגוף והנפש, לימים ביקשו והתחננו אליו בני ביתו שיתור
לו מנוחה באחד מחדשי הקיץ כדי להברות את גופו
החלוש, לאחר הפצרות מרובות נענה להם, בימים ההם ור'
משולם פייבוש מזבאריז' עודנו תלמיד לפני רבו הנ"ל,
אותה נפשו להתעלס באהבים ולהתעלות אצל המגיד הק'
מזלאטשוב זי"ע שלימים הפך לרבו מובהק, אך מפני כבוד
רבו ה"גאון צבי" נמנע מליסע אליו, אך בהזדמנות זו
כשרבו לא הי' בביתו ובישיבתו החליט לכתת רגליו לחזות
בנועם המגיד הק' מזלאטשוב זי"ע, וכדי שלא יודע הדבר
לרבו הקדים לחזור טרם שוב רבו, ביום שוב רבו הלכו
תלמידיו והוא בתוכם כמה פרסאות מחוץ לעיר כדי לקבל
פניו בכל הכבוד הראוי, וכשניגש ר' פייבוש אל רבו והושיט
לו את ידו לשלום, הרגיש רבו על אתר שנסע אל הרה"ק
מזלאטשוב, והחזיק ידו עד בוש, ואמר לו בזה"ל: "פייבוש'ל'
דו האסט מיך שוין איבערגעלאזט", ויהי הדבר לפלא בעיני
תלמידיו.

צור קודש מחצבתו

הגה"ק ר' משולם פייבוש מזבאריז' זי"ע נולד בשנת
ת"ק לערך לאביו הגה"ק ר' אהרן משה הלוי העלער המגיד
מסניאטין בן הגה"ק ר' מאיר אב"ד סטארי בראדשין (חתן
הגה"ק ר' יעקב משה בעל "ידי משה" על מדרש רבה) בן יחיד להגה"ק
ר' שמשון אב"ד סטארי ברדשין שהי' גם בן יחיד להגה"ק ר'
אברהם ראש ישיבת סעקולא (חתן הגה"ק ר' יחיאל לוריא נכד
מורינו המהרש"ל ולמעלה בקודש מזרע זוד המלך, וכמו שכתב בשו"ת
מהרש"ל סי' כ"ט) בן הגה"ק בעל תוספות יו"ט זי"ע אשר הי'
נין ונכד לרבי נתן בעל "הערוך" ראש ישיבה ברומי
ממשפחת התפוחים משבט יהודה, וכן לרבינו זרחיה בעל
"המאור" אשר צור מחצבתו משבט לוי מבני הקהתי אשר
עבודת הקודש עליהם.

בנוסף לכך היה נכד למורינו המה"ל מפראג, וכן
לרבי יצחק חיות אב"ד פראג בעל "אפי רברבי", מורינו
המהרש"א, הגה"ק רבי שמשון מאוסטרופולי, הגה"ק רבי
הירש אשכנזי בעל "החכם צבי", ולהגה"ק בעל "צאן
קדשים" ולמעלה בקודש צדיקים ומצוקי ארץ.

גם מצד אמו הי' רם היחס, אמו הרבנית הצדיקת
מרת וועכנע היתה בת הגה"ק ר' ישראל משה אב"ד
טיסמעניץ שהיה מצאצאי רבי יהודה החסיד בעל ספר
חסידים ולמעלה בקודש.

האיש מקדש

בהגיעו לפרקו נשא את בתו של אחד מחשובי עיר
קניהניטש בגאליציע, ותקופה מסויימת אף התגורר אצל
חמיו, בשבתו שם מצא את שאהבה נפשו, חבורתא
קדישתא מבקשי ה' עמם נתקשר בקשר אמיץ וחזק לתורה
ועבודת ה'.

לימים נשא בזיווג שני את הרבנית הצדיקת מרת
יענטל בת הגה"ק ר' מרדכי הלפרין אב"ד ברעזאן שהייתה
מיוחסת מאוד נכדת רבינו הרמ"א, המהרש"ל, ורבי מרדכי
יפה בעל הלבושים, ולמעלה בקודש.

הרבנית האריכה ימים אחרי בעלה הצדיק והיתה
מפורסמת בצדקותה ובברכותיה הנושאים פירות, עד
שרבים נהרו אליה להתבודד מפיה, ובתוכם גם הרה"ק בעל
אוהב ישראל זי"ע, ומסופר בס' מהרש"ם הכהן, דהרה"ק
מאפטא בא פעם אליה, וכפף ראשו וברכתו בברכת כהנים,
וענה הרה"ק מאפטא אמן.

ובס' אפיקי ים מסופר כי חסידים רבים באו אליה
לעת זקנותה, והי' בעת חלוקת ה"לעקיק" אם אחד

אכן כפי הידוע ביקר גם אצל עוד מתלמידי הבעש"ט כמו הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, וכן אצל הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימניוב זי"ע שהי' צעיר ממנו בשנים, וכן הגה והמליץ לשומעי לקחו ללמוד בספרי הרה"ק בעל ה"תולדות יעקב יוסף" זי"ע.

נשבתו עם חברים

כן היה מקושר בעבותות אהבה ודביקות נפלאה עם רעו הרה"ק ר' זאב וואלף מטשארני-אוסטראה זי"ע, אשר לאחר הסתלקותו של רבו המגיד הק' נסע אל רעו לזבארזי', ומצא אצלו את שאהבה נפשו, פ"א הי' אצלו בזבארשי, ואח"כ כנשפטר ממנו הלך ר' פייבוש ללוותו ועלה עמו על העגלה, ושוחחו בדביקות ובידידות נפלאה עד שהגיעו לטשארני-אוסטראה, אח"כ רצה ר' וועלויל ללוות את ר' פייבוש, ועלה על עגלתו, ושוחחו בדברי תורה עוד פעם בדביקות ובאהבה נפלאה עד שהגיעו בחזרה לזבארשי, כך הי' כמה פעמים מגודל דביקותם אחד אל

ענה להם שיכול לתרץ כל השש קושיות בתירוץ אחת והיא - שאינו יודע ללמוד, אח"כ נכנס הרה"ק בעל לבושי שרד לרבו ומענה בפיו, שגם בלאו הכי הוא סובל רבות מבני עירו על נסיעותיו אליו ועתה שמנע עצמו מלהראות את כוחו בתורה עאל"ו שלא יניחו לו, ענה לו רבו הנח לי כמה יגיעות יגעתי עד שפעלתי שלא אראה את למדנותי מן השפה ולחוץ וכעת ברצונך שאאבד עולמי בשעה אחת, פ"א הי' עוד פעם בסראקע ונתעוררה שאלה חמורה בעיניי מקוואות אז הוכרח לפסוק בדבר שנוגע לעיקרי תורה, ואז נוכחו כולם בגאונתו. - [תלמידי הלבושי שרד מביא את רבו בספרו לבושי שרד בשו"ע אר"ח סי' קס"ח, וגם בסוף י"ד].

כמו"כ נמנו כתלמידיו הרה"ק ר' יוסף דוד הכהן אב"ד יאסי בעל "דרכי האמונה", הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאסוב בעל "אהבת שלום", הרה"ק ר' זאב וואלף שור אב"ד סקאליט בעל "ספר הדרושים", וכן בן גיסו הגה"צ ר' יצק אב"ד בוקשוויץ.

השני לא יכלו להפרד, ועד כדי כך גדלה דביקותו ברעו ר' פייבוש, אם כי מעולם ביקש לעלות לארץ הקודש ולחונן עפרה, בכל זאת נמנע מלהוציא מחשבתו אל הפועל כי ימי חיותו של ר' פייבוש, כי לא רצה להיפרד ממנו

הועמידו תלמידים הרבה

לימים נתעלה לכהן כמגיד מיישרים בעירו זבארזי', ורבים היו נוהרים אליו לשמוע דרשותיו ואמרי שפתיו בדברים היוצאים מלב קדוש ונכנסים ללבות השומעים.

אחד מגדולי תלמידיו הי' הרה"ק ר' שלמה דוד אייבישיץ זי"ע אב"ד סראקע בעל "ערבי נחל" ו"לבושי שרד" זי"ע, והי' נוסע תמיד אליו ללמוד תורה מפיו, ומסופר שבני קהלתו של ר' רבי שלמה דוד זי"ע בקשו להניאו מלנסוע לרבו הק' באמרים אליו שלא נאה לגאון כמוהו לנסוע למי שאינו גדול כל כך בתורה, והא ניסה תמיד להוכיחם שרבו גדול ממנו בתורה, אך הם לא קבלו את דבריו, פ"א הגיע ר' פייבוש זי"ע לסראקע, רצו התלמידי חכמים בני סראקע להווכח אחת ולתמיד את גדלותו בתורה, ונכנסו לתהות על קנקנו והציעו לפניו שש קושיות חמורות בש"ס, והוא בגודל ענוותנותו

מצוות החיים
מאיד בעל הנס
כולל עצי חיים
ב"ב
ארץ הקודש תוכב"א
אלקא דמאיר עננו

ע"ץ חיים" היא למחזיקים בה

ברגשי הודאה והערכה, נשגר בזה כוס של ברכה, בברכת מו"ט בשיר ושבחה, קדם ידידנו היקר והנעלה, נחמד למטה ואהוב למעלה, עושה ומעשה צדקה וחסד, תומך כוללניו הק' בכל עת תמיד.

מוה"ר זלמן לויב קאפפעל הי"ו
אב"י בקרית יואל יע"א

לרגל שמחתו באירוסין בתו שתהיו למזל טוב
עב"ג הבחור החשוב והנעלה, נודע לשם ולתהילה,
כמר נחמ"י האפמאן נ"ו

בן ידידנו הנכבד והמפורא, מוכתר בכל תואר,
איש חי ורב פעלים, שמו הטוב משבחים ומהללים

מוה"ר משה אהרן האפמאן הי"ו
חבר הנהלת מוסדותינו הק' בווייליאנסבורג יע"א

יה"ר שתזכו לראות ולרוות רב תענוג ונחת מהם ומכל יוצאי חלציתם, ותזכו להמשיך במעשי צדקה וחסד לאורך כל ימי חייכם, ואלקא דמאיר יענכם, להניח ברכה אל תוך בתיכם.

המכרכים ביקרא דאורייתא
הנהלת הכולל

תורת אמת היתה בפינו

הי' ידוע לאיש אמת מאד, וחיפש את האמת בכל מעשיו בלי פניות, מסופר שפ"א נאלץ לברוח מפני שהלשינו עליו בשלטונות וסכנה גדולה היתה צפויה לו, ונכנסו אליו מקורביו והוכיחו לו על פי ההלכה כי מחויב להסכים שיכינו לו פאספארט מזויף על שם אחד, כדי שיוכל לעזוב את הארץ, ואכן בגין פיקוח נפש הסכים, כשהגיע להגבול ושאלו את שמו ענה שם בדוי לא שמו האמיתי ולא המזויף שהי' רשום בתעודה, ונתנו לו לעבור, כששאלוהו מקורביו מדוע נהג כן השיב, אני יודע כי הרוסים ימינם ימין שקר, וצריך לומר להם שקר מוחלט מתחלתו עד סופו, אלו אמרתי את השם שהי' רשום בהפאספארט הייתי אומר קצת אמת שהרי כך רשום בהפאספארט, והם אינם סובלים אפי' קצת אמת.

פועל ישועות

לאחיו של הרה"ק ר"פ נכנס רח"ל רוח רעה, ונסע

בשב"ק ולהתנהג כמנהגו בביתו, ויהי לפלא כי לאט נודע טעם הדבר, בסעודת שחרית של יום השב"ק כאשר הסב הרה"ק מאפטא על שולחנו פתח ואמר אל המסובין: תדעו איזה טובה גדולה עשיתי להרה"ק ר' שמשון מזבאריז' במה שצויתיו לישב על שולחנו לעצמו, כי בעולם העליון קרי כרוזא בחיל, כי היות ואחד מהדיינים בבית דין של מעלה המיד אחד מנכדיו את דתו רח"ל, ולכן הי' עליו לעזוב את מקומו, על כן יעלה אחד מהצדיקים מהעולם הזה אל עולם העליון למלאות את מקומו, וישאלו לאמר מי יעלה לנו השמימה, אז אמר הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב ז"ע הן יש בעולם בן ר' פייבוש ושמו ר' שמשון והוא ראוי לאותה איצטלא, ועניתי ואמרתי על זה לאמר, אמנם כן הוא, כי זה הרב ר' שמשון ראוי לישב על מקום הנפקד בסנהדרין של מעלה, אולם עודני דרוש הוא לחפץ טובתו ישראל להיות בעולם הזה אתנו בחיים חיותו, ולכן צויתיו לשבת על שולחנו לנהל את עדתו.

להרבה צדיקי הדור להתברך מהם, וכולם אמרו לו שיסע לאחיו הרה"ק מזבאריז שרק הוא יכול להושיע לו, וכן עשה ותיכף נסע לאחיו, ויהי כאשר אך פסע את מפתן ביתו של אחיו צעק הרה"ק מזבאריז עליו "צא טמא", ובאותו רגע יצא ממנו הרוח הרעה ונעשה כאחד האדם.

בוא השמש

כשהגיע זמנו להפטר מן העולם, יידו ואהבו הרה"ק ר' זאב וואלף מטשארני - אוסטרעה הנ"ל היה נוכח אז צמוד וקרוב אליו, ביום כ' כסלו תקנ"ה נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש ומנוחתו כבוד בזבאריז'.

השאר אחריו תולדותיו הקדושים: מזיור' הרה"ק ר' אהרן משה, מזיור' הרה"ק ר' ברוך יצחק מזוואניץ, והרה"ק ר' שמשון מאוזיראן מח"ס "נזירות שמשון". על גדלותו של רבי שמשון נוכל ללמוד באפס ממה שמסופר אודותיו: פעם שבת במעזיבז אצל הרה"ק בעל "אוהב ישראל" שהי' אז המרא דאתרא, בהגיע עת סעודתא דמהימנותא פקד עליו לתדהמת כל הנוכחים לעשות שולחנו בבית מלונו

CENTRAL INSTITUTIONS
OF SATMAR
KIRYAS JOEL - BNEI BRAK

מרכז המוסדות הרביעי יואל
מסאטמאר
קירת יואל - בני ברק

וירדע יצחק מאה שערים

מירחוק מקום וקרוב ליבאה, נשגר בזה ברכת הודאה, קדם מע"כ האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, נודע לעוז ולתפארה, משליך עצמו כנגד לבוא בעזרת מוסדותינו המועטירה, לבו ער וחס לכל דבר שבקדושה, בעין יפה ובכמירה גדושה, נערץ ואהוב על כל יודעיו ומכיריו, שמו הטוב בפעליו הכבירים הולכים לפניו,

הלא הוא ידידינו ומכובדינו החשוב והמפוראד

הרה"ק ר' יצחק מייטלבוים הי"ד

חבר הנהלת מוסדות "יטב לב" בארה"ק

לרגל שמחתו בנישואי בנו נ"ו למזל טוב

ובחאי עידנא דחדוותא, נשגר לו כסא דברכתא, מלא טיבותא, באותות הודאה ורבותא, על התמסרותו התמידית הנדיבה למען החוקת מוסדותינו והרמת קהילתנו בעבודת הקודש למען מוסדות "יטב לב" בארה"ק

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, בכל לשון של הודאה וחיבה, שיוכה לרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וישכיל ויעליח בעבודתו הקדושה, לעמוד לימינינו לרוטם קרנינו במידה גדושה, ובשכר זאת בכל ברכאן דנפישא, וכו"ס.

החותמים למען שמו באהבה והערכה

הנהלת המוסדות

שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתנו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים זכו וכוחת של כיתה שע"י מוסדותינו הק, ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאינו ע"ד המסורה לנו מרבותה"ק על טהרת הקודש

פרשת וישלח

מז"ה בעירוב שם הי"ו

המלמד: הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

מז"ה אשר אנטשל ליבטענשטיין ני"ו

המלמדים: הר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א
הר"ר עזרא בנעט שליט"א

מז"ה יואל גרינפעלד הי"ו

המלמדים: הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א
הר"ר שמואל שאול גרינוואלד שליט"א

מז"ה בעירוב שם הי"ו

המלמד: הר"ר יוסף מאיר שווארץ שליט"א

מז"ה יואל אפעל ני"ו

המלמד: הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

מז"ה בעירוב שם הי"ו

המלמד: הר"ר נפתלי יעקב פאלאטשעק שליט"א

מז"ה יואל ווירצבערגער הי"ו

המלמד: הר"ר יואל כהן שליט"א

מז"ה יעקב קליין ני"ו

המלמד: הר"ר הערשל גראס שליט"א

מז"ה משה גאלדבערגער הי"ו

המלמד: הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

מז"ה דוד עקשטיין הי"ו

המלמד: הר"ר יעקב מיכאל היילברון שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, וכמה היתה הגדה היום, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי יתן שכר למביאייהו". (תניגא ג.)

מפעל החזקת מלמד
שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עלינו,
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

י"ט כסלו - הכנה לחנוכה

ברם כגון דא צריך להודיע, כי יום אשר עשה ה' לנו, יום י"ט כסלו יום ג' שנכפל בו כי טוב, יום הילולא רבא דרבינו הקדוש נ"ע, וכשקריתי בספר תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו יצאתי בשלום מה' שלום". (מכת"ק מהבעל התניא להקדושת לוי זי"ע)

פעם אחת התבטא הבעל התניא זי"ע ואמר: הקדשתי את יום י"ט כסלו כיוהכ"פ שכל מה שיהודי יבקש תתקבל בקשתו. (פניני החסידות)

היום הוא ההילולא של אא"ז הק' המגיד הגדול ממעזריטש זיעועבי"א, ההתגלות אצלו היתה גדולה יותר מאשר אצל הבעש"ט הק' כי הבעש"ט היה בחינת כתר - לית מחשבה תפיסה ביה כלל, והמגיד הק' היה בחינת חכמה, היום הוא בחינת ל"ג בעומר כי אצל רשב"י איתא נעשה אדם נאמר בעבורך ועל המגיד אמר הבעש"ט שנעשה אדם נאמר בעבורו.

חנוכה טוב לתשובה שתשובה קדמה לעולם ומי שהוא מוטבע בעולם קשה לו לעשות תשובה שבאה מחוץ מטבע של העולם וחנוכה בעת הארת הנס הגבוה מהטבע שהוא מחוץ לטבע הרי יכול אז להגיע לתשובה. (חידושי הרי"ם)

בחנוכה הוא עת לקרב האדם אל השם ע"י התורה כמו מאז ומקדם בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול שהיוונים טמאו כל השמנים הם כל החכמות ולא נשאר כי אם פך אחד של שמן היא התורה.

איתא בגמרא היה מהלך באשון לילה ואפילה ומתיירא מן הקוצים וכי נודמו לו אבוקה של אור ניצל מן הקוצים והפתחים והברקנים. ונראה דאבוקה של אור אפשר לרמוז על נ"ח שבכל השנה מאירה לנו המצוה של נ"ח להנצל מן הקוצים והברקנים הם כוחות החיצונים והנה במצות נ"ח יש בו ג' עיקרי דברים הפתילה וההדלקה ומה שמדברים דיבורים קדושים ואומרים שירות ותשבחות לפני השי"ת שזה מאיר מאד לנפש וזה מרומז בפסוק נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתי נר" קאי על הדלקת נ"ח "נר לרגל" עם הב' כוללים בגימטריא פתילה מרמוז על הפתילה "דבריך" מרמוז ע"ו שמדברים דיבורים קדושים לפני השי"ת בעת נר חנוכה שלש אלה הם נר לרגלו להנצל מן הקוצים והברקנים שהם כוחות החיצונים. (הרה"ק ר' אהרן ראטה זי"ע)

אחרי ראותי כל אלה שאלתי ליל י"ט כסלו אם התשובה הנ"ל באו אל פי מאת ה' והדברים נאצלו מרוח הקודש, ויש בהם תועלת או טוב להסתירם ולהעלימם, ועל זה השיבו לו: תדע כי באמת היה דבר ה' והדברים עתיקים עתיק יומיא אמרן "והיום יום בשורה", והכינו עד אור הבוקר, ואחר שעה השיבו לו עוד. (שור"ת מן השמים לרבינו יעקב מקורביל זי"ע מבעלי התוספות, שהיה רגיל לשאול שאלותיו מן השמים והשיבו לו, וביום י"ט כסלו שאל אחת מהשאלות, ובתשובה שקיבל נאמר "והיום יום בשורה")

ביום י"ט כסלו ברייסיין ובכמה מקומות אין אומרים בו תחינה ונוהגים בו שמחה, הנה בשור"ת מן השמים להק' מהר"י מקורביל (מבעלי התוספות) שתחת ידי כתב בתשובה סימן ה', ששאל מן השמים ליל ג' י"ט לחודש כסלו וכו' והשיבו בזה"ל: באמת היה דבר ה' והדברים עתיקים עתיק יומיא אמרן "והיום יום בשורה", עכ"ל, ובכל השור"ת לא ראיתי שיכתוב באיזה לילה שאל, ודווקא בזה כתב ששאל י"ט כסלו, והשיבו לו "היום יום בשורה" וד"ל, גם ביום זה הוא ההילולא דרבינו הק' מוהרד"ב וצללה"ה ממעזריטש, ועיין לעיל (סי' יב סעי' ד') מה שכתבתי אשר ביום י"א צ של צדיק אין אומרים בו תחינה, גם בו יצא בו תלמידו רבינו הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי מבית האסורים, והיה טובה כללית כידוע, ועי' באגרת הקודש של הרב וצללה"ה. (משמרת שלום להרה"ק רבי שלום מקוידנוב זי"ע (בהדרת שלום מהדורא בתרא הוספה לסי' מו. יצויין שגם בס' סט כתב זמן השאלה "ליל כ"ט באלול שנת תתקס"ג))

פע"א כשבא הבעל התניא להמגיד, סיפר לו ר' זושא שרבם אמר לו ליכתוב אליו הגאון שלי, נתעלף הבעל התניא, ונחלש מאד, ונפל למשכב, והחברייא קדישא פחדו לספר לרבם המגיד מה שקרה עם הבעל התניא, ורצו לעשות בעצמם איזה פדיון, אבל הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע אמר שמוכרחים לספר לרבם, ונכנסו התלמידים וספרו לו מה שקרה, אמר בזה"ל: וד' העלים ממנו, הוא יש לו הרגשה כבן, אני נחשבתי כבן אצל הרבי שלי והוא נחשב כבן אצלי, ולא הבינו התלמידים את הדברים, כעבור שנה כמה ימים לפני פטירתו של המגיד אמר המגיד לתלמידיו מה שאתם מרגישים עכשיו כבר הרגיש ר' זלמן לפני שנה, לפני הסתלקותו לקח המגיד את ידיו של הבעל התניא ואמר: י"ט כסלו הוא יום הגאולה שלנו, ואכן ב"ט כסלו נפטר המגיד, וב"ט כסלו אחר כ"ו שנים נשתחרר הבעל התניא ממאסרו.

שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתנו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים זכו וכוחת של כיתה שע"י מוסדותינו הק, ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאינו ע"ד המסורה לנו מרבותה"ק על טהרת הקודש

פרשת וישלח

מז"ה בעירום שם הי"ו

המלמד: הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

מז"ה אשר אנטשל ליבטענשטיין ני"ו

המלמדים: הר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א
הר"ר עזרא בנעט שליט"א

מז"ה יואל גרינפעלד הי"ו

המלמדים: הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א
הר"ר שמואל שאול גרינוואלד שליט"א

מז"ה בעירום שם הי"ו

המלמד: הר"ר יוסף מאיר שווארץ שליט"א

מז"ה יואל אפעל ני"ו

המלמד: הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

מז"ה בעירום שם הי"ו

המלמד: הר"ר נפתלי יעקב פאלאטשעק שליט"א

מז"ה יואל ווירצבערגער הי"ו

המלמד: הר"ר יואל כהן שליט"א

מז"ה יעקב קליין ני"ו

המלמד: הר"ר הערשל גראס שליט"א

מז"ה משה גאלדבערגער הי"ו

המלמד: הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

מז"ה דוד עקשטיין הי"ו

המלמד: הר"ר יעקב מיכאל היילברון שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, וכמה היתה הגדה היום, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי ליתן שכר למביאייהו". (תניגא ג.)

מפעל החזקת מלמד

שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

הרואה את הנולד

אתחלתא דפורענותא - תחילת המלחמה
באספקלריא המאירה של מרן רביה"ק זי"ע

הרבה מאמרים ותיאורים למאות כבר נכתבו אודות הצלתו של רבן ומאורן של כל בית ישראל מרן רביה"ק זי"ע, וכבר נשנה ונשלה רב פעמים באופנים שונים שההצלה של האחד הי' אברהם לא הי' רק הצלה גשמית והצלה גופנית של יחיד, אלא אף גם זאת הי' הצלה רוחנית לכל הדור כולו, ולכל הדורות הבאים אחרי חורבן אייראפע האיזמה עד ביאת הגואל.

אכן בנוהג שבעולם שכשעורכים "יום הצלה" ומספרים לבנים ולבני בנים את תוכן הנס שאירע עמו, מתארים את גודל הצרה בה הי' נמצא ואיך שבחסדי ה' ניצול ממנה ויצא בשלום.

על כן אמרנו וענינו מה מאד ראוי ונכון באלו הימים כשחל יום ההצלה, לספר את אתחלתא דפורענותא איך שרבינו בעיניו הבדולחים חזה מראש את האסון הנורא שיעלה הכורת לעשות ח"ו כליה בשונאיהן של ישראל ה"י, ואשר במשך תקופה הקודמת לימי המלחמה הירבה רבינו לעורר ולהרעיש עולמות ומילין לצד עילאה ימלל לבטל את רוע הגזירה.

רעות רבות וצרות

בחדוש שבט שנת תרצ"ג נבחר לראשות הממשלה במדינת דייטשלאנד הארורה הצורר היהודים ימ"ש, שהתפרסם מיד בשנאה עמוקה לעם ישראל, בשנת תרצ"ו שנתכנה בפי רבים בשם שנת "צרות" הכריז הרשע מושל מדינת דייטשלאנד ימ"ש מלחמה אדירה לכבוש את ארצות אייראפע תחת דגלו, ומני אז הרגישו באופן שענן וערפל כיסה את שמי מדינות אייראפע, בני ישראל חדרו על שהרשע ימ"ש לא יפשוט טלפיו ויכבוש את אייראפע תחת ידו.

בשנת תרח"ץ נתמנה רשע עריץ לראשות מדינת ראמעניא בשם "גאגא" ימ"ש, ולא עבר זמן רב מיום עלותו על כס הממשלה והצרות לא איחרו לבוא, וכפי שכתב רביה"ק ז"ל בספרו הק' על הגאולה ועל התמורה, חלה"ק: "זכור אזכור מה שאירע אצלינו במדינת ראמעניא סמוך לשנות המלחמה בשנת תרח"ץ כאשר המיצר לישראל נעשה ראש אכזר צורר היהודים נתמנה לראש המלוכה במדינה ההיא, וגזר גזירת כליון ואבדון רח"ל על כל היהודים תושבי המדינה

וכבר היתה הגזירה חתומה והי' פחד גדול על כל היהודים".

הרבנים ומנהיגי היהדות בראמעניא נתאספו לטכס עצה להעביר את רוע הגזירה, וקבעו את יום ערב ראש חודש אדר א' לתענית ציבור בכל מדינת ראמעניא, אבל רבינו ז"ל דחה את התענית בעירו סאטמאר על יום י"ג אדר א' (תענית אסתר של פורים קטן). ואמר שאע"פ שצריכים להקדים התענית ככל מה דאפשר, מכל מקום במה שמקבלים התענית סגי, ויוכל להיות שעד יום התענית הנקבע י"ג אדר א' כבר יבטל הגזירה הרעה. והביא סמוכין לדבריו מדברי חז"ל שגזירה רעה נתבטל בכח מה שמקבלים תענית גרידא, וסיים באמרו "כ'האף אז דעמאלט'ס וועט שוין זיין נאך די גזירה", ואכן כך הוה, ברוב רחמיו וחסדיו של הבוכ"ע נתבטל הגזירה ביום ט' לחודש אדר א' ימים אחדים לפני היום שנקבע ע"י רביה"ק ז"ל לתענית ציבור שאז הפיל מלך ראמעניא את הרשע גאגא ימ"ש מכסא ממשלתו ויהודי ראמעניא נשמו לרווחה.

בני א יעדן מצב, סיי וואס עס וועט קומען אויף אונז, זאל א יעדער מקבל זיין אויף זיך עול מלכות שמים באמת, און זיך נישט אוועקרייזן אפילו איין האר, "יעבור עלינו מה" וועלן מיר זיך האלטן ביי דער אמונה".

הדרשה עוררה את הציבור לתשובה בלב שלם ולתיקון המעשים, אבל דברי הסיוע של רבינו במה שאמר "יעבור עלינו מה" וצריכים להתכונן על הכל וכדומה, הכניסו את הציבור בפליאה ותדהמה, יען שבעת ההוא ישבו יהודי אייראפע על מקומם בשלום ובבטח, וגם הרשע גאגא ימ"ש ב"ה נכנע ונפל מן השלטון ולא ידעו על מה יבכה כעת ולמה יפחד לבו, אבל אחרי כמה שנים ראו כולם כי רוח ה' דיבר בו וחזה מראש את העתיד לבוא.

רבינו ברוח קדשו ראה את הגזירה ההוא כהתחלה לפורענות לחורבן האיזמה באייראפע, וכפי שכתב אודות הדרשה הנ"ל, חולה"ק: "ודרשתי במקהלות עם ביום התענית לעורר לב בני קהילתינו להודות לשמו ית' ולשוב אל ה' בכל לבב וכו', ובדברים האלה עוררתי אז לתשובה דעו נא רבותי כי ישועה גדולה עשה השי"ת לנו, וטרם יצתה הגזירה לפועל שלח השי"ת ישועתו וכו', אך דעו נא כי הראו לנו מן השמים בזה התראה שיוכל להיות ח"ו צרה כמותה ויותר מזה ח"ו, וכמו שהתרה החת"ס לכן נשוב אל אלקינו שלא יארע לנו צרה כזו ולא כיוצא בה" רבינו מסיים כהאי לישנא "ואין צורך לספר מה היה סוף הדבר ובעונותינו הרבים לא ארכו הימים וחזרה ונשנתה פרשת הפורעניות וגזירות קשות ר"ל, ונאבדו אלפים ורבבות נפשות ישראל בשנות השואה ר"ל, עכלה"ק

*

בהושענא רבה שנת תרח"ץ הזכיר רבינו המצב המעורפל במדינת אייראפע, ובדרשתו אמר לפרש מ"ש דהמע"ה "לדוד אליך ה' אקרא צורי אל תחרש ממני פן תחשה ממני ונמשלתי עם יורדי בור, בדרך משל לבן יקיר ילד שעשועים שנפרד מאביו והלך למרחקים, ובעת הפרדו בכה הבן ואמר לאביו כי חולת אהבה הוא ומתגעגע אליו, ואמר לו אביו שיוכל להתקשר אתו בכל עת מצוא ע"י הטעלעפאן או טעלעגראמע, ואמר לו הבן ומה אעשה אם

ועל אף שהגזירה חלפה ועברה, אעפ"כ צויה רבינו שלא לבטל את התענית, וביום התענית דרש רבינו דרשה ארוכה, בדבריו הק' הביא רבינו דברי החתם סופר בדרשתו אחרי המלחמה עם הפראנצויזן, כשהעיר פרעשבורג הי' בסכנה גדולה ואח"כ ניצלו לרווחה, החת"ס אמר (מודפס בדרשות חת"ס על מגילת איכה) שכשהשי"ת מביא על בני ישראל צרה מחוץ לדרך הטבע, ואח"כ מביא הקב"ה נס אחר חוץ לדרך הטבע להציל את ישראל מהצרה זהו התראה ואזהרה, ומן השמים יאותתו בזה שגזירה רעה תלוי על בני ישראל וצריכים לחזור בתשובה מבעוד מועד טרם יצא רוע הגזירה, ובאם ח"ו לא יקדימו תפילה לצרה יבוא עליהם גזירה קשה יותר מהגזירה הקודמת. ואמר רבינו שכדוגמת זה עובר עליהם עתה, כי מן השמים מרמזים ומזרזים את בני ישראל להתעורר לתשובה ומעשים טובים, זהו אזהרה חמורה טרם ישלחו גזירות יותר קשות ורעות.

בתוך דבריו הק' ביאר רבינו את הפסוק "ישא ה' עליך גוי מרחוק אשר לא תשמע לשונו" דהיינו הדייטשן הרשעים ימ"ש שהמה מרחוק, ומ"מ עושים מהומות בכל קצוי תבל ומטכסים עצה ותחבולה רעה להרע ולהציק לבני ישראל בכל מקומות מושבותיהם, ואין אתנו יודע עד מה יגיעו מזימותיהם הנוראים, כי אין הם מגידים את כוונתם האמיתית ועושים הכל בתעלומה, וזהו הפי' "אשר לא תשמע לשונו" שהכל נעלם ונסתר עד שאין יודעים בדיוק על מה לבקש ולהתפלל.

בהמשך דבריו השתמש רבינו בלשונו הק' של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע במליצה ישרה על בני ישראל חזק בקול רעש גדול: "רבש"ע דו ביסט דאך זיכער ווערד אז ס'זאל שוין זיין "יתגדל ויתקדש שמויה רבא" מיר בעטן אבער אז עס זאל שוין זיין בחייכון וביומיוכון ובחיי דכל בית ישראל, עס זאלן נישט זיין קיינע גזירות און הריגות אויף אידישע קינדער אלע זאלן דערלעבן ביאת המשיח".

בסיום דבריו צעק רבינו מנהמת לבו בקול גדול ובדמעות שליש בזה"ל: "ווער ווייסט וואס עס ווארט נאך אויף אונז, מיר דארפן זיך גרייטן אויף אלעם ח"ו, אבער איך בעט יעדן איינעם אז

כי כל זה נגזר ונחתם עוד בר"ה העבר וכו',
עיי"ש (דברי יואל לראש השנה עמ' צ"ב).

באותה דרשה המש"ך רבינו לעזרר ואמר:
"בס' שער המלך הביא שפ"א קודם חג השבועות
סגר ראש הכומרים את הביהמ"ד שבעירו, והיה
סגור כל הקיץ ואין איש שם על לב, ובערב ר"ח
אלול נאספו כל בני העיר והוא עוררם בדרשה
בבכיה רבה עד שהיה התעוררות גדול וכו' ונתנו
סכום גדול להכומר ונתן להם רשות לפתוח את
הביהמ"ד, לשנה אחרת שהיה הכל כשורה
והביהמ"ד היה פתוח בלי שום שינוי נשכח כל
זאת ולא נתן אל לבו לעוררם בער"ח אלול, ובא
לו בחלום איש זקן נכבד תוארו כמלאך אלוקים
והוכיח אותו למה אשתקד עשית התעוררות
גדול וכעת לא עוררת את העם כלום, והשיב לו
אשתקד היה הביהמ"ד סגור והיה צריך
התעוררות לפתחו אבל כעת הביהמ"ד פתוח על
מכונו, השיב לו הזקן אדרבה הלא הדברים ק"ו
ומה אם אז שהיה קטרוג גדול וביהמ"ד סגור
הועיל לך ההתעוררות כ"כ, כל שכן כעת
שהשערים לא ננעלו למה לא תעורר את העם
לתשובה הלא בשמים מחכים לתפילות ישראל,
עכדה"ק. והנה כל בי עשרה שכונתא שריא
וכאשר זכינו שבתאי מדרשות שלנו פתוחות ואנו
יכולים להתקבץ יחד נראה שלא נצא בידים
ריקניות כי השי"ת מציץ מן החרכים" (בענין זה מן
הראוי לציין מה שרבינו הק' הזכיר בדבריו הקדושים שכעת
הבתי מדרשות פתוחות והיא עת רצון לעורר רחמים, כי
למרבית הפלא לא עבר כי אם שני חדשים ובחודש מרחשון
שנת תרצ"ט דבר נפל בדייטשלאנד "ליל הבדולח" שהרשעים
הנאצים ימ"ש שרפו והחריבו בתי כנסיות ובתי מדרשות
רח"ל).

*

בראשית השנה של שנת ת"ש כבר הרגישו
גם במדינת אונגארין וראמעניא כי חושך ענן
וערפל כסה השמים, בדברי קדשו עורר רבינו ז"ל
כי אחב"י צריכים לרחמי שמים מרובים, בכל
דרשותיו שאמר בימי הרחמים והרצון הרבה
לחזור ולעורר על אחב"י במדינות שונות
הנתונים בצרה ובשביה, ועל אבדן אלפי ישראל
במיתות משונות ר"ל.

כשעמד רבינו בדרשת הושענא רבה לעורר
את עדת מרעיתו וללמד זכות על כנסת ישראל

אחלה ח"ו בחולי שלא אוכל להתקשר אליך,
ולכן הנני לבקשך שלא תמתין עד אשר אני
אתקשר אליך, אלא תשתדל אתה שלא תנתק
את הקשר אתי ותחקור ותדרוש אחרי לדעת
שלומי, כי אם לא תחקור אחרי יוכל להיות
שאלך לאבדון ויאבד זכרי ח"ו ולא יהיה לך על
מי לדרוש, וז"ש צורי אל תחרש ממני שלא תשב
דומם ותצפה להתעוררות ממני כי פן תחשה
ותצפה ממני שאני אתחיל להתקשר אתך, אז
יתכן ח"ו ונמשלתי עם יורדי בור, רבש"ע ראה
ענינו ושפלותינו מה עלתה בימינו כי באו מים
עד נפש, בעווה"ר כבר הגענו עד לזה ממש וכבר
הוא הזמן היותר ראוי לגאלינו", עכ"ל"ק (עי' בדברי
יואל מועדים להושענא רבא עמ' תמ"ב).

*

לא עבר זמן רב והרשע ימ"ש התחיל לבצע
את רשעתו במדינת דייטשלאנד וגזר על
היהודים גזירות רעות ומרות, הדייטשן הרשעים
התנפלו על בתי היהודים וחמסו כל אשר בא
לידם ואף הרגו אותם, אלה וכאלה הוסיפו עוד
ועוד לענות את ישראל בסבלותם ולהשפילם
באופן נורא ומבהיל. בשנת תרח"ץ כבש הרשע
ימ"ש את מדינת עסטרייך, ובחודש אלול שנת
תרצ"ט נכנס למדינת פולין, ושפכו את חמתם על
יהודי פולין בגזירות גלות בהקמת הגעטאס
בערים גדולים וכל היהודים גורשו אל הגעטא.

*

כאשר הגיעו שמועות מבהילות אלו
למדינת אונגארין עורר רבינו ז"ל את עדת צאן
מרעיתו להתפלל ולזעוק אל ה' להעתיר בעד
עתידי של עם ישראל, ובדרשתו בראש השנה
שנת תרצ"ט אמר רבינו ז"ל: "מורי ורבותי, דעו
נא כי אין לנו להשען כי אם על אבינו שבשמים
ורק הוא ירחם עלינו וכו', והנה נשים על לבינו
את כל התלאה אשר מצאתנו בשנה שעברה,
כמה קהילות נחרבו, כמה בתי מדרשות ובתי
כנסיות נסגרו ונחרבו, וכמה אלפים יהודים אשר
בראש השנה העבר עוד היו מתפללק ותוקעין
בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכעת הנם
במקומות הידועים תחת ידי הרשעים, וכמה
רבבות מאחב"י אשר הם בחיים וחושקים לבוא
לביהכ"נ להתפלל ולשמוע תקיעת שופר והנם
במקומות הידועים שנמנע מהם להתפלל דעו נא

הזכיר אז בפיסקא "הושענא ומציל ומושיע". אפ"ל דהנה כעת נתגברו הצרות ביתר עוז ונתקיים בנו אשמנו מכל אום בושנו מכל דור כי מלפנים כשהגיעו צרות לעם ישראל שאלו הגוים איה נא אלוהיהם, וכעת כבר ישנם גם בין היהודים השואלים איה נא אלוקינו כי נראה ח"ו כסילוק ההשגחה, ועד מתי תתעבב זמן ישועתינו כי ישנם הרבה יהודים הרוצים לבוא לבית המדרש להתפלל ולבם שותת דם על אשר אינם יכולים כי נמצאים במקום תוקף הגזירות ואין זה כי אם שקרבה גאולתינו ופדות נפשינו, ועל כן מתגברים החבלי משיח, ואף שהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע המתיק את החבלי משיח אבל מי יודע ח"ו שהחטא לא גרם שיחזור ויתעוררו החבלי משיח.

וידוע הפלוגתא שבין צדיקי הדורות הרה"ק הרבי ר' מענדעלע מרימינוב זי"ע שרצה לפעול את הישועה ואף שדם יהודי ישפך, ואמר אז "דם ישפך כמים על פני חוצות ובלבד שיבוא משיח מיד", אבל שאר הצדיקים שבדור כהרה"ק מראפשיץ זי"ע ודכוותי' לא הסכימו לזה, כי כשל כח הסבל ואי אפשר לסבול כל כך צרות ורעות בפעם אחת רק שיתארך הזמן חבלי משיח ולא יהי' הרבה צרות בבת אחת. וידוע שאמר הרבי ר' מענדעלע זי"ע "שלפני ביאת המשיח ילכו ברחוב ויהיו שקועים בדם ישראל עד הברכים", ובעוה"ר כבר הגיע דם ישראל עד צאוורנו ועד מתי עוד תתארך זמן הישועה, ומי ישגיב בכוחו לסבול כ"כ חבלים קשים כאלה. ולזה אנו מתפללים "ומציל ומושיע", כלומר "ומציל" שהקב"ה יציל אותנו מחבלי משיח, אבל לא שעי"ז תתארך ישועתינו מלבוא וזה שאמר "ומושיע" שיהי' שניהם ביחד ומציל ומושיע. (ועי' בדברי יואל מועדים ח"ב).

ועל המדינות בו יאמר

בערב שב"ק פרשת ראה כ"ו מני"א מברכין אלול שנת ת"ש נתאספו ראשי ושרי המדינות בארמון "באלבארדא" בעיר הבירה וויען, ודנו בדבר חלוקת גבולות המדינות מחדש באיראפע, ראשי המדינות איטאליע וגרמניא החליטו באסיפה זו שמדינת ראמעניא תחזיר את חבל טראנסילוואניע קארפאט-רוס ועוד כמה

חלקים למקורה להיות חלק ממדינת אונגארין, ואז חזרה העיר סאטמאר תחת ברית ממשלת אונגארין, יהודי מקומות אלו היו מאושרים, וישו למשמע אונם כאילו נתבשרו בשורה טובה, שתחת ממשלת ראמעניא היתה העניות גדולה מאוד, ואילו במדינות אונגארין היתה הרווחה, לעומת המצב בראמעניא.

בסעודת רעוא דרעוין בשבת ההוא אמר רבינו ז"ל דברי תורה על הפסוק (פר' האיזנ) "יצב גבולות עמים למספר בני ישראל" ובין שאר דבריו הקדושים אמר אז כהאי לישראל "מען ענדערט אמאל גרעניצן פון לענדער אויף אן אומפארשטענדליכן אופן" (הגבולות החדשות לא היו מובנים יען כי ערים שחנו ליד הגבולות הישנות כגון אראד נשאר לראמעניא ושאר ערים רחוקים מאד כגון ווארשאהעלי, סענשאארץ, עברו לאונגארין) והמשיך רבינו ואמר "דאס איז "למספר בני ישראל" ווייל פאר א חלק אידן איז באשערט אזא גורל און פאר א חלק איז באשערט אזא גורל" כלומר שלפעמים מחלקים את גבולות הארץ באופן שאי אפשר להבין בפשטות, וכל זה מן השמים לטובתן של ישראל, שעל המדינות בו יאמר איזה לחרב ואיזה לשלום, וישנם יהודים שנחתך להם חיים לחיות, וצריכים להיות במדינות כאלו שישארו לחיים, ועל כן נגזרה על חלק זה שיהיה שיוך למדינה זו כעין שמצינו אצל יעקב אבינו ע"ה "ויחץ את העם אשר אתו לשני מחנות וכו' והיה המחנה הנשאר לפליטה". היהודים ששמעו דברים אלו יוצאים מפה קדשו של מן רבינו ז"ל לא הבינו כלל את כוונת דבריו אשר היה ממש דברי נבואה על עתידם של יהודי אונגארין וראמעניא.

*

סיפר ר' משה פרידמאן ע"ה כדלהלן: אמי מורתי ע"ה באה להסתופף בצל רבינו על הימים נוראים (היא היתה אלמנה ל"ע) ובהיות שהי' עת סכנה וחרדה ואני הייתי מאד צעיר לשנים רצתה להחזיר אותי עמה לראמעניא, ליבה פחד ודאגה מה יהיה גורלי פה רחוק מן הבית, אחי הגדול הרה"ג רבי מענדל ז"ל שגם למד בסאטמאר התווכח עם אמי שבראמעניא ליכא ישיבה, וא"כ מה יעשה בחור צעיר לבדו מבלי מסגרת וישיבה, ובסופו של דבר הוחלט שיכנסו

אל רבינו פנימה אחרי יו"ט לשאול את פיו כדת מה לעשות.

כולנו במעמד שלשתן נכנסנו אל הקודש פנימה עם פתקא להזכיר לפני רבינו, וכל אחד מאתנו הרצה את חוות דעתו בענין זה, רבינו התנמנם לדקות אחדות כדרכו בקודש, ובהקיצו ציוה לקיים דברי אמי ע"ה, דהיינו שאחזור לראמעניא, אחי הגדול בהיותו מקורב מאוד אצל רבינו העיז לטעון לפניו ושאל את רבינו וכי מה יעשה בחור לבדו בלי ישיבה. השיב לו רבינו אחרי ישוב הדעת קצרה בזה"ל: "ווייסט וואס איך וועל דיר זאגן, ווען נישט וואס איך וויל נישט איבערלאזן די קהילה וואלט איך אויך געפארן קיין ראמעניא".

דברים אלו נשמעו אז כאינם מובנים, כי לעין הי' נראה שהמצב במדינת ראמעניא הרבה יותר גרוע מבמדינת אונגארין, יען כי בעת ההוא מררו את חייהם של יהודי ראמעניא בו בזמן כשבאונגארין חיו היהודים בשקט ובשלוה, והלכך כשאמר רבינו שהוא גם הי' נוסע לראמעניא, נשמע הדבר תמוה ופלאי מבלי מבין.

אבל אח"כ איגלאי מילתא למפרע שזה הי' רוח הקודש פשוטו כמשמעו, כי כאמור שבהגיע הימים המרים של המלחמה האיומה לא שיתפו ראמעניא פעולה עם הדייטשן ימ"ש והיהודים של ראמעניא לא נלקחו לשחיטה, ועל אף שגם עליהם עבר כוס התרעלה ועברו צרות יגון ואנחה מ"מ לא הובלו לאוישוויץ ליהרג, כולם נשארו בביתם ואפי' אלו שהלכו לעבודת הכפי', חזרו בכל ערב ללון בבתיהם, ולא נשלח אף אחד מהם לאוישוויץ.

*

בתקופה זו הי' דרכו בקודש של מן רבינו ז"ל לעורר בדבריו הקדושים שבני ישראל יתפללו להעביר את רוע הגזירה ואל יפול לב האדם לומר מי אנוכי שאזכה להתפלל כי אין לנו עצה אחרת רק להתפלל לפניו, ובפרשת וארא שנת ת"ש בסעודה שלישית אמר רבינו ז"ל חל"ק: והנה בעוה"ר אין לך שעה קשה מזו מאותה שאנו עומדים בה כעת שנתקיים בנו הכתוב כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרותו וגו' על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפוניך אמרו

לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד ח"ו, והנסיגות עצומים וכשל כח הסבל, ואין לנו עצה אחרת רק לבוא לפני המלך הי' ולבקש מלפניו על עמו, ואף שכל אחד יודע בעצמו נגעיו לבבו, ולב יודע מרת נפשו האיך שמלוכלכים בעוונות ופשעים, מכף רגל ועד ראש אין בנו מתום, וכל אחד יודע בנפשו שהוא כעיר מלאה גילולים, עב"ז לא יעלה על לב לומר מי אנוכי שאפעול כלום בתפילתי לבטל את רוע הגזירה, שהרי עינינו רואות שאף מרע"ה כל זמן שהיה עדיין בעת צרה התפלל אף בתוך העיר אף שהיתה מלאה גילולים, וכן אף אנו לעת כזאת אין לחוש מפני המסכים המבדילים בעד תפילתינו, ועלינו להרבות בתפילות ובתחנונים לפני בעל הרחמים בכל עת ובכל רגע, ואולי יחוס עם עני ואביון אולי ירחם, עכ"ל הק'.

*

מדי שנה בשנה נעשה המצב קשה ביותר וימים אלו מכונה בפי שרידי הזקנים "די צרות צייטן" או "די אונגארישע צייטן", בסתיו שנת ת"ש בצעו הרשעים האונגארים גזירת מאסר וגלות לחלק מבנ"י בתוך המדינה, בעיקר עבור חשד שהם משתפים פעולה עם הקאמעניסטן (דהיינו מדינת רוסלאנד שהיתה מהמדינות הגדולות שלחמו נגד גרמניא), ואח"כ בשנת תש"א גורשו יהודים ומשפחתם אל מעבר לגבול אונגארין הושמדו ליד "קאמעניץ פאדאלסק" ומקומות אחרים בתואנה שאינם אזרחי אונגארין ומקום מוצאם מפולין גאליציע ובוקאבינה וכו'. כמו כן הרבו הרשעים לגזור גזירות קשות ורעות על ישראל כעקירת שמירת שב"ק ועוד הוסיפו לצער את ישראל בצרות שונות ומשונות ולהעבירם על דתם.

במשך כל הזמן לא חדל רבינו מלהרבות בתפילה ולהעתיר בתפילה על ביטול הגזירות, זקני תלמידי רבינו מספרים שביום הקדוש באותה שנה שנת תש"א שחל בשבת בתפילת נעילה הרגישו על רבינו בעת שאמר "פתח לנו שער בעת נעילת שער" וכן בשלש עשרה מידות שאומרים בחזרת הש"ץ בתפילת נעילה בשעה שאמר "ותצילנו מכל גזירות קשות אכזריות" שבתפילותיו הזכות מעורר רחמים על עם ישראל ואמרם בבכיות עצומות למעלה מדרכו.

תש"ב אנוש עד דכא

שנת תש"ב היתה שנה קשה ביותר במדינת אונגאריין, שאז נתחדשו גזירות רעות על היהודים, ונתרבו הצרות בכל מקום במדינה, בעת ההוא גייסו אלפים לעבודת כפיה במסגרת הצבא האונגארי, ורובם נשלחו לאוקריינא ונהרגו שם במיתות משונות ואכזריות רח"ל.

צרה רדפה צרה ובכל יום התחדשו גזירות רעות חדשים לבקרים, והרבה פעמים נכנסו מקורבי רבינו אל הקודש פנימה לספר לרבינו מצרות שונות שנתחדשו מדי יום ביומו, ורבינו נאנח בכל עת ואמר להם: "ווייס איך דען וואס טוט זיך אין הימל", והעיקר שצריכין להרבות בתפילה ולחזק בדקי הדת

במשך הימים הנוראים ראו אז עין בעין את עבודתו הק' של רבינו בימי הרחמים והרצון ששופך שיח פני קונו וצורו לעורר רחמים חכותים על כלל ישראל, וביום הושענא רבא כשירד רבינו לפני התיבה כמנהגו בקודש ואמר את השירה פסוק בפסוק ואחריו הקהל, ראו אז על רבינו שאף שאמרו בקול בוכים ובדמעות שלישי, מ"מ אור חיל לומר בקול אדיר וחזק את הפסוקים של השירה ובשעה שהקהל אמרו אחריו את הפסוקים נגרו נחלי דמעות מעיניו שהרטיבו את המחזור שלפניו, וכן היה כל פעם ששמע רבינו את הפסוקי שירה יוצא מפיות הקהל הקודש פרץ בבכי סוער ודמעות נשרו מריסי עיניו הטהורים.

ובספה"ק דברי יואל על המועדים נעתק מה שאמר רבינו אז בדרשתו בהושענא רבא שנת תש"ב שאמר לפרש בפסקא "הושענא למען ועורך". אפ"ל דהנה אמרו חז"ל דור שבן דוד בא בו בית הועד יהיה לזנות ופרש"י בית הועד מקום שת"ח מתועדין שם ללמוד תורה. והנה כהיום בעוה"ר נחטפו ונלקחו אלפים ורבבות מישראל מביתם למקומות שונות ומשונות ועושין בית ועד לעבוד עמהם בחומר ובלבנים וכו' רח"ל והנם פזורים על פני השדה מעורבים בגוים עם ערלים טמאים ומי יודע אם אפשר להם לומר איזה דיבור יהודי מדיבורי קדושה וכל מקום שנתאספין שם עשרה מישראל הרי קרוי בית ועד, וא"כ כל ועודן של ישראל בסכנה גדולה. גם הרבה מאחינו בני ישראל

נהרגו ולא זכו לבוא לקבר ישראל אשמנו מכל עם בושנו מכל דור כי המצריים זכו לבוא לקבר ישראל בשכר שאמרו ה' הצדיק וכו' ועל כן אנחנו שזכינו להתאסף בבית המדרש להתפלל נתאמץ בתפילה ובתחנונים, וזה שאומרים הושענא למען ועורך וכו' שנוכל לתאר צער השכינה הקדושה שהוצרכה לרדת במקום טומאה להשתתף בצרתן וצערן של ישראל. (ועי' בדברי יואל מועדים ח"ב).

ויראו מגש"ת

פע"א תחת אחד השיחים בתחילת שנת תש"ג הזכיר רבינו מענין זה שהצדיקים נתנו רמזים על ביאת משיח צדקינו, ורבים אמרו על שנת תש"א, ומצאו רמז "כי תשא את ראש בני ישראל", והרבה רמזים נאמרו על שנת תש"ב שהוא שנת שבת, ובעוה"ר לא אסתייע מילתא ועדיין בן דוד לא בא, ואמרו לרבינו ז"ל כי הנה כבר נכנסנו לשנת תש"ג ועדיין לא שמענו איזה רמזים מפורשים על שנה זו.

ונאנח רבינו אנחה עמוקה ואמר: "יעזור השי"ת שנזכה שיבוא הגואל צדק ויגאלנו, ואח"כ כבר נמצא רמזים ששנה זו הוא שנת הגאולה", אכן מזלייהו חזי שהיה ירא לגש"ת ולומר על שנה קשה כזו שיבוא משיח צדקינו. ונפלא הרמז שכותב רבינו ז"ל בתשובתו להגאון ר' נטע שלמה שליסל דומ"ץ מונקאטש (נדפס בשו"ת דברי יואל) שמתחילת התשובה רושם רבינו את השנה שנת "ישועה קרובה" שהוא שנת תש"ג, אולם בעוה"ר לא זכינו לביאת הגואל, הרחמן יזכנו ויחיינו ויקרבנו לביאת הגואל במהרה.

*

בפרוס הימים נוראים של שנת תש"ג כבר גלו רבים מאחבי" מבתיהם ונתגייסו בצבא ולעבודת כפיה ביערים ובשדות, יהודים רבים הגיעו ליערים ומדבריות ולא רץ שממה, ולא נתנו להם לחזור לביתם לימי החג להיות בימי החג עם משפחתם, והתפללו בשדות וביערים.

בליל ב' דראש השנה אחר תפילת מנחה כשהתפללו תפילת ערבית, לא הדליקו הנרות בבית המדרש מפני הסכנה וסביב העמוד של הבעל תפילה דלק נר אחד, ורבים הצטופפו ליד

נר זה שרצו לומר מתוך הסיודור תפילת ותודיענו שאומרים בליל יו"ט שחל במוצ"ש, ובאותו זמן עבר גונדא של חיילים (קלגסים) ברחוב הבית מדרש, וכאשר ראו את העם בבית המדרש הוציאו אקדחים וירו לתוך בית המדרש, ונכנסו ברעש גדול והכריזו שאכן נודע הדבר שיש כאן התאספות של הקאמוניסטן וחמתם בערה בם, אין לתאר הפחד והבהלה שנפל על המתפללים, כולם ברחו לנפשם זה לכאן וזה לכאן.

אלו שלא הספיקו לברוח ונתפסו נצטוו מפי הקלגסים לעמוד בצד ונבדקו על ידם והחזיקו אותם בערך שלש שעות, והקלגסים תפסו בערך חמש עשרה אנשים והובילו אותם להקעסערנע בית הקלגסים לחקור אותם.

בדרך הילוכם הכו הקלגסים את היהודים ודחפו אותם במכות ובבעיטות, והרבה קלגסים היה בידם מספרים שחתכו בהם להיהודים את הפיאות וגילחו להם את זקנם, ומררו את חייהם של היהודים בצער רב.

כשחזרו אנ"ש מהקעסערנע היו כולם סחופים ודוויים מהמכות שספגו מקלגסים, ואחד מאנ"ש שהיה מלמד דרדקי בעיר קלויזנבורג חזר מלא פצעים וחבלים מכף רגל ועד ראש, וניגש לרבינו ז"ל ושאל אותו האם צריך לברך ברכת הגומל שיצא חי מתחת ידי הרשעים, ואמר לו רבינו הנה עת צרה היא עכשיו ואם לברך ברכת הגומל צריכים לברך בכל יום ויום שהרשעים אינם רוצחים את היהודים נפש, אבל נראה לי שיש לברך בלי שם ומלכות.

*

ביום ב' דראש השנה לפני תקיעת שופר עורר רבינו את העם בדרשתו, ואמר להם המשל הידוע "שפעם נסעה ספינה בלב ים, והנוסעים הרגישו כי במקום אחד נעשה איזה חור בהספינה ויראו לנפשם מאוד שלא תטבע במצולות ים, ובאו כולם במרוצה לפני רב החובל שיעזור להם, ואמר להם רב החובל לא אוכל לעצור את המים הזדונים רק כולכם צריכים לעזור בכל מה דאפשר, והנמשל מובן כי לעת עתה שעת צרה הוא ליעקב צריכים כולנו להתפלל ולזעוק אל ה' ואל תסמכו עלי כולם".

*

בליל יום הקדוש שנת תש"ג כשעלה רבינו לפני הארון הקודש לדרוש דרשת כל נדרי ולבושי' כתלג חיזור, פתח ואמר: "הנה איתא בספרים הקדושים שני טעמים על לבישת הקיטל להזכיר ביום הכיפורים, א' מפני שהוא בגד של מתים וע"כ לובשים את הקיטל להזכיר יום המיתה לעורר לתשובה, וטעם השני כי הוא לרמוז על מה שאומרים הלבן חטאינו כשלג וכצמר, והננו מבקשים מהשי"ת שילבן חטאינו וימחול לנו על כל עוונותינו. והנה בעוה"ר לפי השמועות השונות שאנו שומעים מאחב"י שנהרגו ונשחטו באכזריות וגופן נשאר כדומן על פני השדה הרי אין הקיטל יותר בגד של מתים, ועל כרחק שהקיטל הוא רק לטעם השני למחול עוונותיהם של ישראל כמ"ש הלבן חטאינו כשלג וכצמר וע"כ בדין הוא שימחול לנו הקב"ה חטאינו". (ועי' בדברי יואל לליל יום הקדוש שנדפס כעין זה).

דברים אלו אמר רבינו בקול בוכים ודמעות נושרים מריסי עיניו הטהורות וכל העם געו בכי מאין הפגות. רבינו הזכיר בדרשתו בקול בכי נסער: "מי יודע איזה שנה נחתמה עלינו" והירבה עוד לעורר את כל העם.

*

בהושענא רבה שנת תש"ג עורר רבינו ז"ל את הציבור ואמר לפרש אז בקול בוכים את הפיסקא "הושענא עליית שבטים". בהקדם דברי המשנה (ביכורים פ"ג) כיצד מעלין את הביכורים כל העיירות שבמעמד מתכנסות וכו' והשור הולך לפנייהם וקרניו מצופות זהב ועטרת של זית בראשו והחליל היה מכה לפנייהם עד שמגיעים קרוב לירושלים שלחו לפנייהם ועטרו את בכוריהם וכו' ודברו הלויים בשיר ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת אויבי לי.

ואמר רבינו ז"ל בקול בוכים: אכן מה נהדר היה הבאת ביכורים וכשנתקבצו הרבה מישראל מכל השבטים לעלות ברגל, וכעת אוי לנו למה שהגענו שאלפים ורבבות מישראל מקובצים יחד לא לעליית רגלים כי אם לעבוד בהם עבודת פרך, ואיזה ערל שחור מנהיג אותם, וזהו שאנו מבקשים "הושענא עליית שבטים שהשי"ת יחדש העליית שבטים כמו שהיה בזמן שביהמ"ק היה

קיים. (מפי הגה"ק רבי אברהם דוד האראוויטץ זצ"ל אב"ד שטראסבורג וחבר הביד"צ העדה החרדית עיה"ק ירושת"ו).

*

שנת תש"ד לפ"ק התקרב ובא והצרות של הדייטשן נתרבו וגברו, רבינו ז"ל בעיניו הטהורים שראו למרחוק ראה את הכל, וניסה להעביר את רוע הגזירה ברגע האחרון, הוא עורר את הציבור לתשובה באמרו להם ראו כי רעה נגד פניכם, וכלפי שמיא הרעיש עולמות בתפילה ובתחנונים.

בתוך אמירת דברי תורה פרשת וילך תש"ג, ערב ראש השנה תש"ד, התפלל רבינו בבכיות נוראות שהנאצים לא יצליחו להיכנס לתוך גבולי מדינת אונגארין, רבינו הזכיר את מאמרם ז"ל (סנהדרין צח:): **אמר רב אין בן דוד בא עד שתתפשט המלכות הרשעה על ישראל וכו' ולכאורה לפי זה הרי ניבאו חז"ל שמלכות הרשעה תתפשט על ישראל, אמנם כתב הרבי ר' יונתן זי"ע ביערות דבש על מה שאמרו חז"ל אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, שאין כוונתם שבכל דור ישנו אחד שגדול כמשה, רק הכוונה דרך אתפשטותא דמשה דהיינו ניצוץ ממרע"ה מתפשט בכל דור ודור, ולכן מ"ש שתתפשט ג"כ רק ניצוץ ממלכות הרשעה תתפשט על ישראל.**

והמשיך רבינו ואמר: בעוה"ר כבר יצאנו ידי חובת מאמר חז"ל זה כי כבר נתפשט הרבה יותר מניצוץ ממלכות הרשעה, ואין צריכים את פלישת הרשעים לגבולינו בכדי שמאמר זה יתקיים, וכעת ירחם ה' עלינו במדת חסדו וטובו, ורבינו חזר על מה שאמר הרבה פעמים לפרש הפסוק "ילך נא ה' בקרבינו" ודייק לומר שם הוי"ה שהוא מידת החסד דהיינו שהקב"ה יתנהג אתנו בחסד וברחמים, "כי עם קשה עורף הוא" ורק ברחמים וחסדים ישונו בני"ו ולא ע"י מלכות הרשעה מגזירות מלך קשה, ובכל התורות שאמר רבינו הרבה לעורר רחמים ולהתחנן להעביר את רוע הגזירה, ולמנוע את כניסת הנאצים לאונגארין.

על אף שלצאת אז עלי דרך הי' כרוך בסכנה, מ"מ לא יכלו להתאפק מאות תלמידי וחסידיו רבינו אלא מסרו נפשם לנסוע ולהסתופף בצל קדשו של צדיק הדור בימים נוראים אלו.

השוטרים הבחינו מיד בקיבוץ הגדול שנעשתה בעיר ושמנו עינא פקיאח על הציבור הגדול שבאו והתכנסו, וביום ב' דראש השנה הופיעו בפתע פתאום בבית מדרשו של רבינו ולקחו למאסר הרבה אורחים, רבים ברחו לנפשם והסתתרו, במיוחד אלו שהיו שייכים לחברת "טמיר ונעלם" שנתחמקו ממונקא - טאבאר (המחנות של עבודת הכפיה) אשר עליהם רבצה סכנה גדולה כשהשוטרים חיפשו אחריהם.

כמובן שמההתנפלות של השוטרים נתהווה מהומה גדולה, מפקדי השוטרים עלו לביתו של רבינו וצעקו עליו בקולי קולות שיאמר להם מה חיפשו פה הקהל הגדול, הרשע ההוא אמר בשפת אונגארין שכולם יהיו בשקט ואף אחד לא יוציא הגה מפיו, ורבינו לא הבין מה שאמר ושאל את המשב"ק ר' פייבוש אשכנזי ע"ה: "וואס זאגט ער"? והרשע נתמלא חמה והכה על ידיו של רבינו.

בדרשה של תקיעת שופר אשר דרש רבינו אז הרעיש רבינו עולמות בבכיות עצומות על הגזירות הנוראות שמצאו את דורינו, גם בכה בכיה רבה על ההרוגים הרבים שנופלים לפי חרב על שדי קרב המלחמה, וכן עובדי הכפיה בפרך (המונקא - טאבאריסטון) שאין להם אפילו הזכיה ליהרג על קידוש השם מדעת ומרצון ברורה. (מהשחיטות שנעשו באיושוץ ובשאר מחנות ההריגה עדיין לא עלו בחלום ובמחשבה ולא ידעו מזה כלל).

רבינו אמר בתוך דבריו הק' בהתעוררות רבה ובקול בכי: מה דאיתא במדרש ששרה אמנו פרחתה נשמתה כששמעה שנעקד יצחק על המזבח, ובמפרשים כתבו ששרה נפטרה כאשר כאשר שמעה שלא נעקד, והדבר צריך ביאור, אמנם הענין נראה כי שרה אמנו גם היא רצתה להעלות את בנה על המזבח קרבן לה' אבל אחר ששמעה שלא נעקד יצחק חשבה בלבה למה יעשה ה' כן לצוות להביא את בנה לקרבן ואח"כ יאמר אל תשלח ירך אל הנער, ובוודאי שראה הקב"ה שבדורות אחרונים יתגברו הצרות ולא יהיה לישראל שום זכות מעצמם לבקש רחמים על עצמם, ויצטרכו לנצל זכות אבות שהם זרע אברהם יצחק ויעקב, ויצחק פשט צווארו על גבי המזבח ויצטרף זכות זה לדורות העתידים ומגודל

להתבונן מי יודע איפה נהיה אנחנו בשנה הבאה."

ככה המשיך רבינו בדברי מוסר ותוכחה לעורר את הלבבות עד שגעו כולם בבכי. ואמנם לדאבונינו כן היה בעוה"ר שבשנה הבאה - שנת תש"ה - לא היה אף אחד בבית המדרש בסאטמאר ביום ר"ה, ודרכי העיר סאטמאר וכל מדינת אונגאריין אבילות מבלי באי מועד, וגורלם נחרץ כגורל שאר מדינות אייראפע.

*

בסעודה המפסקת של ערב יום הקדוש שנת תש"ד ישב רבינו בהתרגשות והתעוררות גדול, וכל משך הסעודה זלגו עיניו הטהורות דמעות שליש, בתוך דברי תורתו שאמר רבינו ז"ל הזכיר בדבריו הקדושים:

הנה מצינו בעבודת יום הכיפורים שהכהן גדול לקח שני שעירים שניהם דומים זה לזה, על אחד עלה הגורל לה' ועל אחד עלה הגורל לעזאזל, וטרם שהוציא הכהן את הגורלות לא ידע אף אחד איזה שעיר יזכה לה' ואיזה שעיר יעלה גורלו לעזאזל. הנה כדמיון הזה הנה אנחנו פה היום כולנו חיים, וביום כיפורים זה יחרץ ויחתם גורלינו, אמנם מי יודע איזה גורל יעלה עלינו, מי יזכה להשאר בחיים, ומי חלילה יעלה עליו הגורל להיפוך, רחמנא ליצלן."

רבינו אמר דבריו אלה בבכיות עצומות, וקני החסידים מספרים שכל העם ששמעו דברים אלו מפורש יוצאים מפה קודש הקדשים חיל ורעדה אחזתם בהתעוררות עצומה, בבחינת איהו לא חזי מזלי חזי.

בליל יום הקדוש דהאי שתא שנת תש"ד השנה האחרונה שהיה רבינו עם עדת צאן מרעיתו בעירו סאטמאר, הרעיש רבינו עולמות בדרשתו לפני כל נדרי ובתוך דבריו צווח ככרוכיה בקול אדיר: מי יודע איזה שנה קשה ומרה מגיע השתא עלינו, "ווער ווייסט וואס פאר אַ שווער ביטער יאהר ווארט אויף אונז".

רבינו הוצרך להישען על כותלי הארון קודש ולא היה יכול לעמוד על רגליו הק' מרוב בכי והתנפל על הארון הקודש וגעה בבכי רב בדמעות שליש וקול המעורר, הצעקות והבכיות בביהמ"ד פקע איגרא.

הצער של ישראל שיהיו בצרה ובשביה ולא יהיה להם שום זכות לבקש רחמים עליהם לכך פרח נשמת שרה אמנו הצ' ע"ה

רבינו בכה בבכיות נוראות והרים קולו כשנחלי דמעות זולגות מעיניו הקדושים והמשיך: "פעם בדור של שמד נתנו להם בחירה או להמיר את דתם רח"ל, או להעקד על המוקד על קידוש השם, וכי איכא שמחה גדולה יותר מזה כשמושלכים לתוך האש על קידוש שמו יתברך מתוך ידיעה ברורה שהי' עוד ברירה להנצל מהמיתה משונה והיא ע"י המרת הדת ח", אבל כהיום בדורינו אנו הרי הרשעים אינם נותנים אפילו היכולת הזו שנהי' אפשר למסור נפשינו על אי עזיבת תורתו ואמונתו" (כי כידוע אפילו המשומדים לא יכלו להתחמק מידי הנאצים).

"אוי וויי, אולי זה מחמת שאין אנחנו ראויים אפילו לזה, ואין הקב"ה חפץ בקרבנינו ובמסירת נפשינו, ואין אנחנו כדאים לבחור בעצמינו את המות מדעת ומרצון ברורה שאנו עושים זאת למען כבוד שמו יתברך ועל קידוש השם".

הצבור פרץ בבכי תמרורים בשמעם דברים כדרבונות היורדים לתוך חדרי בטן יוצאים מפי כהן גדול, נהרות של דמעות זלגו מנער ועד זקן וקולות של צעקה ובכיה בקעו מפיהם, ואבן מקיר תזעק כשכותלי בית המדרש גם המה געו בבכי תמרורים.

ביום ב' דראש השנה בדרשה שלפני תקיעת שופר הרבה רבינו לעורר את העם בדברי מוסר, ובתו"ד אמר בזה"ל: "הנה בכל שנה ושנה שעומדים להוכיח את ישראל בדברי כבושין היו כולם מתעוררים והיו מוזילים כנחל דמעה לשוב אל ה', אמנם כעת הלבבות סתומין וחתומין, וכל זה נובע מתוקף הצרות וקושי השיעבוד והשמועות המבהילות מהריגות עולל עם יונק בכל המדינות אשר הרשעים מציקים את בני ישראל, ועי"ז נחלש מוחינו ושכלינו עד שאין אנו מרגישיין ושומעיין דברי מוסר להתעורר, אמנם דעו לכם רבותי כי כל אלו שנהרגו וכל אלו שגלו היו כולם אשתקד בבית המדרש, וכעת מי יודע היכן נמצאו, וכמו"כ אנחנו נמצאים כולנו בבית המדרש אבל צריכים

על אף שב' ימים של ראש השנה ויום הכיפורים עברו בחסדי ה', אמנם לקראת ימי חג הסוכות ושמיני עצרת ושמחת תורה המתקרבים ובאים פחדו מאד מה יאמרו הגוים כשיתקבצו ציבור גדול בבית מדרשו של רבינו בעריכת ההקפות, כמו שנהגו עוד משנים קדמוניות, והדאגה פעם בלב כולם כי מי יודע מה יעשו הרשעים האכזרים בראותם כל אלה, ובוודאי השקט לא יוכלו.

באותם הימים הופיע בסודי סודות אחד מראשי השומרים שהי' לו קשרים עם הראש הקהל של סאטמאר הר"ר יוסף פריינד ע"ה, ומסר לו שהמפקד שהוא רשע אכזרי החליט להתנפל על הרב ולעשות לו צרות צרורות, לכן יצוה לרבינו שיעזוב את העיר סאטמאר מבעוד מועד ולא ישהה שם בימי חג הסוכות, כי אם יתקבצו שם ציבור על יו"ט יסבול מזה רבינו קשות, ואכן נמנו וגמרו שרבינו יסע מן העיר על חג הסוכות ובחרו את העיר גרויסווארדיין אשר שם יערוך את החג, יען כי שם הי' המצב יותר רגוע ושקט.

הידועה התפשטה מהרה בכל מדינת אונגאריין ובבוא חג הסוכות תאו ואתכנשו לשם ציבור גדול, שהשתוקקו בכליון עיניים להסתופף בצילא דמהימנותא ולחזות עבודת הקודש של רבינו ביו"ט.

*

בהושענא רבא של שנת תש"ד כשהיה רבינו בעיר גרויסווארדיין הרקיע רבינו שחקים והרעיש עולמות בעבודתו הקדושה בהנענועים ובהדרשה של ההושענות להמשיך השפעות וישועות לכלל ישראל, ובתוך דבריו הק' דרש קל וחומר כי אם כ"כ טוב להגוים ומולם מצליח בידם, על אחת כמה וכמה שליהודים צריך להיות אך טוב ויושעו בגאולה וישועה.

בדרשת הושענא רבא זו גם ביאר רבינו ז"ל מ"ש הושענא למען גדלך ותפארתך ואיך שייך לתאר אצל הקב"ה בתואר גדול דמכלל דאיכא קטן והלא הקב"ה משוה קטן וגדול.

אז ייחד אז רבינו את דברות קדשו כלפי המכות האכזריות שסופגים בני ישראל ממציריהם ומציקיהם ופי' אז בדבריו כשהגיעו לפייט "הושענא עליית שבטים". אפ"ל לפי

מצבינו השפל שבעוה"ר גברו חבלי משיח עד מאוד, ונחטפו ונלקחו רבים מישראל למקומות שונות לעבוד בהם בפרך, והם נמצאים שם בשפלות גדול נתונים למרמס לאבד למכה ולחרפה לכל אשר תמצא ידו לשלוט בהם, עד אשר ערל טמא אחד שפל עבד מושלים יוכל לעמוד ולהכות וליוסר בשבטים למאות ואלפים מישראל ולעשות בהם ככל העולה על רוחו באין מעצור ח"ו, ומי יודע עוד מה ממתין עלינו ח"ו ואיזה שנה קשה מעותרת לבוא על שונאיהן של ישראל.

ולזה בקשתינו מהבוכ"ע שירחם ה' על עמו ישראל ויצילם מכל צרה וצוקה ומכל מיני פורעניות וישבר מטה הרשע ויסירו מישראל השבטים המכים והרודים אותם, וז"ש הושענא עליית שבטים עליית הוא מלשון הסרה (מלשון הכתוב מטרף בני עליית) דהיינו שבמהרה יוסר מעלינו שבט הרשע, ויסירו השבטים הללו מאתנו ולא יוסיפו בני עוולה לענות אותנו וזנכה לצאת מאפילה לאורה.

רבינו אמר אז גם לפרש מה שאומרים בהושענות "הושענא מרוטת לחי". ואפשר דבא לרמז על הגזירה הרעה אשר נגזרה בעוה"ר שכאו"א יגלח זקנו ויסיר מפניו את צלם האלוקים, ואף גם זאת "הושענא נתונה למכים", כי עתה נתונים אנו למכים, והרבה בני ישראל נלקחים ונחטפים למקומות שונים ומשונים, תחת ממשלת רשעים אכזרים.

רבינו בכה אז מאוד בשעת ההושענות והרבה לעורר את העם שיתנו אל לבם להתפלל את ה' בחזקה וחזר וצעק מנהמת לבו: "אילו ידענו איזה שנה קשה אנו נכנסים בה, אז לא היינו יוצאים כלל מביהמ"ד", ועל כן צריכים אנו לבקש מהשי"ת שלא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים, וזנכה לצאת מצרה לרוחה ומשיעבוד לגאולה במהרה.

גם ציטט בתוך דרשתו את האמרי קודש הידועים מפי הייטב לב זי"ע לפרש הפסוק עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ודייק על שינוי הלשון שבראשית השנה כתיב השנה בה"א ובאחרית השנה כתיב שנה בלי ה"א, כי בכל ראשית השנה אנו מתפללים שתהא זו השנה "השנה" בה"א הידוע, אבל

במשך כל תקופת החורף של **שנת תש"ד** היה רבינו נע ונד בל מיני מקומות וישובים שונים מחמת המציק, וביום תענית אסתר שב רבינו לביתו נאוה קודש לסאטמאר לחוג את ימי הפורים אשר הי' מהולה משמחת החג ופחד הזמן כאחד, כי כבר הרגישו באויר את הצרות הממשמשות ובאות.

כשעלה רבינו לקרוא את המגילה הכירו על תואר פניו הק' שמחשבתו דבוקה בתפילה ובקשה שהקריאה תעורר את הזמן, וכמו שעשה נסים בימים ההם כן נזכה לנסים ונפלאות בזמן הזה לבטל גזירות רעות מעל ישראל ולהעביר מחשבת המן בן המדתא האגגי צורר היהודים.

את שולחנו הטהור במשתה היין ערך רבינו ברוב עם, ועל אף שעננים שחורים כיסו את שמי המדינה באו רבים לשולחנו הטהור של רבינו והיה שם דוחק גדול מהמון חסידים, ונדחקו כולם לקבל ברכת רבינו להנצל בעת צרה, רבינו ישב בהתרגשות גדולה וכל העם עברו לפניו כבני מרון לקבל ברכתו הטהורה, ונתן ידו לכל אחד ואחד ומראה דמותו של רבינו היה חיזור כסיד, וזה היה השולחן האחרון שערך רבינו עם עדת צאן מרעיתו בסאטמאר, כי כידוע כבשו הדייטשן את אונגארין ביום כ"ד אדר שלאחר מכן.

בסעודת משתה היין ההוא הי' רבינו בבחינת דבי מלכא בגילופין ושתה יין במידה מרובה יותר מסתם שנה פשוטה, וכאשר הגישו לו יין שנתערב בו מים בכדי שלא ישתכר, נענה רבינו ואמר להמגיש את היין "הנה אתה מרמה אותי שאין זה יין אמיתי", וראו שמייחד בעבודת הקודש יהודים ומעתיר אל ה' למנוע גזירות מעם ישראל.

בסעודה זו התאספו ציבור גדול שרצו לשמוח בשמחת היום ולהתחזק בזמנים הקשים ההם, והיו אלו ששתו יותר מהרגלם בכל שנה בכדי לשכוח את הצרות שנשתרגו עלי ראש, והם עשו רעש גדול עד שרבינו לא הי' יכול לדבר והתחנן בפניהם "לאזט מיר זאגן אַ פאר ווערטער, ווייל עס וועט פאר אייך זיין אַ טובה".

רבינו פתח פיו בחכמה ומילין לצד עילאה ימלל לעורר רחמים על עם ה', שלא יבוא עלינו

לבסוף אחר שעברה השנה ולא זכינו שתהא זו השנה בה"א הידוע, הרי זו "שנה" פשוטה. והוסיף רבינו ז"ל ואמר: "מי יודע איזה שנה אנו עומדים להכנס בה, אם לא נכנסים אנחנו להשנה בה"א הידוע, אמנם לגריעותא ולא לטיבותא רחמנא ליצלן, מי יודע מה יוולד יום, ואיזה ימים יביא עלינו חלילה השנה הזאת, שנה שישאר לזכרון בה' הידועה, ה' ירחם".

מובן מאליו שדיבורים נוראים ומגולים בלתי מוסתרים הכניסו פחד ורעדה בלבבות השומעים, ואימת מות נפלה עליהם באינם יודעים מה יעלה בגורלם ומה תהא בסופם.

*

בליל שמחת תורה תש"ד באמצע ההקפות אפסו כוחותיו של רבינו ומעדו רגליו ונפל ארצה. דבר זה אירע ע"י שהוציאו ספסלי דבי מדרשא, ונשארו יתידות על הקרקע ובגלל זה נפל רבינו רבינו באמצע הריקוד.

אולם רבינו התגבר והרים את הספר תורה בידיו הקדושות למעלה מעל ראשו, ובחסידי ה' לא נגעה הספר תורה בארץ.

ורבינו הי' בדביקות כל כך, עד שאחר שהקימוהו מן הארץ שאל כמתמה מה הי' עמו ולא ידע כלל שנפל על הארץ, וכשאמרו לו שנפל על הארץ שאל תומ"י האם לא נגע הס"ת על הארץ, והשיבו שלא נגע כלום, אולם רבינו בעצמו נחרד מאוד כי חשש פן ח"ו נגעה הס"ת בארץ, ותיכף כשקם רבינו על רגליו שאל את האנשים שעמדו סביבו, אם ראו בבירור שהס"ת לא נגעה בארץ, והאנשים שעמדו קרוב לרבינו הרגיעו אותו ואמרו לו בבירור שהס"ת נשארה בגובה מעל ראשו ולא נגעה לארץ, ורבינו נרגע קצת מדבריהם, אבל כשקם רבינו מנפילתו הי' גנוחי גניח ונאנח אנחה עמוקה מאוד.

נפילת רבינו עוררה פחד גדול ובהלה בלבבות כל אנ"ש שנכחו שם, ולבם ניבא להם כאילו משהו נורא עומד להתרחש, וכאשר כן אירע בעוה"ר, אולם מצאו נוחם שהס"ת לא נגעה בארץ לרמוז שאף שצרות גדולות מתרחשות ובאות לעולם, אולם קדושת הס"ת לא תתחלל ולא תיגע בארץ, ולרמוז בא על רבינו שיעבור את כל הצרות וינצל בעוה"ש"ת מכל צרה וצוקה.

"הניחו לי לומר את דברי ויצימח מזה טובה לכם שאין אנו צריכין את המלך קשה כהמן שיבוא לגבולינו".

הקהל הקודש בשמעם את הדברים האלו חיל ורעדה יאחזון וכולם הבינו אל מי הדברים מכוונים, ושרבינו מתווכח עתה כלפי מעלה כביכול שירחם על עמו ישראל ובל ישלח את המלך קשה כהמן.

כשיצא רבינו מבית המדרש ונכנס לחדרו אמר אז לפרש: "בגמ' איתא (בבא מציעא כג:): בהני תלת מילי עביד רבנן דשני דשני בפוריא באושפיזא וכו', ובמהרש"א פ' דפוריא קאי על פורים, דהנה עה"פ לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו פרש"י ז"ל שהיה לך אושפיזא בשעת הדחק, וזהו הכוונה עביד רבנן דשני בפוריא באושפיזא דהיינו שביום הפורים יש כח ביד החכמים לעורר רחמים שנזכה לשנות ולהחליף האושפיזא בשעת הדחק שיש לנו ושנזכה לצאת מצרה לרווחה".

ואכן בקיץ של שנה זו נגזרה הגזירה ופרצה המלחמה הנוראה אשר ימים של דיו והרבה קולמסון כבר נשתפכו ונכתבו את מאורעות אותן הימים, עת שהיה רבינו הקדוש זי"ע בשבי הנאצים הרשעים ימ"ש, עד שזכה להינצל מהם ולהגיע לחוף מבטחים והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו השאיר לנו את אבינו רועינו אשר בהצלחתו הציל את שארית ישראל הפליטה והחיה ובנה הנהרסות העצמות היבשות אודים מוצלים מאש שנשארנו לתחיה ברוב רחמים וחסדים, ובכח תורתו ובגודל קדושתו הפיח טל של תחיה בעצמותן היבשות אחר החורבן הנורא, השיב ליבות ישראל לאביהם שבשמים, והעמיד הדת והאמונה על תילה.

והדברים הללו הלא הם כתובים על ספר דברי ימי'ה, של היהדות הנאמנה.

חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו

מלך קשה כהמן ופי' אז כדרכו בקודש בכל שנה ושנה: "חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, דהנה ישנם שני דרכים לעורר את ישראל שישבו אל ה' ויטיבו מעשיהם, אופן א' ע"י השפעת רחמים וחסדים וכל טוב לבית ישראל שעי"ז יתעורר לבם לשוב אל ה', ואופן ב' ע"י גזירות רעות הנני מעמיד עליהם מלך קשה כהמן ר"ל, וכמו שאיתא בירושלמי (מס' תענית פ"א ס"ג) רבי אליעזר אומר אם אין ישראל עושין תשובה אין נגאלין לעולם שנאמר בשובה ונחת תושעון, אמר לו רבי יהושע וכי אם יעמדו ישראל ולא יעשו תשובה אינן נגאלין לעולם, אמר לו רבי אליעזר הקב"ה מעמיד עליהן מלך קשה כהמן ומיד הן עושין תשובה והן נגאלין, מה טעמא ועת צרה היא ליעקב. ובעוה"ר החוש מעיד שאופן זה מועיל ביותר כמו שאמרו חז"ל במגילה גדולה הסרת הטבעת יותר ממ"ח נביאים.

אבל בפורים כששותין יין ומסלקים את הדעת ועושים הכל ביחוד אליו אז יכולים להשפיע שגם באופן הראשון ע"י רחמים וחסדים נזכה לשוב אל ה', ואין אנו צריכין כלל למלך קשה כהמן שיטה לבבינו לטוב, והרבה יש לבקש ולהתחנן לפני השי"ת שיסיר מעלינו גזירת המן הרשע שביקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים".

וזהו חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן, שעד עכשיו היה הסרת הטבעת גדולה ממ"ח נביאים וכעת ע"י ששותין יין ובאין לדעת האמיתי נזכה שלא נצטרך לזה וגם מצד השפעת הטוב נזכה לתשובה ואדרבה עוד תגדל הרבה ונזכה לפרוק מעלינו עול מלך קשה כהמן שלא יבוא לגבולינו כלל"

בתוך הדברים זעק רבינו בקולי קולות "דא זאל דער מלך קשה כהמן נישט אריינקומען, איך וויל נישט אז ער זאל דא קומען! מיר ברויכן איהם נישט האבן!".

רבינו חזר אז כמה פעמים רצעק מנהמת לבו "אין אנו רוצים שיבוא מלך קשה כהמן לגבולינו", ובאמצע התורה נתהווה קצת רעש מהציבור ששתו לכבוד היום ונדחקו לעמוד בסמוך לרבינו, ורבינו צעק אז כמה פעמים:

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — מ"ח — בלתי מוגה

יום ה' פרשת וירא תשס"ט לפ"ק

ביקור בבית כ"ק אדמו"ר מנדבורנא בני ברק שליט"א

האדמו"ר מנדבורנא: די בקשות וואס מ'בעט פאר אידישע קינדער איז אויך פארן אייבערשטן, ס'איז דא די ישועת ישראל און ישועת ה'.
רבינו: דער קדושת לוי זאגט דאך¹ אז אין די תורה שטייט חג המצות, דער באשעפער רופט דאס אן אויף די אידן און די אידן רופן דאס פסח על שם וואס דער באשעפער האט געטוהן..

האדמו"ר מנדבורנא: ישועת ישראל דאס איז דאך ישועת ה'.. דער רבש"ע האט אונז דאך בוחר געווען, מיר זענען דאך זיינע קינדער, יעדע מאמע פריידט זיך ווען די קינדער שפירן זיך גוט.

רבינו: מיר דאפן נאר האבן די זכ"י צו זיין זיינע קינדער. ס'איז דאך א מחלוקת צווישן רבי מאיר מיט רבי יהודה (קידושין לז). צו נאר בעושים רצונו ווערט מען אנגערופן בנים.

ס'איז אינטערסאנט אז לעולם ר"מ ור"י איז די הלכה ווי רבי יהודה אין גאנץ ש"ס, נאר דא זאגט דער רשב"א איז די הלכה ווי ר"מ אז בין כך ובין כך קרוים בנים (כן כתב בשו"ת הרשב"א ח"א סי' קצ"ד, וסי' רמ"ב, להלכה דאך משומד בכלל בנים ומטמא באהל, והביא מחלוקת זה וכתב דאך שקי"ל בכ"מ שהלכה כר"י נגד ר"מ,

האדמו"ר שליט"א פרש בשלום רבינו שליט"א ורבינו שליט"א שאל בשלומו וכמצב בריאותו:
האדמו"ר מנדבורנא: ברוך השם, ס'איז בעסער, מ'דארף האפן אויף ווייטער, מ'דארף זיין א מודה על העבר און א מבקש על העתיד.

בעיקר ווארטן מיר דאך אויף די גרויסע ישועה, ביז צו די גרויסע ווארטן מיר אויך אויף די קלענערע ישועות..
רבינו: ס'איז דא א ישועה כללית און א ישועה פרטית.

האדמו"ר מנדבורנא: כ'האב אמאל געזאגט אויף דעם, דער פסוק זאגט (ישעי' נ"א ג) כי נחם ה' ציון נחם כל הרבותי, מיר האבן דאך יעצט גערעדט אז מ'דארף די גרויסע ישועה, אבער אויסערדעם דארף מען אויך האבן אלעס וואס מ'דארף, כי נחם ה' ציון, ווען דער רבש"ע וועט העלפן מיט די גרויסע ישועה, נחם כל הרבותי, וועט שוין אלעס ארום געהאלפן ווערן... אויף דעם דארפן מיר נאר מתפלל זיין, אהכה לו בכל יום שיבא.

רבינו: ס'זעט זיין די גאולה שלימה!
האדמו"ר מנדבורנא: אוודאי אוודאי, ייתי ולא אחמיני זאגט די גמרא, די גרויסע צדיקים האבן איינגעריסן מיט בקשות, זיי האבן נישט געטראכט פון זיך, זיי האבן געטראכט פון די ישועה.

רבינו: ס'איז דא די בקשות וואס מ'בעט פארן אייבערשטען וועגן, און ס'איז דא די בקשות וואס מ'בעט פאר כלל ישראל.

¹ עיין בתוס' הדישים על משניות פסחים (פ"א מ"א) שמביא פי' זה באריכות בשם הרה"ק הקדושת לוי ז"ע.

ראטעוועט אונזער האראוואניע:
צו פארענען דעם הייליגן חוץ פאר די דורות העתיקים על דרך המיידר רבינו חק ז"ל, אונטער די הייליגע הנהגה פון כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א.

הבו לנו עזרת מצר שלא יבוש המעיין

ברוקלין ארמיי ד' וישב
כ"א כסלו

אז א איד מוט דא תשובה איז ער דאך מעורר תשובה למעלה, אזוי איז מוחלין לכל העולם כולו, אזוי זאגט דער זרע קודש.

האדמו"ר מנדבורנא: דארף דאך דער יחיד זיין עפעס א יחיד במינו, אז ער זאל קענען מעורר זיין תשובה למעלה.

רבינו: דער ישמח משה זאגט מאקע "יחיד ורבים הלכה כרבים", אז יחיד מיינט מען דעם יחידו של עולם,² דער אייבערשטער זאגט דאך "שובו אלי", און כנסת ישראל זאגט "השיבנו ה' אליך", זאגט ער "יחיד ורבים הלכה כרבים".

וכיבד את רבינו לברך על היין

וברך האדמו"ר מנדבורנא: לחיים, דער אייבערשטער זאל העלפן מיזאל קענען אי"ה ממשיך זיין מיט די עבודת הקודש מיט אריכות ימים ושנים טובים, און מיזאל זוכה זיין צו די גאולה וישועה.

האדמו"ר מנדבורנא: ביז ווען בלייבט מען אי"ה דא? **רבינו:** ביז מאנטאג, אינדערהיים בין איך א בעל מלאכה, מיאז איך די ישיבה, כ'קען זיך נישט ערלויבן צו פעלן א לאנגע צייט.

האדמו"ר מנדבורנא: ס'איז מלאכת הקודש.

רבינו: טאקע מלאכת הקודש, אבער דאך איז דאס א מלאכה.

האדמו"ר מנדבורנא: דער מהרש"א (שבת קיט) רעדט דאך פון דעם בדבר ה' שמים נעשו, א דיבור ווערט אנגערופן א מעשה, וישבות ביום השביעי, פון וואס האט כביכול שובת געווען? פונעם דיבור (כגמ' שם מנן שהדיבור כמעשה שנאמר (תהלים ל"ג ו') בדבר ה' שמים נעשו, ועיי' במהרש"א שם שביאר בזה כל "האומר" ויכולו נעשה שותף לחקב"ה במעשה בראשית שהא שותף במאמר, עיי"ש).

2

עיינן בספר תהלה למושה שהביא כי פעם אחת כשהל יום הושענא רבה בראשון בשבת, האריך ק"ו הישמח משה זי"ע בשמעתתא בסעודה שלישית בשב"ק מלפניו, ובסיומו אמר שכפי הוצא לנו לדין יחיד ורבים הלכה כרבים, ובאשר הקב"ה הוא יחידו של עולם ואין יהדות כמוהו, וכללית ישראל המה רבים, הלכה כמותנו במה שאנו גזורים ואומרים שמגיע לנו דבר ישועה ורחמים.

אבל כאן הלכה כרבי מאיר שבין כך ובין כך קרויים בנים, משום ההפוסקים מורים כתייהו, עיי"ש).

האדמו"ר מנדבורנא: מיזאל דאך פארט ביים דאווענען "אם כבנים אם כעבדים" איך שהוא..

רבינו: דער פעטער ז"ל האט געזאגט (דברי יואל ראש השנה עמוד ס"ג) אז אין הימל פסקעט מען ווי ר' מאיר, ווייל די גמרא אין עירובין (דף ג"ג.) זאגט דאך אז גלוי וידוע שאין בדורו של ר"מ כמותו, און פארוואס לא קבעו הלכה כמותו, שלא ירדו חבריו לסוף דעתו, זאגט דער פעטער ז"ל אז אויף הקב"ה קען מען דאך דאס נישט זאגן, ער ווייסט דאך יא, ממילא פסקעט ער אין הימל יא ווי ר"מ, ממילא איז בין כך ובין כך קרויים בנים, וועגן דעם "אם כעבדים עינינו לך תלויות", ווייל דער רבש"ע פסקעט דאך ווי ר"מ.

האדמו"ר מנדבורנא: מיזאל נאר זוכה זיין דערצו, כלל ישראל בכלליות איז דאך זיכער גוט, מ'פסקעט דאך רובו ככולו.

רבינו: דער ישמח משה זאגט (פ' קרח) אז מיזאל נישט בעמן אויף קיין יחיד, נאר אויפן כלל ישראל.

האדמו"ר מנדבורנא: דערפאר שטייט דאך אז מיזאל זיך כולל זיין מיטן גאנצן כלל ישראל.

רבינו: דער ייטב לב (פ' בלק) מייטשט מיט דעם וואס בלק האט געזאגט אפס קצחו תראה וכולו לא תראה, ער האט נישט געוואלט בלעם זאל קוקן אויף גאנצן כלל ישראל אינאיינעם, דעמאלטס וואלט נישט געמוגלט פאר איהם, ווייל ווען מ'קוקט אן כלל ישראל צוזאמען איז נאר גוט, ער זאגט מיט דעם די מסורה "כולו מחמדים", אויב קוקט מען אויף "כולו" זעהט מען נאר "מחמדים".

האדמו"ר מנדבורנא: אוודאי, אבער דער גאנצער כלל בויפט זיך אויף נאר פון א פרט, אין בכלל אלא מה שבפרט, אפילו ווען דער פרט איז נישט פונקטליך אזוי איז ער דאך אבער א חלק פונעם כלל, בשביל יחיד שעשה תשובה איז דאך מוחלין לו ולכל העולם (יומא פ'.) .. בשביל יחיד, בשביל יחיד..

רבינו: בשביל יחיד ששבת מוחלין לו ולכל העולם כולו, שטייט פונעם ראפשיצער רב (זרע קודש פ' נצבים) ושם ה"א את שבותך, אז דורך די תשובה פון א איד מוט כביכול אויך תשובה, בשביל יחיד, מיינט מען דעם יחידו של עולם,

הושענא צאן קדשים
 בלויז מיט אייער הילף וועלן מיר קענען פאררענען מיט אונזער הייליגע ארבעט אוועקצושטעלן דעם ערליכן זיידך פאר אונזערע לעכטיגע תיקונות של בית רבן

זכות תלמיד לשנה \$1,200
 שליסט איין און לכה"פ מיט

ברוקלין ארמיי 7 יושב 3"א סטלו

תוספות (שבת קיג: ד"ה שלא) ברענגט דאס דארט אז בקושי התירו שאילת שלום בשבת, אלס דעם דיבור.

רבינו: דאס אז עס איז דא אין דין פון שביתה, איז א סימן אז דער דיבור איז א הייליגע זאך, א גרויסע זאך, ס'איז נישט א דבר של מה בכך. דער נועם מגדים אין די פתיחה זאגט פון דא זעהט מען די זהירות אין דיבור, ער זאגט דאך אויך לגבי הרהור ווייל בריאת שמים וארץ איז געווען במהשבה.

האדמו"ר מנדבורנא: דאס איז דאך אויך די בחינה פון ותגזור אומר ויקם לך, וואס צדיקים טוען אויף מיטן כח הדיבור, דאס האט פועל געווען אין הימל.

ובירכו רבינו: דער אייבערשטער זאל העלפן, מזאלן זיך זעהן מיט שמחת הלב און הרחבת הדעת מיט אלעם גוטן.

רבינו: דער רבי ר' העשיל זאגט דאך את שבתותי תשמורו, שטייט אין מכילתא אז פון דעם לערנט מען ארויס שבתים, זאגט די רבי ר' העשיל אז די עשיה פון ששת ימים פון הקב"ה איז דאך געווען בדיבור, קומט אויס די מנוחה פון באשעפער איז אויך געווען פון א דיבור, דאס איז שטייט את "שבתותי" תשמרו, מיינע שבתים וואס דער באשעפער האט שובת געווען פון דיבור, במילא איז אמירה לעכו"ם שבות, ווייל מען דארף שובת זיין פון דיבור. (הובא בייטב פנים מאמר שם הגדול אות ו')

האדמו"ר מנדבורנא: ער זאגט וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה, וואס פאר א מלאכתו איז דאס דען געווען? א דיבור, ויאמר ה', דאס געווען די מלאכה.

בתוך רבים אהללנו

כ"א כסלו
תשס"ט הבעל"ט
בבנין הענקי "ברוקלין ארמיי"

לציין שלש שנות חוקה של התעלות ב"תורה ויראה"

ממלכת התורה והחינוך

ד' וישב • כ"א כסלו
ברוקלין ארמיי

מאין יבוא עזרי
סך הכול של הוצאות השנתו עולה לכך של
\$5,454,654.00
אנא הושיטו יד עזרה לקראתנו

זכות יום לשנה
\$5,000

ברוקלין ארמיי ד' וישב
כ"א כסלו

ביקור כ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א

בקריית יואל י"ע"א

אדמו"ר מת"א: פארוואס איז ער מאקע נישט געגאנגען קיין פרעשבורג?
רבינו: ער איז דאך נתגדל געווארן ביים ישמח משה אין שטוב, ער האט פון איהם געלערנט.
אדמו"ר מת"א: דער מעגלי צדק, ר' מענדעלע דעעשער, האט יא געלערנט ביים התם סופר.
רבינו: אביסל האט ער דארט געלערנט, נישט צו לאנג, ער איז געווען גאנץ יונג, כ'מיון אז ער איז געווען 14 יאר אלט ווען דער התם סופר איז נסתלק געווארן, ער האט אינגאנצן דארט געלערנט א קורצע תקופה.
אדמו"ר מת"א: דער פאפער דיין (הגה"ק רבי משה יוסף האפמאן זצ"ל, דומ"ץ פאפא, ולבסוף ימיו בעיה"ק ירושלים, ושם מנו"כ) ברענגט אין ספר מי באר מים חיים אויף מס' ברכות, שרייבט ער אין די הקדמה אז – ער האט שוין געלערנט ביים כתב סופר, עס איז שוין דעמאלטס געווען א גרעסערער מצב ווי ביים התם סופר – שרייבט ער אז עס לערנען אין די ישיבה פיר הונדערט תלמידים, כולם יראי חטא, און חסידים, זעהט אויס דעמאלט זענען שוין אויך געווען רבי"שע קינדער אין פרעשבורג.⁴

רבינו קיבל פניו בכבוד ודרש בשלומו ובשלום פמליתו שנתלוצו אליו: **האדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א הראה על ספר "ליקוטי הערות" שהיה מונה על השולחן;** דער רבי האט געקענט רבי ישכר דוב גאלדשטיין ז"ל (ר"מ ישיבת כולל שומרי החומות, ורב חוג הת"ם בירושלים עיה"ק, בעמח"ס ליקוטי הערות על שו"ת הת"ם, ושו"ת אהל יששכר) ער האט געמאכט א שיינע ארבעט.
רבינו: יא, ער האט זיין שוין מלקט געווען פון אלע וואס רעדן פון די תשובות התם סופר.
אדמו"ר מת"א: (הראה על א' מהנכחים) זיי זענען אייניקלעך, משפחת שישא זענען אייניקלעך פון כתב סופר.
 הנ"ל פרט יחוסו להחת"ס דרך ר' נתן יודא סופר, כ"ד יעקב עקיבא סופר **רבינו:** ר' יעקב עקיבא איז געווען א זון פון כתב סופר, איך מיין אז ער איז געווען דער עלטסטער זון פונעם כתב סופר, דער שבט סופר איז נישט געווען דער עלטסטער זוהן.
 ביי אונז איז אויך דא אייניקלעך, ר' יעקב עקיבא וויינישטאק (מחשובי אנ"ש בקריית יואל, וזכה להיות כמה שנים משכ"כ אצל רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע) איז אן אייניקל.
אדמו"ר מת"א: די תלמידי החתם סופר האבן באלויכטן די וועלט מיט זייערע תשובות.
רבינו: אין חלק הרבצת התורה אויך, זיי האבן מעמיד געווען ישיבות איבעראל, דער התם סופר האט איינגעפירט איבעראל מען זאל אזוי לערנען, יעדער רב זאל לערנען מיט בחורים.

אדמו"ר מת"א: מוזאגט נאך אז דער ייטב לב האט געזאגט אז א שאד אז ער האט נישט געלערנט אין די ישיבה פון התם סופר?
רבינו: יא, ער האט זיך מתאונן געווען דערויף, ער האט געזאגט אז א שאד אז ער האט נישט געלערנט אין פרעשבורג אין די ישיבה, עס וועלט אים צוגיין געקומען ביים שרייבן א תשובה.³

3 עיין בס' זכרון למשה (מכתב נא) שמביא מכתב מהגה"צ מלאפאש, שהשימה משה רצה שנכדו הייטב לב ילך ללמוד בישיבת החתם סופר והוא לא רצה מחמת שנינו המלבושים של שני המדינות ולבסוף התחרט על זה.

4

ו"ל שם, וזכות אבותי וזכות רבותי יעמדו לי, וכו', וכשהייתי בן י"ט שנים הלכתי לישיבה הרמה לישיבת מורי בעל מחבר תשובת כתב סופר, ומצאתי שם חברים צדיקים וחסידים ומתמידים הריפים, ד' מאות בחורים, כולם אהובים כולם ברורים, והיו עומדין צפופין בבית המדרש הישן על מקום קטן מי שלא ראה לא יאומנו כי יוספר, ושם מצאתי ונראה כבוד התורה, ומורי ז"ל למד שיעור בסוגיות הש"ס בחריפות והיו דבריו נתמדים מניתה מסני, והיה משגיח על תלמידיו בהשגחה גדולה, והיו שומרים שראו בחלונות הדרי הבחורים. היה מתמיד בתורת ה', כי כאשר ראו התלמידים ואי אפשר לשער בענין אחר אלא שהציץ בו רוח הקודש והיה מיסר ורודף מי שהיה בו מדות שאינם טובים והיה מרחיק אותם מבין תלמידיו, עד שהי' ישיבה הרמה בלי סיוג ופסולת, ואמר לאמרו"ז י"ל שיאמנו לו שגם החת"ס לא זכה לישיבה כזה, כי בישיבת הח"ס ההסידים לא היו חריפים והוא זכה לתלמידים חסידים קדושים וריפים, ומורי ז"ל היה לומד עם הישיבה בהתמדה גדולה, ובחנכה כולם יום היה לומד בענין אחר, אשרי מי שזכה לשמש בישיבתו הרמה ולנשק את ידו, עכ"ל.

על פי הגורל
 פאר יעדע נתינה ביים נרויסן דינען בכך
\$600 אויסן
 מזאץ
 קען מען זיין דער גליקליכער געווינער אויף א

ברוקלין ארמיי

ד' וישב
 כ"א נסלו

רבינו: דער כתב סופר האט טאקע געהאט מער בחורים ער האט געהאט א גרעסערע ישיבה פון די ציימן פון התם סופר.

די תלמידי התם סופר האט גוט געלעבט מיט די חסידישע רבי'ם, כמעט אלע, אנגעהויבן דער מהר"ם א"ש האט נאנט געלעבט מיט ישמח משה, ער איז געווען רב אין אונגוואר, ער האט מספיד געווען דעם ישמח משה בפניו, ער איז געקומען אויף די לוי מספיד זיין, אזוי אויך דער מהר"ם ש"ק האט גוט געלעבט מיטן ייטב לב.

אדמו"ר מתו"א: ס'איז יודע אז דער מהר"ם שיק זאל האבן שייכות מיט נאך צדיקים אויך?

רבינו: ער האט געהאט א הערצה צום דברי חיים.

דער כתב סופר אלינס האט אויך גוט געלעבט מיט די חסידישע רבי'ם אפילו דער התם סופר אלינס..

אדמו"ר מתו"א: עס איז דאך דעמאלס געווען א פראבלעם מיט די געשטאפטע גענו, וואס זיי פלעגן עסן?

רבינו: נו, זיי האבן טאקע געגעסן געשטאפטע גענו, אבער דאס איז נישט געווען אזא התנגדות ווי עס איז געווען ביי די תלמידי גר"א, זיי האבן נישט באקעמפט קיין חסידים.

עס זענען ממש נאר געווען איינצעלע אונגארישע רבנים וואס זענען יא געווען שארפע מתנגדים, רבי ירמיה לעוו ז"ל דער רב פון אוהעל איז געווען א שארפער מתנגד, אויך דער מחנה חיים איז געווען א מתנגד, ער האט געוואוינט אין מונקאטש.

אדמו"ר מתו"א: דער בני יששכר איז געווען אין יענע תקופה אין מונקאטש?

רבינו: ער איז שוין געקומען נאכן בני יששכר קיין מונקאטש.

רבי ירמיה לעוו איז געווען שארף קעגן חסידים, רבי יהודא אסאד ז"ל האט פרובירט צו מאכן שלום, ס'איז דא א שארפער בריוו פונעם דברי חיים..

אדמו"ר מתו"א: דער קול ארי' איז געווען א תלמיד פונעם שער תורה? (הגאון העצום רבי בנימין זאב לעוו זצ"ל אב"ד ווערבו, אביו של הגאון רבי ירמיה לעוו ז"ל).

רבינו: יא, ער איז געווען זיין תלמיד, און ער איז געווען א גרויסער חסיד, ער איז געפארן קיין צאנז.

דער קול ארי' האט התונה געהאט קיין אוהעל, ער איז דארט געווען אינאיינעם מיטן ייטב לב.

אדמו"ר מתו"א: און דאך איז געווען ביי אים א הכיכות צו צדיקים.

רבינו: דער שער תורה אלינס איז נישט געווען אזא מתנגד, נאר ר' ירמיה זיין זוהן איז געווען אזוי.

אדמו"ר מתו"א: איינער האט מיר געזאגט, דער ליסקער רב (הגה"ק רבי צבי הירש מליסקא זצ"ל, בעל אך פרי תבואה) איז דאך געווען א תלמיד מובהק פונעם ישמח משה. ער האט דאך גענומען פונעם ישמח משה דאס ענין נישט צו עסן קיין מצות גאנץ פסח, אויסער דער ערשטע נאכט.

כ'האב געהערט נאכזאגן א שמועה אז דער ישמח משה אליין האט סוף ימיו יא געגעסן מצות פסח, דער ליסקער רב האט נישט געוואלט נאכגעבן, אבער דער ישמח אליין האט יא צוריק געצויגן.

רבינו: פון טאמץ האב איך דאס נישט געהערט.

דעם ישמח משה'ס אייניקלעך האבן אויך נישט געגעסן קיין מצות, מיינ מאמע'ס טאמע, מיינ זיידע דער וואלאווער רב (הגה"ק רבי אהרן טייטלבוים בן הגה"ק רבי ישראל יעקב יוקל, בן הגה"ק רבי שמואל אב"ד גארליץ, זי"ע) האט אויך נישט געגעסן קיין מצות גאנץ פסח.

דער ייטב לב ער האט אנגעהויבן צו עסן מצות, אבער אויך נישט אלע יארן אייניג, אבער די אנדערע אייניקלעך פונעם ישמח משה - די אייניקלעך פונעם גארליצער רב רבי שמואל - האב נישט געגעסן.⁵

5

מהנכון להעתיק מה שכתב בזה הרה"ק מליסקא בעל אך פרי תבואה זי"ע במכתבו הנדפס בספר דרכי הישר והטוב, וז"ל.

שוכט"ס לכבוד ידיד ה' וידי"ג ה"ה הרב המאוה"ג המפורסם קש"ת מו"ה עמרם ישי נ"י ויהל אב"ד סערענשט יע"א.

הנה אני שולח למעלתו נ"י את החטים של שמורה אשר היה לו אצלי, והנה מה ששאל מעכ"ת בענין הנהגת אכילת מצה, הנה הרב הגאון מאוהעל [הישמח משה] זצ"ל ידעתי בכיורור גמור שלא אכל מצה רק כבי לילות של החג כיתים כפי המבואר בשו"ע או"ח, והרב הגאון מאונגוואר [מהר"ם א"ש] זצ"ל הוא אכל גם בשבת ויו"ט, לפי שרצה לקיים סעודת שבת ויו"ט כפת, הגם שמשמטמא גם זה לא אכל רק ליצאת ידי חובתו ולא יותר, ע"כ בזה כל הוצעה לפחור יבחר, אם לנהוג כפי שנהג הרב הצדיק מאוהעל או כפי הרב הצדיק מאונגוואר, אבל שלא לאכול בחול המועד בוודאי הוא ראוי ונכון לנהוג כן, כן נראה לדעתו הקלושה, עכ"ל.

בעתו ובזמנו
 המזכירים והמתכות מכלים משכורתם בזמנם הקצוב ככל שבועיים כדי שיתנו את בניו וצאצאיו מתוך מנהג הרחבה

זכות יום לשנה \$5000 **זכות תלמיד לשנה \$1200**

ברוקלין ארמיי ד' יושב כ"א נטלו

אדמו"ר מתר"א: דער ליסקער רב האט דאס געהאלטן פאר גאר א שמאקע זאך, ווער ס'איז געקומען צו איהם האט געוואלט פועל'ן מען זאל נישט עסן קיין מצות.

רבינו: דער ישמח משה האט געגעסן גאר די כויתים ביים סדר.

כ'האב אמאל געהערט פון מאטן ז"ל אז ביים ייטב לב איז נישט געווען אייניג אלע יארן, אמאל האט ער יא געגעסן אין אמאל נישט.

אדמו"ר מתר"א: אין וואס איז עס געווען תלוי?

רבינו: ווי אזוי ס'איז אים געפאלן די ווייץ פון יענעם יאר.

אדמו"ר מתר"א: דער פראבלעם איז געווען מיט די ווייץ, צי דאס עצם באקן אליין?

רבינו: די חששות האט זיך שוין אנגעהויבן ביי די ווייץ...

ס'איז דאך געווען אזוי אויב ס'איז געווען א אענגדיגער זומער איז דער חשש געווען ביי די ווייץ, ס'איז דאך נישט געווען ווי היינט, אז מ'קען פארן שניידן ווייץ אין די מרחקים, ממילא האט זיך דאס געוואנדן לויטן שניט פון די ווייץ, דאס האט אויסגעמאכט ביי אים ווען ער האט יא געגעסן און ווען ער האט נישט געגעסן.

אדמו"ר מתר"א: אין יענע תקופה האט מען נאכנישט גערעדלט די מצות.

אמנם נודע שמרן הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע לא היה דעתו נחה, ממנה זה כיון שבמבטל מצות עונג יו"ט, וכתב מכתב לנכד הישמח משה הרה"צ ר' ירוחם ט"ב זצ"ל מטארגי שיפסקי מלנהוג כן, וז"ל (נדפס בתשובות החדשות בש"ת דברי חיים):

ב"ה יום ג', ה' ניסן תרכ"א לפ"ק, צאנו. שו"ר לדידי הרבני החסיד ירא"ב שלשלת היוחסין הנגיד המפורסם ש"ב מו"ה ירוחם נ"י. מכתבו היעניו, ובנידון מנהגו שלא לאכול מצות ושום תבשיל בחג המצות, הנה לא נמון הדבר כך בומנניו שהדור הלש, ויש מנך ביטול שמחת יו"ט, ולכן אל יעשה כן, רק להתיר לו תיכף, ועיין בשערי תשובה שוקני החוץ ז"ל גורו עליו חכמי זמנו שלא לשאוף טאבא"ק ביו"ט, והתירו לו שלא לבטל עונג יו"ט, מכש"כ שלא לאכול ביו"ט דבר שהוא צער גדול שצריך התרת נדר, בוודאי מחוייב להתיר לו, והשם הטוב ישמחוהו ממשחוהו חמין. והיה שלום וכרבה כנפס ידיו ש"ב מחו, ע"כ.

ובספר נימוקי אורה חיים (סי' תע"ה) יצא חוצץ בהריפות נגד מנהג החסידים שלא אכלו מצות כל ימי הפסח, וטעון שמבטלים בכך מצות סעודת יו"ט, עיי"ש בדבריו כמה טעמים, ועי' בספר מוקדש ישראל (פסח סי' תע"ה) משו"י דמרון רביה"ק של היה ניה"ל דברי הנימוקי האו"ה החריפים בזה, עיי"ש. ויש לציין מה שכתב בזה בספר שלחן מלכים (על הלכות תפילין, להדין המפורסם האון רב משה צבי לאנדא ז"ל מקלינווארדין, עמוד שנה) שדן בכל טענותיו של הגה"ק מוונקאטש ז"ל, והשיב עליהם באריכות גדול, ובא"ד כתב ז"ל, באמת היו הרבה קדושי עליונים, הישמח משה, ורבי מאיר מפרעמישלאן, והאך פרי תבואה ותלמודיו רבי הירשקא מראצפערט, והדי האפסי ארץ, וטאמן ביתו מוה"ר ישעי' מקרעסטיור, והרב מאדע שמרן הד"ה קראו רב אדא בר ארובה, ועוד הרבה גדולים ועדיקים, שאם שאפו מצות באהרה ושמידה יתירה, אף על פי כן לא אכלו מצה כל ימי הפסח, חוץ מהכותים שאכלו אצל הסדר, וטעמום ונימוקם יען הנהנה ממשחו חמין מוכסח לו שלא יהא כל השנה זמן הנמנע לאדם שיהר כראוי, לבד מהכותים מצה אשר הקב"ה שולח מלאכים הממונים על השמירה, כמ"ש האור לשמים (פר' צו).

ועיי"ש מה שמביא בשם מו"ה כ"ק הגה"צ רבי נפתלי שרייבער זצ"ל שסיפר שרבו האך פרי תבואה היה מושתל לזכות הרבים בגדר ומודה טובה הליו, ופעם אחת בהיותו בבית רבו האך פרי תבואה, היה שם אחד שרבו הזהירו על חילול שבת וסיבב רבו אל מו"ה, ואמר בזה הלשון כשבא אלי אחד מגליל העוועש, הנני מזהירו על חילול שבת, וכשבא אלי אחד מגלילות אלו הנני מזהירו על שעמנו, וכשבא אלי איש כמעלת כבודו, הנני מבקש ממנו שלא יאכל מצה כל ימי הפסח, ומאז פסק כ"ק מו"ה זצ"ל לאכול, ואחר כך כשהיה כ"ק מו"ה תוך יו"ב חודש על אביו, שאל עצת רבו אם יברך טל לפני התיבה ביום א' דפסח כחזקתו, והשיב לו אם אינו אוכל מצה בפסח, יברך טל כחזקתו, ע"כ.

אמנם במזירות ד"י הביא שמרן רבינו זי"ע סיפר שבסוף ימיו הפסיק הישמח משה ממנהגו ואכל מצות כל ימי הפסח, אמנם הרה"ק מליסקא זי"ע אמר שהוא אינו עושה רק כמו שראה בעיניו ארבו הישמח משה עושה, ולא הפסיק ממנהגו.

ובספרי האחרונים דנו אם יש מצוה באכילת מצוה כל שבעה, דבגמ' (פסחים קפ.) דרשו דששת ימים רשות, ורק בליל ראשון הוא חובה מדכתוב בערב תאכלו מצות, וכן נפסק בשו"ע (סי' תע"ה ס"ו) שאין חיוב אכילת מצוה אלא בליל הראשון בלבד. אבל בשאר הימים אם אינו רוצה לאכול מצה הרשות בידו, ועי' במג"א שם מה שדן מצות אכילה בשבת ויו"ט, ועי' בדרך פיקודין (מ"י, הלך הדיבור) בזה.

אמנם החוקנו (פ' טא י"ב ה' ח) כתב שאכילת מצוה בשאר הימים הוא מצוה דרשות, והובא דבריו בשו"ת החם סופר (יו"ד סי' קצ"א) ועיי"ש שכתב שבחודשיו עשה סמוכין לדבריו, וכו"כ באבן עזרא (משפטים), וכן הוא דעת הגר"א (במעשה רב סי' קפ"ה) שכל שבעה הימים הוא מצוה, וחז"ל לא קראו רשות רק נגד ליל ראשון שהוא חובה.

אמנם ממנהג כל הצדיקים הנ"ל שלא אכלו מצה כל ימי הפסח אין ראיה דס"ל שאין מצוה דרשות כל שבעה, שהרי מה שלא אכלו היה מחמת גודל היריות מחשש משהו חמין שבוודאי דוהה מצוה דרשות.

איש השתתפו עם זכות
כמתנת ידו
לשנה **\$5000**
תלמיד **\$1200** לשנה
וקבלו מתנת יקר הערך

ברוקלין ארמי
ר' וישב
כ"א כסלו

קול התאחדותינו
שע"י התאחדות האברכים דיסאטמאר בני ברק

מען האט דאך נישט געהאט קיין ברירה מען האט נישט געהאט קיין צוואנציג מרדה'ס, האט מען דאס אזוי אריינגלייגט.

יעדער האט זיך געוועלגערט די אייגענע מצה, און יעדער האט זיך אליינס געשמעלט אין די רייע איינער אונטערן צווייטן און מען האט אהינגעגעבן דאס געוועלגערטע טייגל פארן שיבער און ער האט דאס אריינגלייגט אינעם אויוון, אזוי איז מען געשטאנען און געווארט איינער אונטערן צווייטן, אזוי איז געווען אינדערהיים.

מ'האט נישט געהייצט מיט קיין קוילן - ס'איז געווען קוילן אינדערהיים, נאר מ'האט נישט געוויסט אז מען קען מיט דעם הייצן - נאר מען האט געהייצט מיט האלץ, און האלץ קילט אויס, מילא איז געווען א יחוס "א ערשמע אויוון", מ'האט מהדר געווען צו האבן מצות פון א ערשמע אויוון, ווייל דער אויוון האט זיך אויסגעקילט, ס'איז נישט געווען אזוי ווי היינט, ס'איז היינט צען-פאכיק בעסער די מצות, מען האט דעמאלטס נישט געהאט קיין ברירה, מ'האט נישט געקענט מאכן בעסער.

רבינו: ניין, אינדערהיים איז נישט געווען קיין רעדלעך, מען האט דאס געמאכט מיט גאפלעך, 'שמיפל' האט דאס געהייסן.

אדמו"ר מתורתא: עם האט לאנג געדויערט?

רבינו: כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל דערציילן ווי אזוי מען האט געבאקן מצות אינדערהיים, עם איז דאך נישט געווען די אלע מעגליכקייטן וואס היינט, מ'וועט דאס היינט נישט גלייבן..

אינדערהיים האט מען נישט אריינגלייגט די מצות אין אויוון, אזוי ווי היינט מיט א האלץ מען לייגט ארויף אפאר מצות און מ'לייגט דאס אריין, נאר מען האט דאס אריינגעלייגט מיט א שאוול, אזוי ווי מ'נעמט היינט ארויס די מצות פון אויוון פלעגט מען עם דעמאלטס אריינלייגן, מען האט ארויפגעלייגט די מצה אויף א מרדה און אזוי האט מען דאס אריינגעלייגט מען האט דאס געגעבן א צי ארויס און עם ארויסגענומען, יעדע מצה עקסטר, און נאכדעם האט מען די מרדה ארויסגענומען, עם איז געווען א האלצערנע מרדה, און ס'איז געווארן היים.

דער טיעפקייט פון דעם גרויסן נס

במשנתו של המלבי"ם ז"ל

"אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה", המלכות תצויר כבנון, והמלך הוא יסוד הבנון, והבונים מאסו בו שעמדו לחלוק על מלכותו, ובכל זאת היתה לראש פינה, וזה לא היה בדרך הטבע, רק, "מאת ה' היתה זאת היא ופלאות בעוניה", כי היה עש"י גם ופלא, ולכן, "זה היום אשר עשה ה' נגילה ושמחה בך", בה נשמה לא בהתשועה עצמה, כי עיקר השמחה היא מה שטרע לנו שיה' עמנו ושנתן ליראיו גם להתנסס (מלבי"ם תהלים קכ"ב-כ"ד)

ודבר אלקינו יקום לעולם

ד' וישב • כ"א נסלו
ברוקלין ארמיי

• ממלכת התורה והחינוך •

תלמידי מוסדותינו מתעלים בתורה ויראת שמים ומעסיקים בעו"ה בענינים מדוותרים, לנתת רוח הוריהם שיחיו יכירון ויעידון כי ורע ברך ה' המנה

זכות \$5000 תלמידי לשנה זכות \$1200

ד' וישב • כ"א נסלו
ברוקלין ארמיי

אדמו"ר מתו"א: מען האט היינט אויסגעארבעט דעם אויוון וואס ס'האלט די היץ, ס'בלייבט הייס די גאנצע צייט. **רבינו:** די אויוון איז גוט, אוודאי די מעכניק האט דאס שטארק אהערגעשטעלט.

אדמו"ר מתו"א: ס'קומט אויס פון דעם אז היינט איז נישט אינגאנצן דא די מעלה פון תנור ראשון. **רבינו:** ס'האלט היינט דער אויוון די זעלבע היץ.

אדמו"ר מתו"א: אויב מען לייגט די קיילן און עס האלט פונקט אזוי הייס איז באמת נישטא קיין חילוק פון אנהויב ביז שפעטער.

רבינו: אינדערהיים האט מען דאס געזעהן במציאות די חילוק פון תנור ראשון, אז ס'איז געווען הייסער, קיילן האלט היץ, ס'באקט זיך טאקע שנעלער אפ די מצות היינט ווי אמאל.

אדמו"ר מתו"א: איך האב כמה פעמים געזעהן ביי מיר אליין, ס'איז געווען די ערשטע תנור און עס האט נישט געכאפט גענוג, ס'איז נישט געווען קיין חומין הנמשכין טאקע (עי"ט ת"א ס"ג מצה שנאפית עד שאם פורסן אותה אין חומין נמשכים ממנה ויוצאים בה) אבער די צווייטער איז געווען גוט...

רבינו: היינט באקט זיך די מצה אפ אין אויוון זייער שנעל, אינדערהיים האט מען נישט געקענט מאכן אזא הייסע אויוון.

אדמו"ר מתו"א: היינט קען מען מוקיים זיין דעם "מיד" (שימת הראש שהובא בס' תנ"ש ס"ב דאחר שנתקספו בבצק אם יניחוהו בלא עסק "מיד" מחמין, עיי"ש) היינט אז מ'האט די מומחים כמעט וואס עס נעמט נישט קיין איבריגע מינוט.

נאך א מעלה איז דא אז ס'קומט נישט אריין קיין היץ ביים וועלגערן, מען קען דאס היינט אפטיילן ס'איז נישט דא היינט קיין היץ אינעם צימער וואו מ'וועלגערט, דאס איז איינע פון די גרעסטע חששות.

רבינו: דא ביי אונזער מצה בעקעריי איז אויך אזוי אפגעטיילט, ס'איז דא א פענסטער מיזל קענען זעהן.

היינט איז דא א אופן אז מ'מאכט אז ס'זאל גאר אריינקומען קאלטע לופט, אין דעם שטוב ווי די אויוון איז (שלא יתחמם העיסה בשום פעם מזהם התנור, עי"ט תנ"ש ס"א שלא יוליך המצה לתנור במקום חם, עיי"ש).

אדמו"ר מתו"א: מען איז מצטנן דאס פלאץ ווי מען רעדלט..

רבינו: אין ביידע פלעצער קומט אריין קאלטע לופט, סיי וואו מ'רעדלט, אבער אפילו אינס שטוב וואו דער אויוון איז קומט אויך אריין קאלטע לופט.

אדמו"ר מתו"א: ס'שטערט נישט פארן אויוון?

רבינו: ניין מ'ווערט נישט קאלט, הויץ דעם איז דא א עקסטערע מאשין וואס עס ציהט ארויס די הייסע לופט.

אדמו"ר מתו"א: מען האט דאס געמאכט צוליב דעם אז ביז די מצה קומט אריין אין אויוון זאל דאס זיין קיל, דאס איז פון די שווערסטע זאכן.

זכור למשמשי וואמר: מען דארף דאס דארט ביי אונז אויך איינפירן.. מ'דארף דעם געדענקען, דאס האבן מיר נאכנישט דארט אין ירושלים, ווייל די גרעסטע חששות איז דאס ביז די פאר מינוט וואס קומט אריין אין אויוון.

רבינו: דאס איז א נייע זאך וואס מען האט דא געמאכט.

יהוד"ה אתה יודוך אחיך

בשמחה וטוב לבב גילה וצהלה, נרים פינו ולשונינו מלה, להביע שבח יקר וגדולה, למעלת כבוד ידידינו המפואר, יפה פרי תואר, שמו צוהר, רב פעלים לתורה, רודף צדקה וחסד במידה יתירה, עושה תורתו קבע ומלאכתו ארעי, נח לשמים ולבריות, מוכתר במידות תרומיות, פה כל מלא תהילתו, ברוך יאמרו לשומתו

הרבני הנגיד כשית זלמן לייב קאפפערל היו

מראשי קהלתנו הק' פה קרית יואל יע"א

לדגל שפחתו הגדולה באיווסי בנה הצה"ח תחי' למז"ט בשטופ"צ

עבדו הכי החתן המזימ בתעושה חוביט יראת ה' היא אוצרנו, כלי מחזיק ברכה, אשרי שלו ככה

כמר זחמ"י האפמאן ניו

בן הרבני הנגיד עושה ומעשה בלונת מרה משה אהרן היו

חבר הנהלת מוסדותינו הק' בויליאמסברג

ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל!

יתן ה' את ביתו מלא ברכת ה' כטל וכרכיבים, ויזכה לעשות מצות ומעשים טובים, לאורך ימים ושנים רבים, וימשוך להרבות פעלים לתורה ולתעודה לתושיה בכפליים, מתוך שובע שמחות ושנות חיים.

כעתירת חברי המערכת - קרית יואל

כולם נקבצו באו לך

אלוהי אלפי ישראל וזאכנו תחת קורת נג אחד לשמוע חובת השעה מאת ה' אלוהי' שילוש א' ודברי אלקים חיים עי' אבנו תענו לך סוף רבינו הגדול שליט"א, להתחזק בשישית המהיר של מין הקדוש אביו הרועים רבינו הק' והטהור זי"ע

ברוקלין ארמיי

ד' ויש
כ"א סטלו

א' הנוכחים: דארט איז אבער זייער נאנט די פענסטער ביזן אויוון, ס'דויערט סווייוו נישט אזוי לאנג ביז מ'קומט אן מיט די מצות.

אדמו"ר מתו"א: ס'האט נישט צוטוהן, אבער די פאר מינוט ביז נאר ווי, וואס, ווען, דאס איז די שווערסטע מינוטן פאר די מצות.

איך האב געזוכט אלע עצות, מען דארף דאס גיין נאכקוקן..

רבינו: ס'איז דא צוויי מאשינען איינס ברענגט אריין קאלטע לופט און איינס ציעט ארויס די הייסע לופט.

אדמו"ר מתו"א: עס איז א געוואלדיגע זאך, ווען מ'האלט שוין נאכן רעדלעך, אינעם אויוון צימער, דארט ווי ס'קומט אריין די טייג, נאכן עסק איז יעדע משה..

רבינו: דא איז אויך דא א היודר, נאכדעם וואס מ'לייגט אריין דאס וואסער אינעם קנעט - שיסל, די כלי ניצט מען נישט מער, מ'נוצט דאס נאר איינמאל.

אדמו"ר מתו"א: וואס איז דער חשש, טאמער די מעל קומט ארויף?

רבינו: יא, ס'קען ווערן שמויביג פון די מעהל.

אדמו"ר מתו"א: אמאל האט מען זיך בכלל נישט משתמש געווען מיט כלים פון פלעסטיג.

רבינו: ס'איז דאך א נייע זאך די גאנצע זאך צו נוצן פלעסטיג, אינדערהיים איז דאס נישט געווען.

אדמו"ר מתו"א: אנהייב אפילו ווען דאס איז שוין געווען, האט מען פון דעם מורא געהאט דאס צו נוצן.

רבינו: היינט נוצט מען אבער די פלעסטיג כלים פונקט אזוי ווי אלעם.

אדמו"ר מתו"א: ס'איז געווען עפעס א חומרא - ביים טאטן ז"ל האב איך עס נישט געזעהן - אז מען זאל נישט אריבער פירן אינעם אויוון איין מצה העכערן צווייטן.

וואו נעמט זיך דער מקור?

רבינו: מ'איז חושש טאמער רירט דאס אן די צווייטער מצה, (כמבואר בסי' תס"א ס"ה שיש לזהר שלא יגעו זה בזה בתנור בעודן לחין, עיי"ש).

אדמו"ר מתו"א: ס'רירט דאך נישט אן מ'פירט דאך דאס אין די הייעך?

רבינו: אבער מען האט מורא טאמער וועט יא אנרירן (ועי' באשל אברהם תנינא שציין חומרא זו, עיי"ש).

א' הנוכחים: די בריסקער זאגן אז די חשש איז וועגן די הייך, אז די מצה וואס ווערט יעצט געבאקן גייט דערפון ארויף די פארע אויף די מצה וואס איז שוין געבאקן און ס'ווערט דורכגעפירט העכער דעם.

רבינו: די מצה וואס באקט זיך, וואס איז נאכנישט געבאקן אינגארצן, גיט ארויס א הבל?

באמת, וואס איז דער פראבלעם אז עס גיט ארויס הבל?
קיין חמץ איז דאס דאך נישט, און אז ס'איז איינס נעבן צווייטן אין סגיט ארויס הבל איז דען נישט דא דער פראבלעם, מ'קען דאך אויך זאגן אז ס'גייט פון איינס צום צווייטן.

אדמו"ר מתו"א: דאס איז נאר ביי א תנור קמן (עי' י"ד ק"ה ס"א), אין שני קדירות פתוחים (עי' י"ד ס"ו צ"ב ס"ה).

רבינו: דאס איז ביי ריחא מילתא דארט, עס רעדט זיך אבער ווען עס איז דא אויך חמץ (עי' רמ"א שם ד"א לגבי חמץ שנאמר אפילו כדעובד אם התנור קמן והיתור והאיסור מגולין כיון דריחא מילתא, עיי"ש).

ועל זקני שארית עמך בית ישראל!

ביים יערליכן דינער פון מוסדות קרית יואל, וועט אי"ה אפגעגעבן ווערן כבוד לזקנים

<p>ספר</p> <p>"זקניך ויאמרו לך"</p> <p>פאר אלע תומכי המוסדות</p>	<p>ספעציעלע</p> <p>קינדער פרעזענטאציע</p> <p>איבער "זקניך ויאמרו לך"</p>	<p>נדר</p> <p>"זקניך ויאמרו לך"</p> <p>לשני זקני חסידים אנ"ש שליט"א</p>
---	---	--

פארפאסט נישט דעם רייכן פראגראם - דעם מוצש"ק!

התבונן!

בישים קשים כאלה כאשר מעב הפרנסה ורה אחורנית באופן קשה מאוד, זכרו הכנסות רבשו חק והסודות ז"ע ווער עס וועט העלפן מייע מוסדות ועל איך קיינמאל נישט שולדיג בלייבן!

ברוקלין ארמיי

ד' ויש
כ"א כסלו

אדמו"ר מתו"א: און עם מוז זיין דווקא ערב שבת, ווייל עם באקט זיך א לאנגע צייט (עיי"ש ס"ב דאס האו סתום מכל הצדדים כדרך שממנין בשבת אסור).

אדמו"ר מתו"א: היינט איז עפעס א וועלט פון חומרות, וואס איינער איז מחמיר, כאפט מען איבער איבעראל..

למשל, היינט ביי סידור קידושין איז דא ווער עם איז מקפיד אז ס'זאל זיין עדי מסירה וואס זאלן זעהן אז דער חתן גיט פאר די כלה די כתובה (מקור מה שנהגו כן הוא על פי התשב"ץ ח"ג סוף סימן שי"א, עיי"ש בזה).

רבינו: יא אינדערהיים איז דאס טאקע נישט געווען דער מנהג.

אדמו"ר מתו"א: היינט מוזט יעדער אזוי, מ'הערט א חומרא מוזט מען עם נאך.

רבינו: אז מ'זעהט א גוטע זאך און מען מאכט דאס נאך איז נישט אזוי שלעכט..

א' הנוכחים: הרב קרייזווירטה ז"ל אין אנטווערפן פלעגט דאס הייסן מוזן.

אדמו"ר מתו"א: די ישיבה'ישע האבן דאס איינגעפירט.

ביי די אלטע רבנים אין דער אלטער היים, אדער האבן זיי עם געהאלטן, אדער האבן עם די עלטערן געהאלטן אלס

שמירה עם זאל נישט פארלוירן ווערן (ע"י שו"ת לבושי מרדכי ח"ב סימן מ"ט דעל פי רוב אין מלבושי כלה תחת החופה מתוקנים לכך להטמין הכתובה בתוכן, ע"כ נהגו ליתן ביד אבות הכלה או לשושבינית, וכן מה שנהגו רבנים שממנינים הכתובה תחת ידם ג"כ טוב דהוי כשליש, ואדעתיה סומכים דייעשה כמשפט לעת הצורך לכתובה, עיי"ש).

איך האב אמאל געהערט פון הרב קרייזווירטה אז ער געטראפן א סמך אז ס'האט א מקור איבערצוגעבן.

רבינו: ס'איז דא ביי די ליטווישע א חומרא אז מ'זאל אויפדעקן די כלה אויך, די עדי קידושין זאלן זעהן, ביי אונז פירט מען זיך נישט אזוי.⁶

אדמו"ר מתו"א: אויפן אבני מילואים (סימן ל"א) פאלאזט מען זיך שוין מיט דעם, אבער ביי אונז, ביי די חסידישע איז דאס נישט געווען.

די שאלה איז אז צופיל חומרות איז נישט גוט.

רבינו: די שאלה איז בעיקר צו די חומרא ברענגט נישט קיין קלות, טאמער ברענגט דאס נאר א חומרא איז נישט קיין פראבלעם.

אדמו"ר מתו"א: ס'איז דא א ווארט פון חיד"א וואס מייטשט דעם פסוק אין איכה גלתה יהודה מעוני מרוב עבודה, פון צופיל עבודה זיי האבן געהאט צופיל חומרות, און נאכגעלאזט די יסודות, זיי האבן געהאט צופיל חומרות און דקדוקים, אז מען מוט די יסודות, און מ'איז נאר מוסף חומרות איז יא גוט.

רבינו: דער מדרש זאגט גלתה יהודה מעוני, ווייל מען האט מבטל געווען מצות מצה וואס דאס איז לחם עוני.

ס'איז אלעמאל אזוי געווען, אז מ'האט געהערט א דבר טוב, האט מען דאס נאכגעטון.

איז דען פאר יעדן איינעם בייגעפאלן אלע חומרות, ס'איז אזוי געגאנגען, איינער האט נאכגמאכט פונעם צווייטן, אזוי איז אלעמאל געווען, אינדערהיים איז אויך אזוי געווען.

אדמו"ר מתו"א: אבער רבנים האבן פארשטאנען מבחין צו זיין וואס יא און וואס נישט.

רבינו: אוודאי, די רבנים האבן פארשטאנען וואס מ'דארף אננעמען.

חזון רבינו לדבר אודות ייחודי מצוה שיכולים לקיים היום ביתר שאת: ס'איז נישט געווען אינדערהיים אזעלכע שיינע תפילין ווי היינט, אזעלכע שיינע בתים.

אמנם כבר כתבו הרבה פוסקים להחזיק במנהגינו שאין צורך לגלות פני הכלה קודם הקידושין, דבקידושין הנעשים בפומבי והחזקה הכלה המתקדשת גם המב"ט יודה דהוי קידושין גמורים אף שלא ראו פני הכלה, וע"י בזה במקנה (ק"א סימן ל"א סק"א) וש"ת חת"ס (אה"ע ח"ב סי' ק) ובאבני מילואים (סימן לא). וע"י שו"ת בית שלמה (אה"ע סי' ט) וז"ל, וכדבר הקידושין שרוצה לחדש לגלות פני הכלה קודם הקידושין בכדי שהעדים יראו אותה, אני אומר שח"ו לשנות בזה ממה שנהגו עד עתה, וכן הוא דרך צניעות בפרט שבדבר מותר הוא לעשות כן להסתכל במכוון, וכל המחשד בזה דבר לעשות נגד מנהג אבותינו ידו על התחתונה, וידעתי שלא כביר היה רב בקהילה גדולה ורצה לחדש דבר זה ולעזה עליו כל העיר, עיי"ש.

6

ע"י בשו"ת חסד לאברהם (מהד"ק אה"ע סי' כ) העיר כמה שנהגין לכסות פני הכלה בשעת הקידושין כמבואר רמ"א אה"ע סי' ל"א, והעיר מדברי המהרי"ט בקידושין פ"ב בשם אביו המב"ט באחד שקידש אשה והיה פניה מנוסין דכיון שלא ראו אותה העדים אין לחוש לקידושין הוי כמקדש בלא עדים, והמהרי"ט נדהק להלך בין ראו מעשי הקידושין ובין לא ראו מעשי הקידושין, עיי"ש, והוא האריך בזה, ומסיק דכן הוא הדרך הנכון שיראו העדים האשה המתקדשת שיהיו הקידושין בלא פקפוק.

חסדי ה' כי לא תמנו

במקורות רבות אלפי ישראל טוה נחלה לה על החינו ומסדיו שעשה עמנו בשענונו ומסדותיו הקדושים לכבוד ארץ של "תורה ויראה" יפה נח פשוט כל הארץ ורוח הקודש אומרת כן ירבה וכן יפרח

ברוקלין ארמיי ד' וישב כ"א נסעו

אדמו"ר מתו"א: פרודות.

רבינו: ס'איז געווען מערסטנס דקות, מ'האט נישט געקענט מאכן מעור אחד, עור שור, איז נישט געווען, מ'האט זיך געלעכערט.

דאס וואס די תפילין זענען היינט אזוי שייך, די ריבוע זאל זיין גענוי אויף די מילימעטער.

מ'האט נישט געהאט די כלים וואס מען האט היינט, וואס רעכענט אויס אויף די האר. מ'האט פשוט נישט געקענט אמאל.

מ'האט אמאל נישט געהאט אזעלכע שיינע אתרוגים ווי היינט.

אינדערהיים האט נישט יעדער געהאט אן אתרוג, איבעראל, ס'איז געווען חסידישע אידן וואס האבן מהדר געווען צו האבן א אייגענעם אתרוג, אבער רוב שטאט האט אתרוג געבענשטט אין בית המדרש אויף קהל'ס אתרוג.

ס'איז געווען אידן וואס האבן מהדר געווען צו האבן אן אייגנעם, וויפיל אתרוגים האט מען פארקויפט אין יעדע שטאט, מ'האט נישט פארקויפט אזוי סאך, מומילא איז געווען אזעלכע שיינע אתרוגים.

אדמו"ר מתו"א: מ'האט נישט געהאט די געלעגנהייט צופארן קיין איטאליע..

רבינו: ס'איז געווען גרויסע סוחרים וואס זענען געפארן שניידן אין די מרחקים, און זיי האבן פארקויפט אין די גרויסע שטעט.

אינדערהיים איז געווען גריכישע אתרוגים, מ'האט נישט גענומען פון איטאליע, די איטאליענישע אתרוגים אן א פיטום האט מען נישט געזעהן אינדערהיים.

אדמו"ר מתו"א: ס'איז אינגאנצן נישט געווען?

רבינו: ניין, ס'איז געווען נאר די גריכישע האבן פיטום'ס, די יאנעווע האבן נישט קיין פיטום'ס, א יאנעווער אתרוג אן א פיטום מען האט אזוינס נישט געזעהן אינדערהיים.

אדמו"ר מתו"א: דאס איז נאר פון לעצטענס.

רבינו: יא, דאזי נאך די קריג אין אמעריקע האט מען געברענגט פון איטאליע.

אדמו"ר מתו"א: אבער די יאנעווע איז שוין געווען, די חב"ד'סקער האט דאך שוין געהאט?

רבינו: זיי זאגן אז זיי האבן יא געהאט, אבער איך רעד פון אונזערע מקומות איז דאס נישט געווען.

אדמו"ר מתו"א: פון מאראקא איז בכלל נישט געווען.

רבינו: מען האט בכלל נישט געוואוסט דערפון, מען האט געברענגט פון טריעסט, און פון גריכנלאנד.

אדמו"ר מתו"א: ס'איז געווען גרויסע פקפוקים אויף דעם.

רבינו: יא, דאס איז א מעשה נאך מיט אסאך יארן צוריק.⁷

אדמו"ר מתו"א: אויפן בארדיטשובער זאגט מען נאך אז ער האט יא גענומען פון די גריכישע אתרוגים, אזוי זאגט מען נאך פון די תלמידי בעל שם.

רבינו: דאס הייסט אז אין אוקריינא האט מען אויך געברענגט גריכישע אתרוגים, ס'איז דאך געווען אין רוסלאנד, בארדיטשוב, און דאס איז דאך געווען עסטרייך – אונגארן, דאס איז א אנדערע מדינה.

אדמו"ר מתו"א: נו, איכשר דרא..

רבינו: גמרות צום לערנען האט מען דען יא געהאט אמאל?

וועלכער איד האט געהאט א רשב"א און א ריטב"א אינדערהיים? א פני יהושע, ווער האט דאס געהאט? אפילו אין די ישיבות, וואס איז שוין געווען ערענסטע ישיבות איז געווען סך הכל צוויי פני יהושע'ס, מ'האט דאס געבראגט, מ'האט זיך איינגעטיילט יעדער איינער זאל האבן אין געוויסע שעות, אזוי איז עס געווען.

ווער האט געהאט א ווילנער ש"ס? א גאנצער ש"ס, דאס האט שוין געהייסן א גרויסע זאך.

אין די היינטיגע ישיבות לערנט מען אפשר בעסער ווי מען האט אמאל געלערנט.

אדמו"ר מתו"א: די התמדה איז אבער נישט ווי אמאל.

רבינו: איך זאג נישט אז די התמדה איז ווי אמאל, אבער מען רעדט לגבי לערנען בעסער מער בעיון.

7

באמצע שנות הת"ק נתעורר חשש על האתרוגים הבאים ממדינת גריכנלאנד ממוחו קורפו, ומאות רבות מכתבים נכתבו בנושא הזה של "אתרוגי קורפו" במשך כל הנשים, זה פוסל וזה מכשיר, ועי' תיאור מקיף בפרוטרוט מכל המערכה הזו, ודעת כל האנשים בזה, בשו"ת תירוש וצנהר (לרב צבי הקאל מיכעלאווא זצ"ל מלפונסק, סימן מט"ו) עיי"ש. ועי' בשו"ת אבני נזר (ד"ר ש"י קט"ו), שו"ת מנחת אלעזר (ח"ג סי' עז), ובספר סוד ישרים עה"ת (ראויזן, במכתבי הת"ק בעל התבלת שם). ועי' בגליוניו של חג הסוכות תשס"ו אשר שם ערכנו מאמר מקיף וציטטנו כל שיטות הפוסקים בנידון אתרוגי קורפו ויאנעווע.

ממלכת התורה והחינוך
גואר לבני תבל נשפטי לראות חילום חילום של צבאות קודש
פני קודש חילום ורע סדר ה'
רבבות צאן קדשים ילדי תשכ"ר
באינען פונען תולדות חילום בדרום ומשישון אחרון ומתחנכים על פי השקפתו התורה
תחת דגלו והדרכתו כ"ק מרין רבינו הת"ק שליט"א
ברוקלין ארמיי ר' וישב
כ"א תשל"ו

אינדערהיים האט מען געהאט א "חור בחור", ס'איז געווען אזוי דער סדר אז א גרעסערער בחור האט געלערנט מיט קלענערער בחור, נו, האט זיך געמאכט אמאל וואס איז געווען א בחינה רבי לא שנה רבי הייא מנין.. (בזמניהם היה ראש ישיבה לכמה מאות בחורים, ולא היה נהוג כהיום אשר יש מגנדי שיעור המתמסרים לבחורים כ"א לפי ערכו, והיה הסדר שהבחורים הקטנים שנצרכו עזר למדו עם הבחורים המבוגרים מהם שכבר למדו כמה שנים בישיבה).

מ'האט דאך נישט געהאט קיין ברירה אין יענע צייט, א ישיבה האט נישט געקאסט קיין געלט, נאר א קליינער בחור האט באצאלט פארן גרעסערן בחור ער זאל מיט אים לערנען, אזוי איז געווען אלע ישיבות אינדערהיים.

אדמו"ר מתו"א: אין סאטמאר איז אויך אזוי געווען?
רבינו: ס'איז אויך אזוי געווען אוודאי, ביז צו די קריג איז אזוי געווען.

אדמו"ר מתו"א: אין סעקלהעיד איז אויך אזוי געווען. נאר די התמדה איז געווען משונה'דיג, געוואלדיג.
רבינו: יא די התמדה איז געווען.

די זאך איז אזוי, מען האט דאך זיך זייער געמוטשעט, די בחורים האבן דאך אין אונגארן געגעסן 'שעג', דאס איז דאך געווען א אפקומעניש, און ווער עס האט נישט געהאלטן דערביי זיך אזוי צו מוטשענען אין די ישיבות, דער איז בכלל נישט געקומען אין ישיבה לערנען, אזא בחור וואס האט נישט געהאלטן דערביי, ער איז זיך נישט געקומען פלאגן ער זאל גיין זונטאג עסן ביי דעם און מאנטאג עסן ביי א צווייטן, קומט אויס אז ווער איז געקומען אין ישיבה לערנען נאר ווער עס האט געהאלטן

דערביי, ממילא איז געווען זייער שטארק די התמדה, דאס איז א גרויסער יסוד.

היינט אז עס איז דער סדר אז יעדער בחור גייט אין ישיבה איז עס שווערער.

אויסערדעם, דאס דרך ארץ איז געווען מער ווי עס איז היינט, ס'איז געווען א גרויס דרך ארץ, דאס איז יא געווען, א יונגער פאר א עלטערער האט אפגעגעבן כבוד, סיי אין בית המדרש סיי אין די גאס, איבעראל.

אדמו"ר מתו"א: דאס האט געהאט צו מוען מיט דעם ווייל ס'איז געווען תמימות.

רבינו: היינט איז א וועלט פון עזות.

אדמו"ר מתו"א: דאס געהערט שוין צו חבלי משיח, בכלל דער גאנצער מצב איז מורא'דיג, דער עולם זעהט שוין די חבלי משיח, דער גאנצער מצב איז אזוי, מזעקט אז דאס איז עס.

רבינו: מען זעהט שוין חבלי משיח אסאך יארן...

אדמו"ר מתו"א: אבער יעצט זעהט מען דעם מצב הפרנסה, דאס איז דאך משונה'דיג.

רבינו: יא, דער מצב הפרנסה, דאס איז וואס מזעקט יעצט, אידן דארפן ישועות.

אדמו"ר מתו"א: די וואך שטייט אין די סדרה "וימצא בארץ ההוא" זאגט רש"י ארץ קשה "בשנה ההוא" שנה קשה און "ויברכהו ה'", אז עס איז אזוי שווער דער מצב קומט די ברכה, דער אויבשטער זאל העלפן מזאל מיטגעמען די ברכה.

רבינו: דער אייבערשטער זאל טאקע העלפן, ברכה והצלחה מיט אלעם גוטן.

תושבי קרית יואל: כולם נקבצו ובאו

לדינער השנה

ומעמד "זקניך ויאמרו לד'

מוצש"ק פ' וישלח הבעל"ט

בהשתתפות כ"ק מון אדמו"ר הגה"ק שליט"א

באולם בית רחל פאראדייס - בשעה 7:30

על בנינו ועל דורותינו

בשנתיים העברו לא חשבונו כל זמן כדי לישפר מצב החינוך בכל שילוב מוסדותינו הקדושים עד שנתפשו עשירי מעלות לתמארת ולתורה עמדות נא לימינו בסכומים אדירים

זכות לשנה \$5000 תלמיד לשנה \$1200

ברוקלין ארמיי

ד' וישב כ"א נטלו

נאר נייסערייכע אויפנאמע

דערלייכע Door Prize פאר \$36 און העכער

איינמאלניגע געלעענהייט איינצוקויפן אויפשאצבארע זכותים

וואריפע נארהאפטניגע מיטגא

פרייע בעביסטייגע (אין די עיטונג שעה)

איבעראשענדע און אינהאלטסרייכע פארשטעלונג

ספעציעלע עלעוואנטע נאכטמאל

העכסט-באנייטערענדע באהערונג פאר די חשוב'ע רביצין רחל'ע שווארץ תלמי"א

ערשטע געלעענהייט פאר נשים צדקניות דאהי אין קרית יואל צו שטיצן אונזערע הייליגע כנסדות אין ארה"ק

רייכער גרענד-ראפעל פאר \$75 און העכער

\$1000

קליינע אויס איינער נעווינס:

\$1000 סערטיפיקעט אין Woodbury Common | \$1000 קעש | אשת חיל קינעפעטורן היים סערטיפיקעט ביי

נס"ד

מיט עהרע און שעצונג טוען מיר אייך לאדענען צו די

ערשטע יערליכע אפען הויז פארטי

וואס ווערט ארנזשירט לטובת אונזערע הייליגע מוסדות יטב לב דרבינו יואל בארה"ק

וואס וועט פארקומען אי"ה דינסטאג פרשת וישב Dec. 16 ולמספרם

און שטוב פון די חשוב'ע

ערת שבע הירש תחי'

אשת הרבני הנגיד ר' יוקל הי"ו

30 Van Buren Dr.

פון 11:00 פ.מ. ביז 10:00 ביינאכט

די פארטי איז געווינדמעט לע"נ איר אומפארגעסליכע זיידע הרב החסיד רבי חנני' יו"ט ליפא ב"ר עזריאל שווארץ ז"ל בארימטער לאנג-יעריגער מנהל פון אונזערע הייליגע מוסדות אין ירושלים ביי דער געלגענהייט וועלן מיר באעהרן תבלחט"א זיין חשוב'ע אשת חיל רביצין רחל'ע שווארץ תלמי"א וועלכע האט געהאט א גרויס חלק אין די הייליגע ארבעט

מיר ערווארטן אייך פרועליך צו באגריסען סאשא טייטלבוים סאטמארער רביצין ברכת סימא טייטלבוים סאטמאר וויליאמסבורג

חשוב'ע פרויען תחיו
קומט צו די

ערשטע יטב לב פארטי

• געניסט פון א אנגענעמע אטמאספערע •

רירעדע אויפנאמע פון העכסט אומאנאלע

"מוזיקאלישע פארשטעלונג"

ביים אריינקומען צו די פארטי

• רייכע גקעיטערטע פעניו פאר מיטאג און נאכטמאל •

פון 11:00 ביז 5:00 מיטאג

(בעביסטינג צוגעשטעלט)

פון 5:00 ביז 10:00 נאכטמאל

"אשת חי"ל אדווארד"

ביי די פארטי וועט איבערגעגעבן ווערן די באגייסטערענדע באעהרונג פאר די חשוב'ע רביצין רחל'ע שווארץ תליט"א

די באבע פון פרט שבעלע הירש תחי

די באעהרונג וועט פארנעשטעלט ווערן אום 12:45 מיטאג, און דערויף נאכמאל אום 9:15 אויפדערנאכט

די פארטי איז געווידמעט לע"נ איר אומפארנעסליכער מאן זיידע הרב החסיד רבי חנני' יום טוב ליפא (ביר עזראל) שווארץ דל

העכסט-איבערראשענדע פארשטעלונג

וועט געצייגט ווערן איבער די היסטאריע פון אונזערע הייליגע מוסדות

פארשטעלונג וועט געצייגט ווערן יעדע האלבע שטונדע 00: און 30:

קומט און האט הנאה!

דברי קהירש

מב"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת רעוא דרעווין פרשת תולדות תשס"ח לפ"ק בקרית יואל יא"א

צדיק, מטיב עמו על שם העתיד, אך אם עתיד לחטוא אינו מסתכל בזה ואינו דן אלא לפי שעתו, עכ"ד.

ועל פי זה אמרתי מה שאנו מתפללים כליל ראש השנה, יהי רצון שירבו זכותינו, וצריך ביאור ממה נפשך אם יש לו זכות מה צורך לתפלה זו, ואם ח"ו אין לו, איך יתרבו זכותיו מאלו שיתפלל על זה אותו תפלה. אך הכוונה על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות לא) להמליץ על בני ישראל שיצאו זכאי בדין בראש השנה, על ידי שיקח השי"ת המעשים טובים שבידינו מימי קדם והמעשים טובים אשר אנחנו עתידים להטיב בימים הבאים, אנחנו וצאצאינו עד סוף כל הדורות, והכל חזו לאצטרופי לטוב, ואם כן בודאי ירבו זכותינו כיון שזכות העתיד מצטרף על של עתה ולא חוב העתיד, ממילא איכא רובא זכיות וכדאים אנו לצאת זכאי בדין, עכ"ד. ובה יתבאר מה שאנו מתפללים יהי רצון שירבו זכותינו, הכוונה שהגם שאין לנו בעצמינו זכיות מרובות להכריע כף מאזנים לזכות, עם כל זה יתנהג השי"ת עמו במדת החסד והרחמים, ויצרף לנו זכויות שאנו עתידים לעשות וגם הזכיות שעתידין לעשות בנינו אחרינו, ויצרף לנו הכל לזכות, ועל ידי זה יתרבו זכותינו עד אין מספר ויוציא לצדק דינינו.

ובדרך זה יש לפרש הכתוב (תהלים כה יא) למען שמך הוי"ה וסלחת לעוני כי רב הוא, דהנה כתב הרא"ש (ראש השנה יז). בהא שאומרים ב"ג מדות של רחמים ה' ה', ודרשו חז"ל שם אני ה' קודם שיחטא ואני ה' לאחר שיחטא, וקשה קודם שיחטא מה צריך לרחמים, אך הכוונה דאף על פי שידוע הקב"ה שעתידי לחטוא אינו דן אלא לפי מעשיו של עכשיו, ע"ש. והנה

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חנה, איתא במדרש רבה (פס"ה ס"ב) רבי שמואל בר נחמן פתח (תהלים קכא א) שיר למעלות אשא עיני אל ההרים, אשא עיני אל ההורים למלפני ולמעבדני, מאין יבא עזרי, אליעזר בשעה הלך להביא את רבקה מה כתיב ביה ויקח העבד עשרה גמלים וכל טוב אדוניו בידו, ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד, חזר ואמר מה אנא מובד סברי מן בר"י, חס ושלום לית אנא מובד סברי מן בר"י, אלא עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ. והמדרש הזה כולו אומר דרשוני, דהאיך יעלה על הדעת שיעקב אבינו יאבד את בטחוננו בה' אפילו על רגע אחת.

ונראה על פי דברי הפרשת דרכים (דרוש ד) על מאמר המדרש (שמו"ר פ"ג ס"ב) וירא און ולא יתבונן (איוב יא יא), אתה מוצא בשעה שיצתה הגר מביתו של אברהם אבינו, מה כתיב שם ויכלו המים מן החמת, אמר רבי סימון בקשו מלאכי השרת לקטרגו, אמרו לפניו רבונו של עולם אדם שעתידי להמית את בניך בצמא אתה מעלה לו את הבאר, אמר להם עכשיו צדיק הוא, איני דן את האדם אלא בשעתו, וכן כשהיו ישראל במצרים ראה הקב"ה שעתידין לעשות את מעשה העגל, ואף על פי כן אמר הקב"ה איני דנם לפי המעשים העתידין לעשות והריני גואלם. ולכאורה סותר המדרש הלזה למה שאמרו במדרש (שם ס"ד) אמר משה לפני הקב"ה מה זכות יש בידי ישראל להוציאם ממצרים, אמר לו הוי יודע שבזכות התורה שהן עתידים לקבל הם נגאלים. הרי שהקב"ה דן את האדם גם לפי מעשיו העתידיים, אמנם התירוץ לזה כי מחסדיו ית"ש שאם אדם עתיד לעשות טוב ולהיות

העתיד להיות, ועל כן צירף הקב"ה רק מעשה הצדיקים, וזה היה סגיו לאתערותא דלתתא לעורר רצון העליון שיבראו שמים וארץ, אבל על מעשה הרשעים שעתיד להיות לא הביט הקב"ה.

ומעתה כאשר יצא יעקב אבינו מבאר שבע בדרכו לחרן, היה מפשפש במעשיו כדרך הצדיקים אשר כל ימיהם בתשובה מחמת שסוברים שלא יצאו ידי חובתם כלפי שמיא, וכמו שפ"י א"ז זללה"ה ברב טוב בפרשתן הכתוב וילך חרנה, על פי דברי הרה"ק מראפשיץ זללה"ה על מאמרם ז"ל (תענית ד.) האי תלמיד חכם דרתח אורייתא קא מרתחא ביה, כלומר שהוא מרתח וכועס על עצמו, כי נדמה בעיניו שאינו יוצא ידי חובתו בעבודת הבורא ב"ה ומבלה ימיו בהבל. וזה שאמר ויצא יעקב מבאר שבע, ששם למד בבית שם ועבר כדאיתא בגמרא (מגילה יג.), וילך חרנה, כלומר שהלך משם בחרי אף על עצמו, כי שפט בדעתו מסתמא עונותיו גרמו לו לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ, עכ"ד. ובכן יעקב אבינו היה לבו שבור כחרס הנשבר ואמר אשא עיני אל ההרים, אל תיקרי ההרים אלא ההורים, אליעזר מה כתיב ביה וכל טוב אדוניו בידו, והיינו מצות ומעשים טובים שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, אליעזר היה מושל בכל אשר לו, שהיה מושל ביצרו, וע"ד שפ"י בתפארת שלמה (פ"ה היי שרה) המושל בכל אשר לו, כל רמז לבחינת צדיק יסוד עולם, עי"ש. אבל אני אין בידי לא נזם אחד ולא צמיד אחד, היינו מצות ומעשים טובים שהם קישוטין להנשמה.

שוב אמר לית אנא מוכיד סברי מן בריי, ואף שבידו אין מעש, מכל מקום יצרף הקב"ה לטובה ברוב רחמיו וחסדיו כל המעשים טובים אשר הוא משתוקק לקיים בעתיד, ויעלה עליו הכתוב כאילו עשאו. וזה שאמר עזרי מעם הוי"ה עושה שמים וארץ, מכח שם הוי"ה דדרשינן אני ה' קודם שיחטא, דגם אז צריך למדת הרחמים שלא יצרף רע העתיד ורק טוב העתיד להיות הקב"ה מצרף, ודבר זה למדים מבריאת שמים

אמרו חז"ל (קידושין מ:) שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה. ולפי זה צריך האדם להתאמץ להרבות במצות ומעש"ט למען יכריע עצמו וכל העולם לכף זכות, ולפי האמור הרי בזה שהקב"ה מרוב חסדו וטובו מצרף כל הזכיות שעתידין לעשות והעבירות אינם מצטרפים, הרי שפיר אפשר להכריע עצמו וכל העולם לכף זכות. וזה שאמר למען שמך הוי"ה, היינו שם הוי"ה שבי"ג מדות שמוזה אנו למדים שאין הקב"ה מסתכל ברע העתיד רק בטוב העתיד, על ידי זה וסלחת לעוני, שימחול הקב"ה עוונותיהם של ישראל, כי רב הוא, שמתרבים הזכיות עד אין שיעור וערך.

ובהכי אשכחנא פתרי לדברי המדרש (בר"פ פ"ה ס"י) במעשה בראשית נמלך הקב"ה בנשמותיהם של צדיקים תחילה, וביאר בבני יששכר (שבת מאמר ד אות ב) דהשי"ת רצה לברוא עולם הנסיון והבחירה שיהיו כל הפעולות והמעשים נעשים כפי מעשה התחתונים הכל על ידי אתערותא דלתתא, הנה היה בהכרח שגם בראשית הבריאה יהיה על ידי אתערותא דלתתא, כי היסוד הוא שורש הכל, והאיך היה הדבר באפשרי, הרי לא היה אלא הוא ושמו בלבד, על כן ישראל עלו במחשבה, וכביכול שיער בחכמתו ית"ש איך שיהיה לו תענוג מעבודת ישראל בכל זמן ועידן אחר הבריאה, ובפרט מעבודת הצדיקים בכל דור ודור, ואצלו ית"ש שוין עבר ועתיד, הנה היה כביכול אצלו כאילו כבר עומדים ישראל בצדקתם ועובדים עבודתו, וזה היה מספיק לאתערותא דלתתא, עכ"ד. ולכאורה יש להבין, הלא כשם שראה מעשיהם של צדיקים, כך ראה גם מעשיהם של רשעים, ולא עוד אלא שגם המלאכים ראו והרגישו שעתיד האדם למחטי קמי קוב"ה כמבואר בזה"ק (בראשית דף כג.), ואיך לא גרם מעשיהם של רשעים היפך עת רצון. אלא על כרחך כדברינו דהקב"ה מסתכל בטוב העתיד ולא ברע

וארץ שהיה אתערותא דלתתא על ידי שצירף הקב"ה מעשיהם הטובים של הצדיקים אשר עתידים לעשות, אך מעשה הרשעים לא צירף הקב"ה כי אינו מסתכל ברע העתיד. ובוזה התחזק עצמו יעקב אבינו שגם לו ולבניו אחריו יסתכל השי"ת על המעשים טובים שעתידיים להטיב ויצטרף הכל לטובה.

ובדרך זה יל"פ מה שראה יעקב אבינו במראות החלום, ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, במדרש רבה (פס"ח ס"ב) רבנן פתרון ליה בסיני, ויחלום והנה סולם זה סיני, חושבנא דדין כחושבנא דדין, מוצב ארצה (שמות י"ז) ויתיצבו בתחתית ההר, וראשו מגיע השמימה (דברים ד"א) וההר בוער באש עד לב השמים, והנה מלאכי אלהים, זה משה ואהרן, עולים, (שמות י"ג) ומשה עלה אל האלהים, ויורדים, זה משה (שמות י"ח) וירד משה. ולפי דרכינו יש לומר כי יעקב אבינו ראה במראות הנבואה איך שיקבלו ישראל התורה, ובוזה התחזק עצמו דאע"פ שלפי דעתו חשב בענוותנותו שאין בידו שום זכות ומדריגה, ויעקב הוא הקטן, והחזיק עצמו תמיד בענוה ושפלות הרוח וכמ"ש לא נעשיתי שר וחשוב, מכל מקום התחזק עצמו בזה שממנו יצא אומה הישראלית אשר יקבלו התורה, ועל כן אפשר לצרף הזכות מה שעתידין בניו לקבל התורה, ומעתה יש לו הרבה זכותים.

ובלכתיו בדרך זה יל"פ הכתוב (שמות י"ב) ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי במ וידעתם כי אני ה', ולכאורה צריך ביאור דהול"ל וידעו כי אני ה', דהיינו שבניהם ידעו כי אני ה', ומדוע כתיב וידעתם דמשמע מיניה דקאי על האבות. אך ביאור הענין דהנה הא דהקב"ה מצרף טוב העתיד שעתידין בניו ודורותיו אחריו לעשות, זה דוקא אם האדם משתדל עצמו ויש לו אחריות ומשקיע כל כוחותיו בחינוך דורות העתידות, והוא עושה כל מה שבידו לגדל דורות

ישרים בדרך התורה והיראה, שהוא לומד עמהם ומחנכם לתורה ויראת שמים, או הוא עושה ומעשה שאחרים יחנכו אותם, אז הקב"ה מצרף המצות ומעש"ט אשר עתידין דורותיו לעשות, דמאחר שהוא השתדל והשקיע בזה שהם יתגדלו לתורה ויראת שמים והכל הוא מכוחו, כולם חזי לאצטרופי. מה שאין כן מי שאינו משקיע כוחותיו ואינו דואג למען חינוך דורותיו, אין הקב"ה מצרף מעשיהם הטובים, כי מה לו עמהם. וזה שאמר ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי במ, שצותה תורה שיספר האדם לבניו מעשה ה' וגבורותיו אשר עשה לבני ישראל, שזה מחייב אותנו לקיים תורה ומצות, וישריש האמונה בלב בניו ובני בניו וישקיע בהם תורה ויראת שמים, ובאופן זה וידעת"ם כי אני ה', היינו האבות המספרים לבניהם המה ידעו כי אני ה', רמז למה שדרשו חז"ל אני ה' קודם שיחטא, שהקב"ה מצרף טוב העתיד ולא רע העתיד, והטעם בזה כיון שיש לו חלק בהמצות ומעש"ט אשר עתידים הם לעשות מאחר שהשקיע בהם כוחות לחנכם בדרך התורה והיראה, ולעומת זה אם חלילה עתידין לחטוא אין לו חלק בהם, שהרי זה לא צוה להם ואין רצונו בזה, ועל כן רק המצות ומעש"ט שעתידין לעשות כולם חזי לאצטרופי לטובה.

והנה אמרו חז"ל (ראש השנה טז.) אדם נידון בכל יום, נמצא בכל יום צריכים אנו לרחמים שנוכה לצאת זכאי מן הדין שבכל יום, ולזה צריכים אנו לצרף דורות העתידים, וזה רק אם נשקיע בהם כל כוחינו ויהיה לנו אחריות לחנכם לתורה ויראת שמים, על ידי זה יצרפו טוב העתיד של דורות העתידות.

והשי"ת יעזור שנוכה להיות דבוק בתורה ומצות ונוכה לחנך דורות ישרים ומבורכים ולעשות נחת רוח לבוכ"ע, וכל אחד יהיה נידון לטובה ולברכה לפרנסה לטב לחיין ולשלם, עדי נזכה כולנו לביאת גואל צדק בהתגלות כבוד שמים עלינו בב"א.

דברי חיזוק לאור המצב הקשה השורר בעולם

אצל הדינער השנתי של מוסדות סאטמאר, בארא פארק

אויבערשטער האט געזאגט די מדות, די י"ג מדות של רחמים, און יעשו לפני איז טייטש אז מ'דארף פראקטיצירן און טון די אלע מדות, זיין א רחום און א חנון, אן ארץ אפים, טון בפועל די אלע מדות, וואס דאס פארשטייט יעדער איינער אז צו טון די אלע מדות, די גרויסע הייליגע מדות, איז פאר א בשר ודם זייער א שווערע עבודה אז מ'זאל קענען צוקומען צו דעם.

דער הפלאה זאגט אז יעשו לפני איז טייטש אז מ'זאל אנטון א טלית און מ'זאל זאגן, לקולא הייסט דאס, ווייל איינס פון די מדות איז דאך קל רחום וחנון, זאגט ער אז לא איש קל, א מענטש קען נישט זיין קיין קל, און א מענטש קען בשום אופן זיך נישט אויסארבעטן צו זיין א קל. נו וויאזוי קען מען טייטשן יעשו לפני? אלא מאי מיינט דאס, אז מ'זאל זיך אנטון א טלית און זאגן, און מיט דעם איז מען יוצא.

און דער הפלאה טייטשט, קל הורית לנו לומר שלש עשרה, די מדות קל דאס לערנט אונז לומר שלש עשרה, אז ס'איז גענוג אז מ'זאגט שלש עשרה, נישט אז מ'דארף דאס טון.

דער בני יששכר אין די מאמרים לחודש אלול ברענגט אראפ דעם הפלאה, און ער זאגט אז דאס איז נישט אזוי הונדערט פראצענט קלאר אז א מענטש קען נישט זיין קיין קל, ווייל ער ברענגט אראפ א רש"י, ויקרא לו קל אלקי ישראל, איז פשט אז מ'האט יעקב אבינו אנגערופן קל, און ס'ווערט א גאנצע שאלה צי יעקב אבינו איז צוגעקומען צו די מדריגה פון קל. אויב יעקב אבינו קען זיין קל, קען דאך א בשר ודם זיך אויסארבעטן אויף מדת קל, נו אפשר טאקע איז פשט יעשו לפני, מ'זאל טאקע מוזן ארבעטן און הארעווען אויף די מדות צו זיין קל.

ס'שטייט אין פסוק די וואך אין די סדרה, ויצא יעקב מבאר שבע וילך הרנה.

דער מדרש אויף דעם פסוק זאגט, שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, זאגט דער מדרש, אל תקרי ההרים אלא ההורים. אליעזר האט געזאגט, יעקב אבינו האט געזאגט, אליעזר עבד אבי אבא מה כתיב בי, וכל טוב אדוניו בידו, ואני, איך האב נישט לא נזם אחת ולא צמיד אחת. שוב אמר, לית אנא מוביד סברי מן בריי, עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ.

יעדער מוטשעט זיך, האט יעקב אבינו חלילה געהאט א חסרון אין בטחון? וואס איז געווען קודם און וואס איז געווען נאכדעם?

האב איך געקלערט צו זאגן א קורצן געדאנק, וואס ס'קען זיין מיט יעקב אבינו.

די גמרא זאגט אין מס' ר"ה דף י"ז, דאס איז א מימרא פון ר' יוחנן אויפן פסוק ויעבור ה' על פניו ויקרא ה' ה' קל רחום וחנון, און ר' יוחנן זאגט, ווען נישט דער פסוק זאגט עס וואלט זיך קיינער נישט געטרויעט אזא מין זאך צו זאגן. מלמד שנתעטף הקב"ה כש"ץ, השי"ת כביכול האט זיך אנגעטון א טלית אזוי ווי א שליח ציבור, ואמר, אלעמאל, כאמשיג אידן וועלן זינדיגן, אבער יעשו לפני כסדר הזה, מ'וועט אזוי טון, ואני מוחל להם, און דער אויבערשטער וועט מוחל זיין.

ברענגען די ספרי קודש אז ס'ווערט א גרויסע מחלוקה, וואס ס'איז פשט אין די ווערטער וואס דער אויבערשטער האט געזאגט, יעשו לפני כסדר הזה. צי יעשו לפני כסדר הזה מיינט מ'זאל זיך אנטון א טלית און זאגן שלש עשרה מדות, וואס דאס איז נישט די שווערסטע זאך, צי יעשו לפני מיינט, דער

דער בני יששכר איז דארט מאריך צו זאגן אז דער פשט איז נישט אז יעקב אבינו איז גערופן מיט מדת קל, ער וויל טאקע ארויסברענגען אז א מענטש קען טאקע נישט זיין אין א בחינה פון א קל.

וואס איז די "ג מדות? אין דעם איז דא גרויסע מחלוקת. ס'איז דא "ג מדות של רחמים. וועלכע זענען די "ג מדות של רחמים?

דער אר"י הקדוש זאגט אז ס'הייבט זיך אן מיט קל רחום וחנון, און טאקע אפצוציילן דרייצן מדות איז שוין זייער געענגט דארט, און מ'פלאגט זיך וואו מ'לייגט דארט אריין די דרייצן מדות.

תוספות אין ר"ה דף י"ז אויפ'ן פלאץ, ברענגט אראפ דעם רבינו תם. ער הייבט אן צו ציילן אז די "ג מדות הייבט זיך אן פון ה' ה' קל רחום וחנון, ה' ה' איז שוין אין די "ג מדות של רחמים.

לויט תוספות, וואס דער ר"ת הייבט אן צו רעכענען די "ג מדות פון ה' ה', לו יניח אז יעקב איז צוגעקומען צום מדת קל, אזוי ווי דער בני יששכר מוטשעט זיך מיט קל, קען מען זאגן אז א בשר ודם קען צוקומען צו די בחינה פון קל, אזוי ווי מ'וויל זאגן אויף יעקב אבינו. אבער ה' ה', דאס איז זיכער נישט קיין מציאות פאר קיין בשר ודם.

לויט תוספות איז דאס זיכער אז ביי ה' ה' הייבן זיך אן די מדות, איז נישט שייך יעשו לפני אז מ'זאל טון די מדות, איז זיכער יעשו לפני אז ס'איז גענוג אז מ'טוט זיך אן א טלית און מ'זאגט די "ג מדות של רחמים.

דאס איז פשט אין פסוק זיקץ יעקב משנתו. דער זיידע ז"ל אין עצי חיים טייטשט, יעקב אבינו האט זיך אויפגעכאפט פון שלאף, על דרך וואס דער רמב"ם זאגט ביי תקיעת שופר, עורו ישנים משנתכם. מ'שלאפט, דער יצר הרע שלעפט אין דעם מענטש אין עבדות ה', א גאנץ יאר שלאפט מען. בלאזט מען שופר, עורו ישנים משנתכם.

יעקב אבינו האט געמוזט אוועקגיין פון זיין הייליגן טאטנ'ס שטוב, ער האט געמוזט גיין אין גלות. יעקב אבינו איז געווען צעבראכן, ער האט געהאלטן אז דאס זענען זיינע חטאים, יעקב אבינו איז דאך געווען דער גרויסער ענוותן, ער האט געהאלטן אז זיינע חטאים האבן דאס גורם געווען, יעקב אבינו האט מפשפש געווען במעשים, יעקב אבינו האט תשובה געטון, לפי ערכו פון יעקב אבינו.

איז ויקץ יעקב משנתו, יעקב אבינו האט זיך אויפגעכאפט פון זיין שלאף. טייטשט ער, אזוי ווי עורו ישנים משנתכם, ער איז נתעורר געווען צו תשובה.

נו, יעקב אבינו האט דאך געוואוסט, ס'איז דא אן עצה אז מ'האט אזא פראבלעם, דער אויבערשטער האט דאך געגעבן אן עצה, נתעטף הקב"ה כש"ץ און געזאגט, יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם, דער אויבערשטער וועט מוחל זיין.

יעקב אבינו איז מסופר געווען, וואס איז טייטש יעשו לפני? צי יעשו לפני איז דער פשט אז מ'זאל טון די מדות בפועל, וואס דאס איז א גרויסע הארעוואניע און א גרויסע ארבעט, צי יעשו לפני איז טייטש אז מ'זאל זיך אנטון א טלית און זאגן די "ג מדות.

יעקב אבינו האט געזאגט, אליעזר עבד אבי אבא מה כתיב ביי, וכל טוב אדוניו בידו. אליעזר איז געווען דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, אליעזר איז געווען עבד אברהם, ער האט זיך געדרייט ביי אברהם אבינו אין שטוב, אין אזא הייליגע שטוב ווי אברהם אבינו'ס, אליעזר עבד אבי אבא איז געווען מושל בכל אשר לו, ער איז געווען א מושל ביצרו, ער איז געווען א מושל, ער איז געווען בעה"ב אויף זיך, אויף א געוואלדיגע גרויסע הויכע מדריגה איז אליעזר עבד אברהם געווען.

האט ער געזאגט, אליעזר עבד אבי אבא האט נישט חוטא געווען, ער האט נישט געזינדיגט, ער האט נישט געהאט וואס תשובה צו טון, וכל טוב אדוניו בידו. ואני אין לי לא נזם אחת ולא צמיד אחת, ער האט

נישט קיין צירונג, דאס מיינט מען מצוות ומעשים טובים, דאס איז צירונגען פאר די נשמה, דאס איז קישוטין פאר די נשמה.

איז דאך יעקב אבינו געווען צעבראכן, כדרך פון די צדיקים. ואני אין לי לא נזם אחת ולא צמיד אחת. איז יעקב אבינו האט געוואלט מפשפש במעשים זיין, ווי דער זיידע ז"ל זאגט, ער האט געוואלט תשובה טון. האט יעקב אבינו געטראכט, וואס טוט א איד אין אזא צייט, ווען ער איז אין אן עת צרה? ער איז מתפלל צום אויבערשטן. וואס טוט א איד? מ'קען אנטון א טלית און זאגן "ג' מדות, און דער אויבערשטער וועט מוחל זיין, ער וועט געהאלפן ווערן.

אי, אפשר יעשו לפני איז דער פשט אז מ'זאל טון בפועל, און יעקב אבינו האט זיך דאך געהאלטן אז ער האט נישט זוכה געווען צו דעם מדת קל, צו דעם בחינה פון יעשו לפני ממש. נו, וויאזוי קען ער זיך אן עצה געבן דא?

שוב אמר, לית אנא מוביד סברי מן בריי, עזרי מעם ה'. יעקב אבינו האט פושט געווען אז די "ג' מדות הייבן זיך אן אזוי ווי תוספות זאגט און אזוי ווי דער רבינו תם, ביי ה' ה' קל רחום וחנון.

זאגט ער, עזרי מעם ה', ביי ה' ה' איז די "ג' מדות, דאס איז נישט מעגליך פאר א בשר ודם, ס'איז נישטא קיין מציאות פאר קיינעם נישט, אז א מענטש זאל צוקומען צו זיין ה' ה'. אלא מאי וואס איז דער פשט? איז דער פשט אז ס'איז באמירה בעלמא, ס'איז גענוג אז מ'זאגט. אויב אזוי, אז ס'איז גענוג אז מ'זאגט, האט ער די עצה אין אזא שווערן מצב זיך אנצוטון ווי א שליח ציבור און זאגן "ג' מדות, און אוודאי און אוודאי וועט ער געהאלפן ווערן.

האב איך געקלערט צו זאגן א ווארט אויף דעם מדרש.

דער חתם סופר זאגט דא, אין די ליקוטים וואס איז צוזאמגענומען פון די דרשות און די תשובות פון

איבעראל, ברענגט ער אראפ, ויחלום והנה שלם מצב ארצה. דער מדרש זאגט דאך אז שלם איז בגימטריא סיני. און דער מדרש זאגט, והנה מלאכי אלקים, וועמען מיינט מען די מלאכי אלקים? זאגט דער מדרש, משה און אהרן. עולים מיינט מען, ומשה עלה אל האלקים, יורדים איז וירד משה. דער מדרש מיינט עס אויס אויף תורה.

די גמרא זאגט דאך אין פרק גיד הנשה אז עולים איז צוויי און יורדים איז אויך צוויי. זאגט דער חתם סופר, עולים איז צוויי, דאס איז משה און אהרן, משה און אהרן זענען ארויפגעגאנגען אין הימל און זיי האבן ארויפגעטראגן אין הימל ממטה למעלה די מצוות און מעשים טובים פון כלל ישראל, דאס האבן משה און אהרן ארויפגעטראגן צום הימל כביכול, וואס דאס איז מוסיפין כח. ויורדים, זאגט דער חתם סופר, צוויי קומען אראפ, דאס מיינט מען יששכר און זבולן, דאס איז א צינור אראפצוברענגען שפע.

ס'איז א פלא פון א זאך. אז דער חתם סופר זאגט אז דאס איז יששכר און זבולן, פארשטייט מען וואס דער בעל הטורים זאגט, שלם איז בגימטריא ממון, און שלם איז בגימטריא סיני. אזוי ווי די יורדים זענען יששכר און זבולן, אזוי ווי דער חתם סופר זאגט, ממילא פארשטייט מען וואס דער שלם איז א רמז סיי אויף סיני וואס דאס איז א רמז אויף יששכר, און סיי אויף ממון וואס דאס איז א רמז אויף זבולן, אויף די מחזיקי תורה. די מחזיקי תורה, וואס דאס ברענגט אראפ די שפע אויף דער וועלט.

דאס האב איך געקלערט דא צו זאגן. מ'איז זיך צוזאמגעקומען דא צו א מלוה מלכה, א דינער לטובת החזקת המוסדות דא אין בארא פארק.

ס'קומען זיך צוזאמען דער יששכר מיטן זבולן, מ'קוקט זיך דא אום זעהט מען, דא זיצן די לומדי תורה, די מחזיקי תורה, דאס איז יששכר מיט זבולן, וואס זיי ביידע ברענגען אראפ, דאס איז די יורדים, זיי ברענגען

אראפ שפע פאר'ן גאנצן ציבור, פאר'ן גאנצן עולם, וואס דאס איז מען אנגעוויזן דא.

איך האב געקלערט אזוי, דאס איז דער שיר למעלות אשא עיני אל ההרים, אל תקרי ההרים אלא ההורים. און דער מדרש זאגט, וואס מיינט מען ההורים? למאלפני ולמעבדני, למאלפני איז טייטש די וואס לערנען מיך, דאס זענען די מרביצי תורה, אל תקרי ההרים אלא ההורים, טייטשט דער מדרש, די וואס לערנען, די מרביצי תורה.

אבער הורים איז דאך טייטשט די עלטערן, דאס איז אין מקרא יוצא מידי פשוטו, מיינט מען אל תקרי ההרים אלא ההורים, דאס זענען די עלטערן וואס זיי האבן קינדער אינעם מוסד, וואס דאס זענען די מחזיקי תורה. אינעם אל תקרי ההרים אלא ההורים טרעפט מען דא סיי דעם יששכר און סיי דעם זבולן.

און דאס וואס דארף ארויסגעברענגט ווערן דא. 'מקומט זיך צוזאם דא, מחזק זיין, די תלמוד תורה, די ישיבה קטנה, די ישיבה גדולה, די בית רחל, אזעלכע מוסדות מפוארים, שיינע הערליכע מוסדות.

מיזאגט דא אז די מוסדות וואקסן בכמות, ס'וואקסט באיכות אויך. די מוסדות וואקסן, דאס ביהמ"ד וואקסט, בכמות ובאיכות.

איך האלט מיך אין איין אינטערעסירט און נאכפרעגן, סיי וואס איז נוגע די מוסדות און סיי וואס איז נוגע דאס ביהמ"ד. ב"ה מ'באקומט אזעלכע גוטע גריסן פון וועמען מ'הערט נאר, פון נאנט און פון ווייט, דאס אז ס'וואקסט און ס'שטייגט.

א מענטש דארף זיין א הולך, מ'טאר נישט שטיין אויף איין פלאץ. ב"ה מ'גייט אן ווייטער.

און איך וויל טאקע וואונטשן דא פאר די אלע וואס טוען דא, זיי לייגן צו א האנט. דער אויבערשטער זאל העלפן, סיי פאר דעם יששכר און סיי פאר'ן זבולן, דער יששכר זאל קענען זיצן מיט הרחבת הדעת און משפיע זיין, לערנען תורה מיט אידישע קינדער, צי איז

דאס פאר קליינע קינדער צי איז דאס פאר גרעסערע קינדער, צי פאר יונגע בחורים צי פאר ערוואקסענע בחורים, צי איז דאס מעמיד זיין און מחנך זיין ערליכע אידישע טעכטער, דאס איז אלעס עבודת הקודש, דאס קומט נישט אזוי גרינג אן.

דער אויבערשטער זאל העלפן, יעדער איינער, איש על מחנהו ואיש על דגלו, די אלע מרביצי תורה זאלן האבן געוואלדיגע הצלחה און סיעתא דשמיא.

איין די זעלבע צייט א ברכה פאר די אלע מחזיקי תורה, ובפרט פאר די הנהלת המוסדות. ס'איז שווערע זמנים, און ווען ס'איז גרינגע זמנים איז אויך שווערע זמנים, נאר יעצט איז נאך שווערער. מ'פלאגט זיך און מ'ארבעט אזוי שווער אז מ'זאל קענען אנגיין. דער אויבערשטער זאל העלפן, זיי זאלן האבן הצלחה און סיעתא דשמיא.

און פאר'ן גאנצן ציבור, די אלע זבולנים וואס זענען זיך צוזאמגעקומען דא ארויסצוהעלפן, ישלם ה' פעלם ותהי משכרתם שלימה, דער אויבערשטער זאל זיי באצאלן. די תורה הק' איז משפיע, ארון נושא את נושאינו. אז מ'געט פאר די תורה, איז די תורה הק' משפיע פי כמה, פי שנים געט עס צוריק פאר יעדן איינעם.

דער אויבערשטער זאל העלפן, יעדער איינער זאל געבענטשט ווערן טאקע מיט אלעם גוטן, אזוי ווי מ'זוינטשט זיך אליינס, יעדער איינער ווייסט וואס ער דארף צו האבן. די תורה הק' וועט משפיע זיין מיט'ן אויבערשטנס הילף פאר יעדן איינעם, כל מילי דמיטב.

דער מלוה מלכה דא איז לטובת נשמת א חשוב'ער מלמד, וואס איז געווען דא א מרביץ תורה און א מיטארבייטער. ס'איז געווען צייטן וואס ער איז געווען ברוחניות, און ס'איז געווען צייטן וואס ער האט צוגעהאלפן בגשמיות. דאס איז הרבני החסיד הנכבד והמפואר ר' אברהם אבא הירש ע"ה.

אין קרית יואל איז מיט צוויי וואכן צוריק אויך געווען א מלוה מלכה, און דארט האט מען א נאמען געגעבן פאר א ביהמ"ד נאך זיין נאמען. זיין חשוב'ער זון פון די ראשי הקהלה אין קרית יואל, ר' מאיר הירש הי"ו, האט מנדב געווען א ביהמ"ד און מ'האט דאס א נאמען געגעבן "בית אברהם אבא". א ביהמ"ד מפואר אין די געגנט פון עצי תמרים, א הערליך שיין ווינקל אין קרית יואל, א הערליכער בנין, א בנין מפואר.

האט מען גערעדט פון ר' אבא ע"ה ביי יענע מלוה מלכה, און מ'האט גערעדט דא ביי דעם מלוה מלכה. די קינדער האבן דאך אים געקענט פון דער נאנט, האט מען ארויסגעברענגט שיינע שטריכן, שיינע ענינים פון זיין פערזענליכן לעבן און פון זיין ציבור'ישן לעבן.

אין האב אבער געקלערט, צוויי זאכן.
דער טאטע ז"ל פלעגט כמה פעמים נאכזאגן א חתם סופר. דער חתם סופר זאגט, למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים, זאגט ער, מ'זאל געדענקען דעם טאג. דעם טאג וואס מ'איז ארויסגעגאנגען פון מצרים, דאס איז דער עיקר, התחלה חצי הכל, דער אנהייב איז א האלב. ממילא האט די תורה געזאגט, דו זאלסט געדענקען דעם טאג, וואס דאס איז דער התחלה פון כלל ישראל, פון ווען מ'האט מקבל געווען די תורה, דאס איז די התחלה חצי הכל.

א מלמד לערנט מיט קינדער, דאס קינד וואקסט אויף, ער גייט אין חדר, ער ווערט א גרעסערע יונגל, ער ווערט א בחור, ער ווערט א יונגערמאן, און פון א תלמוד תורה שטייגן אויס פארשידנארטיגע תלמידים. פון די קינדער וואקסן אויס תלמידי חכמים מובהקים, מרביצי תורה, רבנים, דיינים, מלמדים, ראשי ישיבות, שוחטים, און בעלי בתים חשובים וואס זיי פירן נאכדעם שיינע ערליכע אידישע הייזער.

התחלה איז חצי הכל, די התחלה איז דער דרדקי מלמד, דאס איז די התחלה. די התחלה איז חצי

הכל, דאס הייסט אז איינער וואקסט אויס א קלענערער תלמיד חכם, האט דער דרדקי מלמד לזכות א חצי וואס ער איז אויסגעוואקסן. וואקסט ער אויס א גרעסערער תלמיד חכם, האט דער דרדקי מלמד א גרעסערן זכות. וואקסט ער אויס א תלמיד חכם מובהק, א ירא שמים מרבים, האט דער דרדקי מלמד גאר אסאך דערפון. התחלה חצי הכל.

מ'האט גערעדט פארשידענע ענינים פון ר' אבא. איך וויל אבער ארויסברענגען נאך אן ענין, ר' אבא איז געווען דעם סעקעלעהידער רב ז"ל'ס א תלמיד. ער איז געווען א תלמיד און ער איז געבליבן א תלמיד. ביזן לעצטן טאג פון זיין לעבן איז ער געווען א תלמיד פון סעקעלעהידער רב. דער סעקעלעהידער רב איז געווען א איד א צדיק, א גרויסער תלמיד חכם, א תופס ישיבה אין דער אלטער היים, און ער איז געווען פאררעכנט בימיו פון די גרעסטע מרביצי תורה.

ר' אבא איז געווען דבוק אין זיין רבי'ן, און גערעדט פון זיין רבי'ן אזוי ווי ער וואלט אים ווען נעכטן געזען. מיט אזא דביקות, דאס איז כל המחובר לטהור טהור.

די וועלט זאגט, חמשה תלמידים היו לו לר' יוחנן בן זכאי. פינף תלמידים האט ר' יוחנן בן זכאי געהאט? ער איז דאך געווען דער רבן של ישראל, ער האט געהאט אסאך תלמידים. אבער געבליבן תלמידים דאס גאנצע לעבן, וואס זיי האבן נישט פארגעסן קיין איין טאג פון ר' יוחנן בן זכאי, דאס האט ער געהאט פינף תלמידים. זיי זענען שטענדיג געבליבן תלמידים.

א רבי מיט א תלמיד האבן א געוואלדיגן קשר, און מ'זעהט, אז מ'קוקט אן דאס התקשרות פון מהר"ם שיק צום חתם סופר, עפעס אן אויסטערלישע התקשרות. נישטא כמעט קיין תשובה אין מהר"ם שיק וואס ער זאל נישט דערמאנען דעם חתם סופר, וואס ער האט געהערט פונעם חתם סופר א פסק, א הלכה, מ'זעהט עפעס אן אויסטערלישע התקשרות פון א

ארויסברענגען דא ביי דעם מלוה מלכה, ווייל ער איז אויך א תלמיד געווען דא אין דעם מוסד. דאס איז דער הרוג, הרב הצדיק ר' ארי' לייביש טייטלבוים ע"ה.

ער איז געווען א בר אבהן, א בר אוריין, א תלמיד חכם און א ירא שמים, א בן של קדושים פון העכסטן פארנעם. איך פערזענליך בין א קרוב צום חלל, ס'איז מיין זיידנס אן אייניקל.

ס'פארשטייט יעדער איינער, אז אידישע הערצער זענען צעבראכן, ונמס כל לב. ער איז ל"ע אומגעקומען, ער איז נישט געפארן אויף א לוקסוס רייזע; ער איז געפארן אויפצוטון אין שדה הכשרות.

אבער אויך זייענדיג דארט, ער האט געהאט פרייע צייט, איז ער געגאנגען אין א ביהמ"ד לערנען, און דארט האט ל"ע פאסירט דער ביטערער אומגליק. ער איז נהרג געווארן ביי א בלאט גמרא, אין א מקום קדוש, אין א ביהמ"ד, דאס הייסט "ותורה עמו", זיצנדיג ביי א ספר.

ער איז נהרג געווארן, נישט צוליב פאליטישע מאטיוון, נישט פאר קיין געלט, נאר בלויז ווייל ער איז א איד, א קינד פון אידישן פאלק. ס'איז איבערגעבליבן קליינע יתומים, יונגע יתומים, וואס די קליינע קינדער זאגן "אשא עיני אל ההורים", אבער זיי זענען ליידער נישטא.

אשא עיני אל ההורים, צעבראכענע עלטערן פון די אלע נהרגים ל"ע, ס'איז נישטא קיין ווערטער וואס מ'קען די צעבראכענע עלטערן טרייסטן.

מיט 60-70 יאר צוריק, זענען אבות אבותינו גע'הרג'עט געווארן אויף קדושת השם אין אייראפע. אין יענע מדינה זענען נישט אנגעקומען די ביטערע רשעים, די רציחות זענען דארט נישט געווען. יעצט דא איז אין דעם ארץ מרחקים, זענען דארט אומגעקומען די טייערע נשמות. זיי ווערן צוגעשטעלט צו די מעלות קדושים וטהורים, וואס

תלמיד צו א רבין. דאס איז א געוואלדיגער ענין אז א איד האט די זכ"י, ער לעבט אפ אויף דעם עולם און ער בלייבט מקושר צו א צדיק, צו א תלמיד חכם, צו אן ערליכן איד. דאס ווייזט אויפ'ן ערליכקייט, דאס געהויבנקייט פון דעם איד.

דאס איז שיר למעלות אשא עיני אל ההרים, אל תקרי ההרים אלא ההורים. אשא עיני אל ההרים, שטענדיג לייג איך מיינע אויגן אל ההרים, אל תקרי ההרים אלא ההורים, צו דעם וואס האט מיך געלערנט. דאס איז דער שיר למעלות, אז אשא עיני אל ההורים, אז איך האב מיינע אויגן און איך האלט שטענדיג מיין רבין פאר די אויגן, דאס איז א געוואלדיגע שיינע בחינה.

און דאס איז וואס איך וויל ארויסברענגען דא אויף דעם נפטר, הרבני החשוב ר' אברהם אבא ע"ה, וואס ביים אים איז געווען אשא עיני אל ההרים, אל ההורים. דאס איז הוץ פון די אנדערע זאכן וואס מ'האט דערמאנט.

יעצט אז מ'מאכט דא דעם מלוה מלכה לטובת נשמתו, וואס ער איז געווען דא, קרוב צו 50 יאר האט ער אזוי געארבעט דא, אויף פארשידענע ענינים, איז אוודאי א נחת רוח לטובת זיין נשמה. תהא נשמתו צורה בצרור החיים.

מ'האט דערמאנט דעם אל תקרי ההרים אלא ההורים.

ס'איז א שווערע זמן פאר כלל ישראל יעצט. יעדער איינער לעבט מיט מיט א שווערן אומגליק וואס איז געשען, ביי דריי השוב'ע משפחות.

ס'האט פאסירט אין ארץ מרחקים, זייער ווייט, אין די אנדערע עק וועלט. אבער ס'איז א ביטערע אומגליק וואס איז געשען, נעבעך אין דריי משפחות וואס מ'איז גע'הרג'עט געווארן ל"ע מיט אזא רציחה נוראה, און איינס פון די וואס איך וויל

אבות אבותינו אונזערע עלטערן האבן מקריב געווען קרבנות, ארץ ארץ אל תכסי דמם.

והנה מלאכי אלקים עולים, מיינט מען די נשמות פון די צדיקים, די נשמות פון אועלבע קרבנות וואס כלל ישראל האט געברענגט, מלאכי אלקים עולים אויף א מקום גבוה מאוד בגן עדן העליון וואס עין לא ראתה.

אוודאי, דאס הארץ טוט וויי, ס'זענען געבליבן אלמנות און יתומים, און ס'איז נעבעך געבליבן אויך א קליינער יתום פון טאטע און מאמע. אוודאי, דאס הארץ טוט וויי פאר די אלע יתומים, דאס הארץ טוט וויי פאר די צעבראכענע עלטערן, און כלל ישראל איז צעבראכן, מיט א לב נשבר אויף דעם ביטערן אומגליק. ס'איז נישטא קיין ווערטער, מה נאמר ומה נדבר.

אין אזא צייט, ווען ס'פאסירט אזא אומגליק וואס נעמט ארום כלל ישראל, דארף מען אויסשרייען: לבו ונשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאנו.

אזוי ווי דאס אומגליק האט פאסירט ביי אידן וואס האבן עוסק געווען אין כשרות, איז כדאי אין אזא צייט מעורר צו זיין ענינים וואס איז גוגע צו כשרות.

בעוונותינו הרבים, מ'לעבט אין אמעריקע אדער אין אנדערע מדינות, און מ'עסט מכל הבא ליד, אדער מכל הבא לפה. מ'טרעפט אויפגעשריבן לשה"ק אותיות, איז עס כשר. מ'טראכט ווייניג אריין, איז דאס טאקע כשר פאר מיר?

ס'איז אן אינטערעסאנטע לשון, מ'זעה מיר די וואך אין די סדרה, יעקב אבינו האט מתפלל געווען, ונתן לי לחם לאכול. וואס מיינט דאס ונתן לי לחם לאכול? יעקב אבינו האט געזאגט, ער גייט קיין חרן, ס'וועט זיין ברויט צו עסן, ס'איז דא אין חרן צו עסן ברויט. אבער ונתן "לי", דער אויבערשטער זאל

"מיר" געבן, וואס ס'פאסט פאר מיר, פאר מיין מדריגה, פאר מיין בחינה.

און דאס איז וואס דארף ארויסגעברענגט ווערן. איידער א איד נעמט אריין א פראדוקט, א מאכל אין מויל, איז דאס ונתן "לי" לחם לאכול? איז דאס פאר מיין בחינה? איז דאס כשרות אויסגעהאלטן פאר מיר? איך בין א חסידי'שער איד, און עפעס פאדערט זיך פון מיר מער ווי די אמעריקאנע גאס פאדערט.

ס'דארף זיין קלאר פאר יעדן איינעם, ס'איז דא אסאך דרגות אין כשרות און אסאך דרגות אין השגחה, און מ'דארף גוט אכטונג געבן צו זיין א מבין און א מבחין, וואס מ'מעג יא ארייננעמען און אויף וועמען מ'מעג זיך יא פארלאזן, און ביי וועמען מ'דארף שטיין אין די זייט.

השי"ת יאמר לצרות ישראל די, וינקום דם עבדיו השפוך. און נאר דער איין איינציגער באשעפער, ער קען מנחם זיין, טרייסטן די צעבראכענע משפחות.

זאל דער אויבערשטער העלפן, מ'זאל קענען מבשר זיין איינער פארן צווייטן בשורות טובות תמיד, בכל עת ובכל זמן, מתוך שמחה וחדוה.

מ'לעבט אין א שווערע תקופה, דער פינאנציעלער מצב איז שווער, דער מצב הפרנסה איז שווערער געווארן פאר א גרויס חלק פון כלל ישראל.

איך וויל ארויסברענגען דא אפאר ווערטער, צו זאגן פאר אידישע קינדער.

עם ה' חזק ונתחזקה, לאמיר זיך מחזק זיין אין די שווערע מצבים, אין דעם שווערן מצב. דער אויבערשטער וועט אוודאי העלפן, ס'וועט בעסער ווערן.

איך האב אזוי אריינגעטראכט די וואך אין די סדרה, אז מ'איז זיך מתבונן אינעם מצב פון יעקב אבינו. יעקב אבינו איז ארויסגעגאנגען פון זיין פאטער'ס הויז, און ער האט אים מיטגעגעבן א גרויסן פארמעגן, און אזוי איז ער געגאנגען קיין חרן, ער האט געוואוסט אז ער דארף חתונה האבן, ער דארף אויפשטעלן א י"ב שבטי קה, ער דארף אויפשטעלן א כלל ישראל, יצחק אבינו האט אים פארזארגט ער זאל האבן וואס ער דארף.

אויפ'ן וועג ווייסט דאך יעדער איינער וואס האט פאסירט, וואס אליפז הרשע איז אים נאכגעלאפן, ער האט אים געוואלט הרג'נען, ער האט ביי אים אוועקגענומען וואס ער האט געהאט.

דער חיד"א ברענגט אראפ, אליפז האט אים צוגענומען דאס געלט, דאס פארמעגן וואס ער האט געהאט. דער חיד"א זאגט, אליפז האט אים אלע מלבושים צוגענומען, יעקב אבינו האט זיך געזען אָן א העמד, אָן א מלבוש, אזוי האט אליפז איבערגעלאזט יעקב אבינו, א מצב אז ניטאמאל א אידיש ווארט האט ער געקענט זאגן.

זאגט דער חיד"א, יעקב אבינו האט זיך דערזען אין אזא שווערן מצב, דארט איז געווען א וואסער דערנעבן, איז יעקב אבינו גלייך אריינגעגאנגען אין וואסער. איז אנגעקומען צו רייטן א רייטער אויף א פערד, און ס'איז יענעם הייס געווארן, און ער האט באשלאסן אז ער גייט כאפן א שוויים. ער האט זיך אויסגעטון און אראפגעלייגט דארט די מלבושים, און ער איז אריינגעגאנגען אין דעם וואסער זיך אפקילן. איז געקומען א וואל און האט אים ערלעדיגט, און יעקב אבינו איז ארויסגעגאנגען און ער האט געהאט א מלבוש אנצוטון. אזוי ברענגט דער חיד"א די מעשה פון יעקב אבינו.

אז מ'הייבט אן זיך מתבונן צו זיין דעם מצב פון יעקב אבינו, וויאזוי ער איז געווען. האט עמיצער אריינגעטראכט? ער גייט ארויס, ער קומט אן על אם הדרך, און מ'בארויבט אים, מ'נעמט אים צו אלעס, אלעס אלעס, און ער זעהט זיך אן גארנישט, ער קען קיין ריר נישט גיין אפילו, ער קען נישט רעדן צו קיינעם קיין ווארט. א שרעקליכע שרעקליכע מצב. עמיצער זאל זיך דאס פארשטעלן.

יעקב אבינו זאגט, אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, אכן יש ה', ה' איז דאך רחמים וחסדים. יעקב אבינו אין אזא מצב האט געזאגט, אכן יש ה' במקום הזה, דאס איז לויטער חסדים. איי, אין וואספארא מצב איז ער? ואנכי לא ידעתי, איך פארשטיי עס נאר נישט, איך זעה נאר נישט די חסדים, אבער ס'איז אלעס לויטער חסדים פונעם אויבערשטן.

דאס איז א איד. אין יעדן מצב, אלעס איז חסדים פונעם בורא כל עולמים, צי מ'פארשטייט יא צי מ'פארשטייט נישט.

אודא' מ'דארף בעטן דעם הייליגן באשעפער אז ס'זאל זיין חסדים מגולים, מ'זאל זעהן, בבחינת 'הראנו' ה' חסדיך, מ'זאל זעהן מיט די פליישיגע אויגן די חסדים פונעם הייליגן באשעפער.

דער אויבערשטער זאל העלפן. אידן מאכן מיט, ס'איז שווערע זמנים. דער אויבערשטער זאל העלפן, ס'זאל לייכטער ווערן, ס'זאל בעסער ווערן, ס'זאל זיין גרינגער פרנסה, מיט הרחבה גדולה, מיט הרוחה, בריווח ובניקל, און מ'זאל זוכה זיין צו אלעם גוטן.

ביי דער אויבערשטער וועט העלפן, מיר וועלן אלע זוכה זיין אנטקעגן צו גיין דעם גואל צדק, מ'זאל זוכה זיין צו ישועת כלל ישראל ובשמחתן, בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

נערך ע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ותשוח"ח להם

קרונו שדר נישדאנא "ברך משה" רהסרני סאטמאר

ע"ש כ"ק רבינו הקודה"ט מרן משה בן הגה"ק רבי חיים צבי זיעוועכי"א

קרית יואל - בני ברק

המטרה: להמציא הלוואות גדולות בתשלומים נוחים ביותר לאנ"ש שהגיע זמן כלולות בניהם בשעתו"מ

"חסדי שלמה זלמן"

ע"ש ר' שלמה זלמן ז"ל
בן ר' מרדכי וורצבערגער ז"ל
נלביע ח' כסלו תשנ"ב
☆☆☆

"חסדי ישראל יעקב"

ע"ש ר'
ישראל יעקב אייזנבערגער ז"ל
נלביע ט"ו אייר תשנ"ו
זאבין ר' נתן נטע ב"ר מנחם
מענדל ז"ל ב"ו סיון תשנ"ה
ואמו מרת דינה ע"ה

ב"ר יעקב ישראל הלוי ז"ל
נלביע כ"ט תמוז תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי שמואל וחנה"

ע"ש
ר' שמואל זאב לעווי ז"ל
ב"ר יעקב דוב ז"ל
נלביע ג' תשרי תשנ"ה
וונ' מרת חנה ע"ה

ב"ר חיים משה ז"ל
נלביע י"ב חשוון תשל"ז
☆☆☆

"אנשי חי"ף"

ע"ש
ר' אביגדור פרידמאן ז"ל
ב"ר נתני' ז"ל
נלביע ז' שבט תש"ג
וונ' מרת חנה לאה ע"ה

ב"ר יעקב פרענקל מנח"מ ז"ל
נלביע ב' אלול תשמ"ג
☆☆☆

"צביא מרדכי"

ע"ש ר'
צבי אלימלך געלבמאן ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל
נלביע ד' אלול תשנ"ט
וונ' מרת בריינדל ע"ה

נת ר' מרדכי מנחם ז"ל
נלביע כ"ה תמוז תשנ"ט
☆☆☆

"אפרון נמטי' קר' שמעון"

ע"ש ר' שמעון דאסקאל ז"ל
בן ר' שניאור זלמן ז"ל
נלביע ז' מנחם אב תשנ"ח
☆☆☆

"זכרון חיים צבי"

ע"ש ר' חיים צבי שווארץ ז"ל
ב"ר הוקל איתמר מנח"מ ז"ל
נלביע י"ג כסלו תשנ"ה
☆☆☆

"ממכון שבת השניח"

השניח

"ברכת מזל טוב"

הננו משגרים ברכת מז"ט חמה ולבבית לאנשי החשובים כל אחד בשמו יבורך

הרה"ח ר' יעקב אביגדור פרידמאן שליט"א

ולאביו הרה"ח ר' מאיר משה פרידמאן שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' יוסף יושע גרין שליט"א

חבר הנהלת המוסדות

לאירוסיו בנו, נכדם הבה"ח יואל ברוך הי"ו

הרב ר' צבי יודא ווייס שליט"א

חבר הנהלת המוסדות

ולאביו הרה"ח ר' בנימין זאב ווייס שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' דוד שלאמאוויטש שליט"א

ולקונו הרה"ח ר' יהושע ווייס שליט"א

לאירוסיו בתו, נכדתם

הרה"ח ר' אליעזר משה פוקס שליט"א

לאירוסיו בתו

הרה"ח יואל (בר"א) וויינבערגער הי"ו

ולחותנו הרה"ח ר' חיים עקיבא ווייסהויז שליט"א

להולדת בנו, נכדו

"נפש חי'ה"

ע"ש הרבנית הצדיקת
מרת חי' מינדל'יש ע"ה
בת מרן רבינו משה ז"ל
נלביע ח' שבט תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי מנחם משה"

ע"ש
ר' מנחם משה גאנץ
ז"ל
ב"ר דוב ז"ל
נלביע י"ג מנחם אב תשנ"ב
☆☆☆

"תהלה לדוד"

ע"ש ר' משה דוד
מעלער ז"ל
ב"ר הוקאל משולם ז"ל
נלביע י"א תשרי תשמ"ח
☆☆☆

"אבין ישראל"

ע"ש ר' אברהם נתן
בערנאט ז"ל
ב"ר ישראל ז"ל
נלביע ט"ו חשוון תשל"ז
☆☆☆

"ציון לנפש חיה"

ע"ש ר' בן ציון בענט
ז"ל
נלביע ט' שבט תשנ"ג
וונתו מרת חי'ה ע"ה
ב"ר יהושע ז"ל

נלביע י"א סיון תשנ"ה
☆☆☆

"חסדי בא"ר"

ע"ש ר' אלכסנדר
בנעט ז"ל
נלביע כ"ג ניסן תשנ"ו
וונ' מרת רייזל ע"ה
ב"ר אפרים ז"ל שמעון

נלביע ה' סבת תשנ"א
☆☆☆

משאת חיים

ע"ש ר' חיים גרין ז"ל
ב"ר מרדכי מנחם ז"ל
נלביע כ"א אדר א' תשמ"ח
וונתו מרת אלמע

שיינדל ע"ה
ב"ר משה אליהו ז"ל
נלביע י"ב ניסן תשנ"ג